463

A. T.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

MIKROFILMTÁR

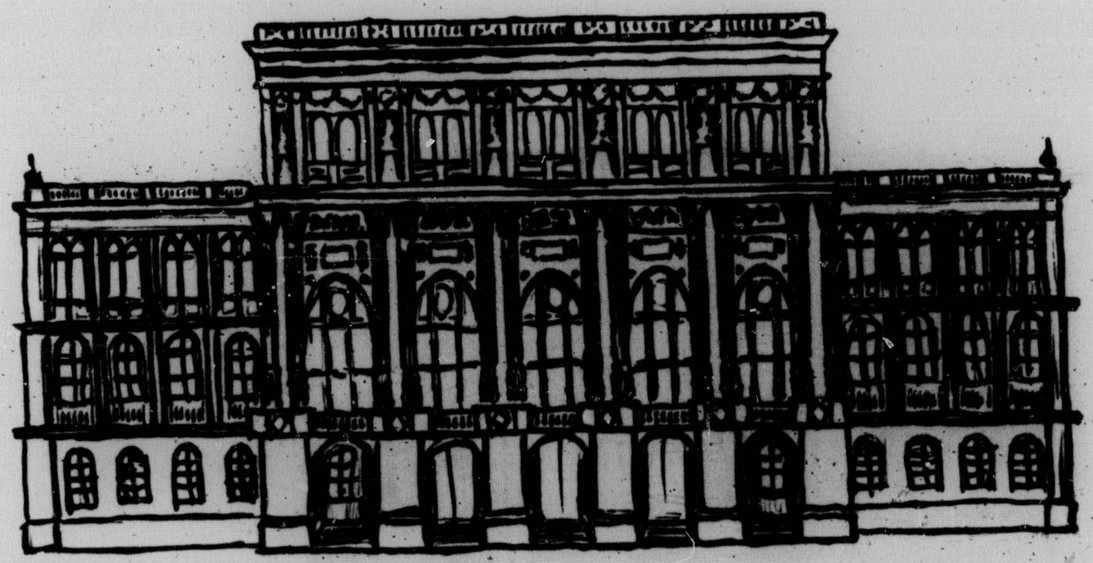

BUDAPEST

BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE

1959

FOTO
F. Sné.

2

MTAK – KÉZIRATTÁR

MAGYAR IRODALOM LEVELEZÉS

4°

88.

TOLDY FERENC LEVÉLTÁRCAJA

XXXIII. „R"

2

M. Irod.
[Levelestár]
4dik
88. csom.

[I–LIX. Vit.]

[Levelezők.]

Toldy F. levél tárnokja.

XXXIII.) Vötet.

Raan Hermin	1 levele.
Ráday Gedeon	1 "
Rádey Mihály	2 "
Rádey János	2 "
Rajcsányi János	2 "
Rakowsky Lóbán	1 "
Rakóczyi Ferenc	1 "
Rajnóczy Valerián	1 "
Rendtor, püspök	2 "
Rátth Károly	12 "
Rára Albert	1 "
Reguly Antal	28 "
u Zirkán	6 "
u Lyra	3 "
Rekók Wenczel	1 "
Reitzinger János	1 "
Remélyy György	2 "
Remányi József	1 "
Remete József	4 "

17 levelezőtől 71 levél.

Régi jelzés: 207. csom.

T. cz. Magyar Mihál urnak Desden.

Minthogy tekintetes Pervey János urral nem találkozhattam, és e szerint az oklevélgyűjteményem eránt az Academia részére végső nyilatkozatomat nem tehetvén, de különben is nekem az alkudozás egy részéről kellemetlen, más részről ösztönözve érzem magamat az Academiának, bár saját föláldozásommal is, kedvezményt nyujtani, azon oknál fogva fölkérem Önt, Egger ur ajánlatát tekintetbe nem véve, mely szerint ő csupán az őszeirt K.b. 550 darabnyi okleveletért 2000 pfrtot igért, ha Ön mielőtt sikert eszközölhet, hajlandó vagyok nemcsak a fönemlített okleveleket, de minden birtokomban lévő kéziratokat is az Academiának 2000, azaz kétezer ezüst forintért készpénzben vagy kötelezvényben átengedni.

Ez bátyámnak kijelentett óhajtása, kinek helyzetét Ön szintén fölfoghatja, hogy mint gyám mikolnap történhető számadás alkalmával magát kellőleg igazolhassa, azért kért föl engemet ezt Önnek tudtára adni.

Reményiem, hogy Ön eddig tanusított szivességénél fogva bátyám említett kivánatának sikerét mielőtt kieszközlendi. Véjzontlátásig maradok Buda, 857 December 14-én estve

Ön

tisztelője

Vasváry Hermin.

Kelt Sofia városa Egyetemi Könyvtár
Az akademiai Vállalattal
Pervey

3

3

4

J. r. Magyar állami mondja,
tanúsítom

Pesten.

Feltö Toldi Ferenc egyetemi könyvt[illegible]tés academiai titolnok á
Tévt

Tisztelt Tagtárs!

Midőn szerencsém volna kegyedet, a' Pesti Kör' igazgató választmányának folyó évi november 19-én tartatott ülésében, Bajza József' ajánlatára 3 éves egyesületi tagul lett elválasztatásáról tudósítani: bizalmasan fölhívom, hogy nevét a tagok' névkönyvébe beírné, 's egyesületünknek az alapszabályok' 1-só" 9-szálan kitűzött czéljaira velünk közremunkálni kívánkodjék. —

Maradván Pesten november 24-én 1845.

Hátay Gedeon mpr.

Pesti Kör' titkára.

Tekintetes Tagtárs Kegyed Pesti academiai Ifjakból álland Testületünk

A' Pesti Kör elnökéről.

Schedel Ferencz urnak.

t a' jes
'sével kül
kézirat:
e obser,
Drétben
hogy a'
zt Settle
'l megyei
nagyjac
ütt, mely
gáron

Settle Földi Ferenc egyetemi könyvt- és academiai Titoknok Urnak
Pesten

Külsővös Tiszteletemnél való,
Tekintetes Redactor Úr.

A' Tejes, a' Tér, a Lapnak két első mozdulati nem, de bevallom szivemben, az Orvosi Pár magyar folyó irásra ezennel külsőbb Postám lendü meg tapasza mellett az 1833dik Esztendőre elendü két Ft Ctt. tts. Pengő pénzben, azon szivem óhajtásomnak tiszteletével, hogy az abban munkáló Dolgok száma, értsem évről évre növekedhessen, nevezetesen pedig annak Nagy Értemü Redactorának, minő Honni Literaturánk buzgó előmozdítói a' Magyarok Istene minél egész Hazafiak örömére, az élemek végső határáig tartsa meg állandóul egészségben Tisztes munkálódtól terhes körében.

Többre tsekély ügyi malasztba ajánlom alázatos tiszteletemnek mainkból. Pestenben 31. Xbris 1832.

Külsővös Tiszteletemnél való
Tekintetes Redactor Úrnak

alázatos Szolgája
Kövesy Mihály
Tanitó.

Tettes Toldi Ferenc egyetemi Könyvtárnok és academiai Titolnok Urnak
Tsövesen

Pusztt 8. Nov. 1842.

Tekintetes Redactió!

Az alólam postán prenumerált Orvosi Tárból a folyó Czikkei folytatásának 6dik és 7dik füzetei elmaradván; mineknyánna már, de csak a 8dik megérkezett, tévedés vélve ezennel bátor vagyok a Tekintetes Redactiót alázatosan felszólítani, méltóztatna ezen elmaradott két füzetnek hol leendő megakadásait kinyomozni, és azt, a még bátra lévőkkel postán Pozsonyba felé, kezemhez juttatni

kérni

Tettes Földi Ferenc egyetemi könyvt[ár]
és academiai Tsolnok Urnak
Pesten

külömbül; — különbül meg vallom
sajnosan ébén, hn egéh kunha
helyen kijanok kellenek lenni.

Ez úttal, ha a Tekintetes
Redactionak az erdély diferensel
foglalcsom, mynos Ismeretekhez vezető
Kolyo-iratai az orvosi Institutum
ezimám is rekvirállal támogatni
nem vonakodik, alázatosan jelentem,
hogy én az előfizetői számra közön
állandóul óhajtok meg maradni,
— s addig Isten hozz tartósan
maradhanak.

Azt el maradva kés Ingye
nekiseiben alázatosan Bruchja
kérem

kérvén, abbéli alkalmatlankodá
somért a Tekintetes Redactio
nak készségesen kemes Lelkéül
mentségem reménybe, alázatos
tisztelettel maradok —

A Tekintetes Redactionak,

alázatos szolgája
Rádely Mihály
Jun. Ph. Stud. mpa

Tekts Földi Ferenc egyetemi könyvt és academiai Syntagmat ünnak
Pesten

Sz. 1485/1855.

Tekintetes Könyvtárnok és Titolnok Ur

Becses folyo ho 17én kelt soraiban kijelentett kívánsága szerint a jelenleg távollévő Nagyméltosságu Püspök Ur helyeslésével külde-
dték az Erdély meggyei könyvtárából ily kezdetü kéziratot:
„Incipit Cronica seu Origo Fratrum Minorum de obser-
vantia in provinciis Bosniae et Hungariae" tedrétben.
könyv
Mivel pedig a könyvtár szabályai azt igénylik, hogy a
kivett könyvről térti vény adassék, szivesked jék ezt Tettes
Uraságod a könyv kézbesitése után a püspökmeggyei
hivatalhoz elküldeni. Használat után a magyar
hymnariummal a Batthyányi codexel együtt, mely-
re Tettes Uraságod jelentése szerint még a nyáron
szükség leend, visszaküldhető.

Egyébiránt illő tiszteletel vagyok

Tekintetes Uraságodnak

Károly Fehérvárt 1855ik: Június ho 30án

Igaz szolgája a
Rádula János
Püspök Helyettes

Tettes Toldi Ferenc egyetemi könyvt[illegible]tés academiai Titolnok Urnak
Pesten

Tekintetes ur,

Mélyentisztelt uram!

Munkám csak mostanában láthatott napvilágot. Örömmel sodgálok belőle egy példánnyal. Legyen ez, a mennyire egy csekély könyvecske lehet, jele hálámnak, melly el Tekintetes ur iránt tartozom. Bátorkodom ezuttal egyszersmind arra is megkérni Tegedet, méltóztassék e munkáról kedvező itéletét ez Athenaeumban kijelenteni, ha tudnillik ez arra érdemes vagy egyéb sok foglalatossági megengedik

Tekintetes ur,
Mélyentisztelt uram

alázatos szolgája
Fejérpataky Jánosné

Pesten aug. 22-kén 1843.

Tekintetes ur,

Mélyen tisztelt uram!

Erennel visszaküldöm Dittenberger Geographiáját T. Keleman Sán. Dor ügyvéd ur által. Meinickének átkeresésé Tisztelendő Mi= hulás Dániel asródi ev. segédlelkén urra birtam. Ugy hiszem más kérkor szolgálatá. Miniszterőért szives köszönetes mondok. ellis még kérnem lehet csak ez: tessék arroknak ily sa= káigi megtartásáért megbizatani. Sorozjából, öt hónapi ittlétem után, Velegre Fekérmezejének Moór melleti helyére gébe áttettem által lelkésznek, honnan most is ezen le= velemet irom máj. 18 k. 1844

Tekintetes ur,

mélyen tisztelt uramnak

alázatos szolgája

Rajcsányi János mk

ev. lelkén.

Tekintetes Titoknok ur,
Mélyentisztelt uram!

Kéziratom, ugy hiszem, még kevés hiányt van, mielőtt alá-
tosan kérem, ha az ajánlás végét ekkép kiigazítani lelkes-
méltóztatnék: „A' jó isten áldja meg önöket még ez-
után is sok örömével! S forró ragaszkodással a hon-
hoz, hogy annak fiai." Becses levelét még eddig
nem kaptam. Ujolag kérem arra, mire kegyes közbe-já-
rását megajánlani sziveskedett. Körülményeim miatt a
honorariumra is volna szükségem. Becsánatot kérve még
tisztelettem mellett vagyok
Velegen nov. 20k. 1845.

alázatos szolgája
Fejérváry János

9

Mérnök Bérmentve

Tekintetes Schedel Ferencz urnak,
a' magyar tudós társaság titoknokának (Pest sat).
Sebestyénfiaer Kovács Mórcztól

Pesten

Vác. jul. 21. 1860.

Tisztelt Ur!

Ezennel egyik tétor a Magyar
Museum részére egy kis adattal
szolgálni, T. i. Glonth megye régi
tisztviselői emlékeretével, elő
sorolván ebben, a vármegye fő és
alispánjait neveit, adataikkal
együtt, és akarván pótolni ezen
szerény munkánat azt, a mi Bél
mátyásnál és Lehoczkynál, de tud.
formal se hol se található.
Az adatokat azért adtam inkább
regesta formában, hogy a „stilus of-
ficialis" /melly a szakértő előtt ugyis
ismeretes/ és a laicust a „
mugy sem érdekli/ sokszoros ismét-
lését elkerülgem. Bár találnék al-
kalmat, a keresményét lévő vonalat
többre menő, részint árpádkori, ré-

Győr Újvaros 20 - dikán, 860 emlék.

szintoly egyes kuri kárhja és papir allevelből
közre kvesáthatni, annál is inkább,
mert egy re bátor mej napfényt lö
enlök!
Bár rábirhatnám e gyenge mun
kám által másokat is, arra, hogy
felretevén minden szükebbkörü
get, a sok privat levéltárokban
még edvig reitett kincseiket, az é,
des nevetett haza[illegible]ak közrebocsá
sák, s igy e tekintetben is segitse,
nek negény honmunkan!
Többiben maradunk a T. kr kegyes
barátságába ajánlva maradok

Lónlóny Honth megy. alcáthos hulgája
Jul 17. 868.

Vagy Kéről Barkovszky István[illegible]

pecsét Zeliz.

Decemb[er] 28 1858.

14 12

Tisztelt szerkesztő urak!

Ezen kis elmefuttadást, ha meg érdemli, mél[tóz]tassék az Athenaeumba felvenni; különben pedig illy felirattal: „Dem Bombardier Emerich Rakfalvyi der 9 Compagnie zu Wien" visszatűl[deni], azért én még is megmaradok

az Ath[en]. szerkesztőségének
mély tisztelője Rakfalvyi Imre

Győr Újváros 20 [illegible]

Tekintetes Tudós Sitoknok Úr!

Midőn a t. cz. Magyar Tudományos Akadémiának becses ajándékáért a tanári kar nevében legforróbb hálát szavazok, egyszersmind szerencsém van jelenteni, miképp az ajándékozta könyvek az iskolai év végeztével a két felső osztálybeli tanulóknak ünnepélyesen át fognak adatni, mi bizonyosan hathalmas ösztönül szolgáland.

Ki ezen alkalommal T. Urasságodnak kegyeibe ajánlott tisztelettel vagyok

Tekintetes Sitoknok Úrnak

Sopron Julius 19. 1859.

legalázatosabb szolgája
Ramócy Valérián
főgymn. s gym. igazgató

N. 17

Mészjén Nov. 3. 853.

Tekintetes Úr!

Borsos sorai kíséretében küldött egy példányát Esterházy M. Nádor munkáinak örömmel vettem; fogadja P. Urasága érette köszönetemet.

Az Alexandriai Sz. Katalin Legendájának világ elébe bocsáttatását igenis óhajtom, és kész vagyok; azt költséggel is elmozdítani. Csak bár Isten kegyelmére — embertársaink üdvére legyen! — — Ha csakugyan ekeliárgyaknak találják, hogy igenyteleu nevemet homlokán viselje; — ám legyen.

Isten áldja meg P. Uraságod jó szándékát — üdvös törekvését — tiszteleti szenvedélyét! — kívánja

Ranolder János
Mészjéni Püspök.

Vett. dec. 13 1846

Nagyszőllős Dec. 10. 846.

Tekintetes Tudós Úr!

Ő hó 5-kén hozzám intézett becses
küldiratának tapasztán, ime itt
küldöm a 250 pftot az ugyan
abban érintett debreceni legendarium
kiadására, — azon öröm- és re„
ménytelj ohajtással, hogy a
könyv bár minél előbb lássa
világot.

Istennek áldását kívánja
Ranolder János

Tisztelő Barátja

Győr Nyárvíz 20 [illegible]

Tisztelt Titoknok Úr!

Hazaérkezésem után egy jeles kéziratkor jutottam é ez: „Sanctuarium Sopronense vagy Acta Conventus mit vorzüglicher Rücksicht auf die evangelische Kirche und Schule Ungarns“ Pest Ungarn betreffend. Gesammelt von Gottlieb Gamauf, evang. Pfarr in Ödenburg. XII ter Theil, enthaltend Miscellen V. Ebben foglaltatnak Sopron városa levéltárának nagybecsü okiratainak másolatai az ottani de már elhunyt Gamauf Gotlieb soproni evang. lelkész által sajátkezével kürvgatva, melly az Árpád házbeli fejedelmeinkről is szárazmaz több rendü okleveleket, mint II Béla, Kun László és III Endrásel. Ezen 556 negyedivrétü kéziratot már több kézen forgott, a többek között Szekács József pesti evang. lelkésznél is, ki ebből Luther levelét is közlé a prot. egyházi folyóiratba és adatokat nyert a prot. egyháztörténethez. Nincs volt még ott, azt nem tudom, szeretném tudni azt is, vallyon tisztelt Tekintetes ur ismeri e ezen nagybecsü kéziratot, ha nem, ugy közlöm az abban foglalt oknányok tartalmát, és kivánatára egyes darabokat is, sőt összefüggő okleveleket egészen fejedelmében, mint például: a Soproni kapitányság adót érdeklő okleveleket 1387– 1780ig. s az. Van benn 2 magyar levél másolatja 1584 és 1585 Derecseni Chorin Jánostol. s az. Sopron városa szabadságlevelei a királyoktol ut. Erdekeinkbe vágnak ha ezek nem ismeretesek válaszát örömmel várva

Maradok

Tisztelt Titoknok Urnak

alázatos szolgája

Győr, Oct 22. 1853.

Reichhardt

Győrből.

U.i. Ezen kis figyelmeztetést az Uj Magyar Museum kasábjaira szánom.

Győr Ujvaros 20

Első adjye a Jarcaiak.

— 1854. — Rátz Károly úr Győrből hozzánk több tárgyi ér:

Ezen év nyarának egy részét Pest megyében töltöttem. Mivel egyéb keserem daiára nemes családi levéltárakhoz nem férhetem, a romokat látogattam meg. A dülők nevei arra késztetének, hogy azokat vizsgálodjam és a helyzetükről a találó romokról körülírásokat tegyek. Igyekezetem nem is volt hiába, mert Kis Körös környékén számos elpusztult templomok romjaira akadtam. Maga a Kis Körösi catholicus templom is egy régi templomnak romjaira épittetett, és éppen ezért engedett a Kalocsai kapitalan is azoknak, kik e helyen építeték azt. Télben ugyan is egy tér közepén kívánták azt építeni és ezért a jobbágyoktat kiis kerülgették az ezen térnek ujjába eső lakházakat, de a népész bebizonyitá, hogy azon téren hajdan templom állott és igy engedett a kapitalan is és mondott le a templom díszes és ragadt helyeni építtetéséről. Még e határában egy dülő maig is Templomoska helynek nevezik. Van még Pandurhalmi, Csonthalmi halmos helyü dülők és Rácztanyi dülő is egy régi Kis romjaival, ezek ha nem nagyok de kissebb történeti emléket rejtenek nevökben és azon helyen. Ezen dülők Akasztó és Kerepel falvak felé esnek.

Kerepel helység határában Ökördi puszta felé egy dülő Pusztatemplom nével nevezetik és még köveket is találhatni e tájan elszórva. Van még Rongyoshegy, Kendereshalom dombos és Rézabetke nevü erdős dülő

Ács-Ökördi pusztában Tétéren puszta felé egy káka környéke szigetben Templombegy nevü dülő van, és egy kis domb, melyről vette a dülő és Templombegy nevét. Van még Görhönyhegy nevü domb és dülő is Kalocsa felé.

Akasztó helység határában Kis Körös felé Tatárhányás nevü domb és dülő van, melly bizonyosan történeti emléket rejt nevében.

A Tázlári pusztán Római dülő; a Harkai puszán Baloghegy és Pénzeshalom nevü dombos dülők vannak Halas határa felé.

De legnevezetesebb rom ezen környéken a K. Szentei pusztán van. A mint az utas Akasztó helységét elhagyja és Solonak tart, jobb kéz felől a távolban maig is látható egy 3öl magas s mintegy 8 – 10 ölnyi hosszuságu templom rom. De ezen romnyának sem templomának nincs kupja része és csak oldalfalai és ezek belső lakozjaik kulo kövek szemlélhetők.

A Sáki pusztán Pénzeshalom nevü domb es dülő van, a melly dombban maig is igen sok apró sirok képében találnak. Tatárdomb Izsák helysége felé. A Cebei pusztán Tenekesten kut, hol egy régi kut nyomai vannak. A 2ik Kaskantyui pusztában Rácz-ut. A 3ik Szaz kantyui puszta szélében több romok vannak. Egyik a pusztai tó mellett Sáki puszta felé, ez Zwirnyi visszaérő (ki jelenleg Szakemészen él) levonassa s alatt Kövei is feltalálta a részint pénze bolthajtás, részint épületre felhasználja. Beszélik, hogy egy kis arany kocsarat is találtak ott. Annak helyét az alapkiásás következésében egy ölnyi mélly gödör jelelé, melly fölül kisebb fehér kövek láthatnak ki. Kaskantyut s Mátyás kir[illegible] családnak adományozta Szécsi szerint, hajdan kun telepvolt. Szentpuszán még kút nem találtatik, ugymint az említett templomrom kívül a Római temető és Kantaszék, ez az országuttal délre, az attól északra a majortól ezek egy pár puskalövésnyire vannak.

A Tétéreni pusztán (Földvány nemzetségé) dülő felé az országuttal balra, a nádas mellett, a korcsmától két puskalövésnyire egy domb van, mellyen és környékén a sok nem ezen vidéken termett kövek, koragasz és égetett téglák bizonyitják, hogy itt hajdan kisszerü templom állott. Ezen romok kövei mind igen hasonlítanak a Promontori kövek nemeihez. Solton tul (a Dunavise felé vivő országutban) még a Soltiharárban az ut egyik árkában egy öl magas égetett tégla folyadék van tisztán, melly a rege szerint a Soltsi és Kerekemétiek által a Rajzárás kor levágott rajoknak temető helyét jelenti. Egy igy egyszerü csatacmdék a Szabadszállás felé vivő uton is van.

Vajha történetiróink a legkissebb történeti emlék megismertetésére is szorgalmasan ügyelnének. Ez volna a legtiszteletesebb ezen szép téren a tudományoknak.

Rátz Károly
Győrből.

*) Ugyanott történelmi kő a határ felé a [illegible]

Ugyan

Tekintetes Tisztviselő Úr!

Ime két czikkem küldök az Uj Magyar Museum czimü becsesfolyóiratába, mellynek uj stadiumba lépésén kimondhatlan örvendek, s mint dolgozó társ egy példányáért könyörgök. Bátor vagyok egyszersmind felkérni tisztelt Tekintetes urat, hogyha Palugyai a „Magyar ország történeti, földirati és állami legujjabb leirása" kiadójának a szerkesztőjének jelenlegi lakását, vagy a régi homályos pergamen iratok felolvasási módját vélem közölni s megirni szivesked[nek]. Sopron városát s igy hazánk történetét érdeklő oklevél gyüjteményemet Sigmond korától I Josefig kivált hadi történetére nézve érdekest már készen tartom, ha a Tudós Társaság felvenné azt a kiadandó Oklevélgyüjteményébe illendő díj mellett. A Nemzeti Museum könyvtára rendezésénél tán nyiló állomásrai elömozditásomhoz megkivántató szives pártfogoságát ujra alázattal kikérve

Maradok a

Tisztelt Tekintetes Urnak

alázatos polgája

Kath Károly

Győrött, Január 20án 1854.

Lakásom:
Győr Ujváros 28ik Szám, első emelet.

Tekintetes
Toldy Ferencz
Magyar Tudós Társaság
Titoknok Urnak
Pesten.

Tisztviselő
Magyarhoni kiad
2 ik Emelet.

Bizalmas.

Tekintetes Titoknok Ur!

Tisztelettel kérem e Felhivásomnak az Uj Magyar Muzeumbani közlésére és ha valami igazitásani való lenne benn, annak szives kügazitására; jó volna tán – de ezt a T. Titoknok ur belátására bizom – a többi nagy lapszerkesztőkhez felkérni a közlésre.

Veber Jóska Lala Megyei kivazalnok társamnak viszavá, rólag ide mellékelt levelébül kitünik, hogy az ottani levéltárba is bejuthatnék, sőt még egyes családok levéltáraikba is, e végre kérem T. Titoknok urat, hogyha ezt megemlitené a bizottmány, nak, és az illetők helybenhagyása s a temásolandó okmányok, nak az Oklevéltárba álló dij fizetése mellett felvétele folytán meg, igéréséneck megtörténte után kész lennék Zala kincseit össze, gyüjteni, jövő tavasszal oda megindulván.

Győr Megye levéltárában 1673 ig haladtam már, és eddig is Ampringen Jászpár sok leveleire bukkantam.

Bizalmas levelét örömmel várva maradok

nagy tisztelője
Rákh Károly

Nagyhyör, Jan. 2. 1855

Tekintetes Titoknok Ur!

Tegnap vettem az Uj Magyar Muzeumra előfizetési felhi-
vását. Ma reggel az érdemberi érchercés végett
elmentem Beke Béla törvényszéki sanáis titkárhoz
s felhivtam őt nagy ménvbeni tobzásra. (Ő volt,
ki Garay munkáira vagy 100 előfizetőt gyüjtött.)
Érchercletünk eredménye vagyis az érdemberi megál-
lapodásunk az lőn, hogy bizalmasan megkérjük Tek.
Titoknok urat, hogy egy szép kis felkérő levélke
mellett Szalay Ágoston Győr Megyei Törvényszéki
Elnökének egy előfizetési ivet küldjön. A többi Be-
ke Béla gondja leszen. A nagy tudományu Elnök
nének ritka több ezerből álló oklevél gyüjtemény
van, magyar hazánk tudományossága érdekében

27

Tekintetes Titoknok Ur

Pest.

Magyar Tudós Társaság Titoknok Urnak

Pest.

megcsendi, hogy a megyei rehetősbekes az alám
ra felkinjak. En reménylem, hogy 30 előfizető össze,
toborzhat a jenyzők segélyével. Lehetne még Kar
ner Antal és Dorner Ede főnöktöknek is küldeni
egy Toth Sandorné szül. Vörös Laura Asszonyságnak
Püspök, Kimely s Mártoni apát
En magam részéről mint affele csendes, igénytelen
– de munkás – ember köréből telkező – nehányat
felszólitok. Ritter győri Könyváros aligha nem Sar
leben birományosa, azon ntan nán kevesebbe kerülne
a Győrieknek. ———

Győr Megye levéltárába már 1675 ig halad
nan a tuvárkodásba, van Ampringer Ja.v
Gaspár kormányzótol vagy 40 levél másolatom. E
korban itt e levéltárban legneveresebbek Szechényi
György Püspök s főispány karacsás magyar levelei
Győr Megyéhez vagy annak Alispánjához.
Egy kis Szep levelkéz sehas Szalay Agoston Nagyja
gos Urnak s lesz elegendő előfizetője az Uj M. Museumnak
Szives hajlamába ajánlva magamat, maradok

Tekintetes Társaság Tisztelő Ur

mély tisztelője

K Károly

K. Győr Jan. 6. 1855.

Tekintetes Titoknok Ur!

Esztergály Pál Nádor 11 darab hivatalos leveleivel tiszt-
nok szolgálni az Uj Magyar Muzeum szá-ára.
(az oklevél)
A levél előtt hagyott tért rövid kivonatával
méltóztassék betölteni, mint Fejér Oklevélgyüj-
teménye és Gyurky munkájában vagyon.

Illy nevezetes oklevelekből álló három irótü
nagy Formára menő gyüjteményem van már, melyet
szivesen átadnék és elküldenném a most tervezett Okle-
véltárba, ha „Mendő" jutalom mellett az felvételre és
kinyomattatna, e részbeni válaszát – mint megigérve
volt – szivesen mielőtt elvárná

Tekintetes Titoknok Ur

mélly tisztelője

Kathl. Károly

Nagyfyüt, 1855. Mart. 7én

Utóirat.

S. T. H. C. 1

Tekintetes

Károly

Ur-nak

Pesten.

U. i. Eperjhány leveleihez mellékelt saját kézirati aláírásai
ha az Uj M. muzeumba nem is, de az Ottlevéltár szá-
mára méltóságtok kíven megőrizni, hol igen jól
venné ki magát az ily saját kezü névaláírási másolat.

79

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Az „Uj Magyar Muzeumot" Julius havi füzetéről a most megjelent November havi füzetig a postán minden kerdezoskodésem daczára sem lehetvén meg, alázatosan kérem T. Szerkesztő urat, hogy azt jóakaratuleg megküldeni szíveskedjék. Erzsáni dolgozotársi kötelességem megtartását örömmel továbra is igérve

Mély tisztelettel maradok

Önöne tisztelője

Győr, Január 25. 1857.

Kárh Károly
Könyvtárnok.

Gyöv Sept 15. 1860.

Tekintetes titkár ur!

Többszöri sett igéretei dacára 16 hó óta nem tu-
dok hozzájutni székfoglaló értekezésem
nyomtatott példányaihoz. Nyár közepén még
csak másfél iv hiányzott, én az utolsó korre-
turát is az Akademia emberére bizatam, untom-
bot és hogy gyorsabban menjen, még dinest
semmi. Ha az egész kötetet megkellett volna is
várnom, az utolsó megjelenése óta már egy év
telt el.

Kérem, nyilatkoztassa ki Tekintetes tit-
kár ur, mikor juthatok hozzá. Higyje el nem
gyözök már rokonim, barátim, ösmerösim kér-
déseire felelni, miket 16 hó óta mindég a tek.
ur mondott és irt szavaival biztatok, hogy
ekkor meg ekkor leszsz meg! s ha még e héten
nem kapom, magam igazolására nyilatkozni
fogok, érje azt a vád, kit illet. Nem is me-
rek Esterházi Miklós nádor és Ampringen le-
veleire gondolni, melyeket a történelmi tárban már
ez elött 4 évvel megjelenhettek volna. Sebesi

Tekintetes
Szalay Károly Magyar Akademia
Titkár's Székhelyt
Pesten.

3. Korona utca
12 szám.

jeles diplomatánk iratainak nem is merek fel
ni, értérva a kiadás ólomterhüségétől. Mon
som nagy baj, ha az ember nem Gróf, vagy
Nagyságos ur!

Kérem tartsa meg Tekintetes ur e levele
gyüjteménynyében és tekintsen engem ma
gára nézve holtnak, ki azonban de csak
távol marad

tisztelője
Ráth Károly

Tisztelt Titoknok ur!

Nov. 7én Győrött kelt levelét vettem. Megbántó írása arra
késztet, hogy ón többé a magyar tud. Akadémiával nem
közlekedem ugy, mintsem Önnek velem valami végzeni,
irni valója legyen. Körülni fogok mindent, hogy Titok,
nak ugyat kitérülhessem. Nem akadamaskodnak sem „
mitsle munkámmal, csak hogy Önnek valami csekély
elintézni valója legyen velem. Mellőztetésemet mint
academiai tag abbol is következtetem, hogy még az ea
évi ülésrend sem közöltetett velem.

Isten önnel.

Ráth Károly

Győr, Jan. 6. 1861.

A kiadásra Történelmi Bizottmányi Úr!

Jelen kéziratom Gróf Wesselényi Ferenc Nagy Hadnagynak 1-ső és 2-dik Lipót Királyunk egy országgyűlésére vonatkozó levelei, reménylem hogy azok az Uj Magyar Museum lapjain megjelenendnek.

A saját kézzírást a Wesselényi leveleinél valamint papirra, a 1-sőt levelénél pedig a mennyire szabad kivel lehetett, levettem, hogy pedig azt ne tévedjenek a betűre fölejtők irásmód, mód és szokat szerint felhasználni.

Ezután megkülönböztetett tiszteletem nyilvánítása mellett maradok.

őszinte tisztelője

Kállai Károly

E munka címe:
Nevezetes levelek 1663-ból
Gróf Wesselényi Ferenc Nádortól.
— Közli Kállai Károly. —

Uzsony sz. Károly Lászlónak „A Szerzetesek
Magyar Országban 1241–1242-ik évi

Gróf Eszterházy Miklós Nádor munkái helyesek, korántsem
kiadatlan egyház értekű
ón Győr Megye levéltárában 75 oklevelet találtam, és pedig
ezek közül 70 darabot magyar nyelven irottat, és csak 5
öt darabot latint!

Fejér oklevélgyüjteményében az 1241. 1242 ik évre vonatkozó
oklevelekre ha jövő figyelemmel átnéz, sok számos a Tatárok
ellen hanokban magyarok kitünésen Magyar hősöket találh
és felhozhatott volna. Mind ez nem tette. —

A 13 dik tom 44 ik lapon irja, hogy Imre Király egy maga Endre
ével saját tábrából kihozza és foglyul Varasd Megyébe küldte
mily határozatlan kifejezés! Fejér Oklevélgyüjteménye III. 1. 89 ik lap
ján maga Endre egy 1209 ben kelt oklevelében a helet megnevezi,
hova zárva volt, és mivel a Varasdi biró és a városbeliek őt Kre
(most Kreginecz) várában fogsága alkalmakor hiven szolgáltak, megju
talmazza őket. Kreginecz helség Varasdtol délkeletre fekszik egy
mérföldnyire.

A 35 ik tom 34 ik lapon levő következő: „— — Győr —
egy Segesdről érkezett magyar csapat visszavetve " adatot kérdez
honnét vette Szerző"? hát azt jelenti Roger 33 ik fejezetében a
következő szavak: „— — Teutonici — — civitatem Jaurinensem
intrantes, castrum coperunt — — Hungari vero de partibus illis
convenientes in unum ád civitatem manu armata cucurrerunt, civ
tatem coperunt" hol áll itt benne a Királytol Segesdről küldött
magyar csapat? Ha ily haladásokat tesz Szerző az adatok fe
rsmagyarázása által, és ha ilyesmit elsőr Gengey Antal
bíráloja, soha sem fog tiszteltni Magyar történetünk.

Meg lehetett volna emlitni hogy a Király Haimburgból Ná
met Nyáron keresztül ment Segesdre, hasonlag terjedelmesben tár
ni a Dalmát földöni tartózkodást, de leginkább azt, hogy a haza
térés mily irányba történt, s mind ezt a régen kiadott Fejér Okle
vélgyüjteménye segélyével. Azonba Szerző mind ezt nem tevé s még
már együtt lenni kivánni e kor adatait? A visszatérő út leir
ása helyett ujra a Tatárok történetére kirásához fog a 111 ik lap
tol fogva a 122 ik lapig, s még azután 5 lapon folván magya
szolgokról, befejeztetik a munka, pedig ha már szerző az még

† anyagai nagy
kalmarábani

pt nem pe
meg. Ha
nem kontra
történetünk
még nagyo
világra.

† Gyöngyösi dopp
Április 16 ikára es

1

2

3

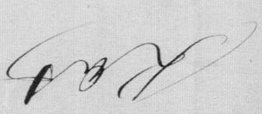

Méltóságos

Báró Kemény Zsigmond

Urnak, tisztelettel

Angol Királynő Szálloda
63ik Szám.

Pest.

3

Tiszteletre méltó Tekintetes Szerkesztő Úr!

Hogy az emberiség inkább a test, mint a lélek vágyainak kielégítésére hajlik, okát leg inkább a test korábbi kifejlésében, és az innen következő még gyenge lélek elfajzásában keresnem nekem; de mivel az első tekintetben az Eredeti bűnnel szembeötz látszik állani, bátor voltam Tekintetes Urat alázatosan megkérni: ha hogy miliónak iratik lapjaiban, hátul lévő nehány szavaimnak helyet adni kegyeskedne, így véleményem helytelenségéről, ha valóban az a Tudósoktól elvilágosíttatás reményében; ezzel midőn alázatos kézcsókomat ismételem, maradok

Tekintetes Szerkesztő Úrnak

Szolnokban Június 4én 839

legalázatosb Szolgája
Rácz Albert

Mnél nagyobb rendelkezési valamelly lény annál később ér viszélyének azon fokára, hol
rendeltetését meg lelhet igaz: nemelly állatoknak unokáji is elvégzik a
vi pályájukat, még mások lassankent csak nevekednek - a szerelmely szerv
századok óta tanúja a tágas ármjában tenyésző abrobb növenyek virulás
meg üdölésüknek é; múlásoknak. Szinte a valaha tellyes munká-
kat végbe viendő lélek, még csirasmó állapotban van, midőn a testnek
vágyai é ingerei már erejök elvesztében vagynak, mi soda tehát: hazy mily
tevésre a jóra, olly nagyon a roszra hajlunk - a testi vagyak elégitésére
annyira törekszünk midőn a lélek parancsára alig figyelünk, szóval hogy
az uralkodásra született lélek, szolgálatjára rendeltetett testvagyak, s in-
gerek kenye alatt sínlik; kivált ha a nevelés a testi vagyait még fej
lödések tavaszán nem fékezvén, a lassan erőjödő léleknek még gyen-
ge hatását megfojtani, vagy törpíteni engedi.

19/16 5
11 4
19
204

Az Athenaeum és Tegyelmező
Tekintetes Tudós Szerkesztőjének
megkülömböztetés
tisztelettel

Pesten

Regely Antal született Veszprém Vármegyei Zirczi Mezővárosban Nyár hó 11-ik 1819-ik évben, a hol
is atyja Uradalmi Ügyvivő. Ezek tanulmányit végezte volt nagyon ott Nagy Tiszt Cleru-
:sok által Cisterci rendi Kegyes tanitó pap, mostani egri Convent Jenyéje. 1828/9-ik
évben Sz. Tejezvárra a Cisterci Convent Novitiatusi Intézetébe jutott fő tiszt.
Zirczi Plin. Pazzori Igazgatósági Segédjéből 5-ik osztálya nyelvtudományi
tanodába, a hol, a négy osztálytételi N. tiszt. Fadi Krisztóf Professora ur
alatt végezte, ja Rhetoricat is ott hallgatta N. t. Szabó Pius Professora lévén
a 6-ik iskolára Nagy-Kombatra ment Professora volt N. tiszt. Skutzil
Kilemen Sz. benedekrendi Kegyes tanitó pap. A bölcseletben tanulmányokat
Győrött hallgatta, Professorai voltak N. tiszt. Brenzt Gyözelig Adalbert
Oktatási fő tiszt. Tiszteletbeli Tagja a Mér-tanban, N. tiszt. Maar Bonifacius
a történetben, hol alatt 5-ik jeles volt, N. t. Csasovich János a Physicában,
Stanke Leander a logica és Metaphysicában, N. t. Molnár Titus a hit
tanban, és Tettei Fejl Ferenz a Magyar nyelv tanban. Tanulmányait a pesti egyetemben három évig által 1829-ik évben végez-
te. Utazási szándéka előjárói előtt tudva lévén, azon bevégzett tanulmányai
hogy sietteték végett tegelső tehette le próbatételeit, az utazási út ho-
:zza fölli tanulmányi Igazgatói tanácsnok és egye-
:temi Director ur által adott útadatvain, oman azonnal, haza se nézvén
Bony, Béc, Prágapesti vevé utját. Stockolmba érkezvén a kir. könyv-
:tár látogatása alkalmával a fő könyvtárnokkal beszédbe ereszkedvén, ki is
a magyar és finnus nyelvek hasonlatosságait fejtegetvén a finnus nyelv
tanulására és magyar hüzi dialectusának nyomozására bizon igyekezze
és annyira is genjesztő vágyát, hogy egynehány nap multva finnis fő
városából Helsingforsból érkezett atyafiával csak ugyan oda is mente;
ig tanodván benne a vágy magyarok eredete utáni nyomozodásra.
Helsingforsban az egyetemi Rector és Professorok által tiszteln fogadtat-
:ván, azonnal tanitó tegedtségével a finnus nyelv tanulásához fogott,
és art elméletileg megtanulván annát a nép hüzé ment, annak gyakor-
:lati megtanulására és annyira tevé előmenetelét, hogy tudományokban
tekintetéből Helsingforsi tudós társaság tagjává neveztetett.

Sokat láttam

Hochgeehrter Herr Professor!

Ich habe mich leider wieder verspätet und marschiere
und nächsten mit der Bekanntschaft mit Gabelentz
u. dem Pritzschen Institute in Görlitz auf
mehrfachen Gründen sehr wünschenswerth erachte
und auf dem Rückwege vorder mich Regens-
burg wegen historischen Vorlesungen einige
Tage aufhielt, so kann ich erst gestern hier
an. Ich schwanke Herr Professor zwischen
Kraft u. Schwäche, und der Ermüdungen in
Folge der Reise haben mir auch nur soviel
Gleichgewicht in mir zu finden nicht gestattet
von Ihnen ergebenst meine Bitte vorzutragen
mein verspätetes Eintreffen gütigst entschuldigen zu wollen. Das Gefühl meiner
Pflichtgemäßen Rücksicht einerseits, andererseits
meine wissenschaftlichen Interessen, haben
meinen Sinn in so beständiger Unruhe erhalten

Alig alsóbb osztályba járt minden katona akart lenni, de á b
cselkedési tzélban arra már elbálgatok. Az újságolban leg
tább jelen kitünő elmenetelü fejtegetnek olvasni mondván
Ho mama vajon csak nagy rólam is olvasnak újságokban. tal
lásain mindenütt kedveltek á felső nyájos illedelességénél fo
va. szabad óráiban költészettel, festészel, énekkel szerette mu
latni, nyelv tanulással és annak ápolásában tanú vivésban
és uzásban is foglalatoskodván. 1837ik évben Bécset és anna
közvidékét látogatá meg. 1838ik évben á bánya vánosok
némü ásványi ismeretei bővitésén járta meg, onnét Lemberg
és Krakkóig teve utazást, többnyire gyalogosan és társ
nélkül az utázóbeliekben bővül á kol is több helyeken
kedves fogadásokban részesülve.

3

daß ich wegen Übersicht meiner Tage noch
zu der Handlung des Schreibens (alt wie sie
aus früheren Jahren wegen eine Folge wahrh
krankhafter Stockungen und Gebrechlichkeiten
ist) gelangen konnte, bitte ich darum eine
gnadenvolle hochliche Rücksicht und ent-
schuldigen sie den verspäteten Inhalt
dieser Zeilen; der daß es verspätet ist, mir
häufiges Unbehagen verursacht und mich
mit mir unzufrieden gemacht hat. Ich ver-
bleibe Ihre nur zwei Tage und nach einem
Tagesaufenthalt bei meinen Eltern werde
ich den P.P. in Pesth aufwarten.

Bitte den Inhalt dieser Zeilen auch dem
Herrn Rektor magnifikus zu melden und mich
nicht für mich zu erbitten.

Sehnsüchtig der Ruhe kehre ich nach Hause
und mit Freuden werde ich mich meinen Beneficen
hingeben. Ihr mit voller Achtung

ergebener
Regely

3

Tekintetes Titkárok Ur!

Harmadfél esztendeje, hogy eredetünk kérdése foglalatoskodtat. Én sokat, én mindent áldoztam ennek, mit csak tehettem. Most tegyen a Haza mit érzete és renes gondolkodója fog reáli mondani. — Ha költségeket kívánok, azzal megyek a munkát tovább folytatni; ha nem tehát kényetlen után fogok nézni. Addig míg e tudományokba volt tehetségem találni és activus lehettem, elkeredjem fellül találot minden más gondot és élet kérdéjét; most tovább nem mehetek és máshoz kell fogjam, mert egy pillal ember elvész itt, hol activus nem lehet.

Tek. Titkoknak illtoz, kinek pénzkezelésével és kassánosságával szemben többízben tudósíttattam, igazítom egyenesen e tudósításait, mivel csak itt meg, mi az írásba némü pontokat kíván — az öszvekötetés a renes új réla kíványt talán. Fogyen kérem mit jónak talál, én ugy kíványok öszbefoglalva, hogy elég valyon képes mit bécsületesen termi.

A Hazától kívánom az utójegyzéget; mivel az Academiának nem tudom, hogy oskra annyi fondja, költséget egy ily nagy extra adni: leg jobbnak gondolnám ha két vagy három vármegye adná ezt öszve ugy leg könnyebben és leg kamatosb neme az egész dolog.

Pesth 9 i

Ne vesse[illegible] meg ajánlásomat; előbb utóbb kell valakinek ezen utat
megj megtenni, és talán nem lesz oly kamar, di amiyit fáradozott ma-
ga és amiyi kifületeket fizetett volna magának. Hogy a fiata-
lok közül kerestük eredetinket, nem fogjuk azokat találni – és ezen
tárgyba – mely nemzetünk egész régi dicstettjét és ujronyait éri-
nem fog nagy biztosan ütelni, mint ki tudomány mellett jokat j
látott. Ha utamat haza felé[illegible] ugyan azon egy természeti (natur verhältn-
se) magyar országgal van, érdekej observatiokra j nyujtkat egal-
kalmat, valamint pokrájaink, öltözetünk s.a.t. s ide mutatnak.

De hol a test nyomatik ott a lélek is fenved; ki tudományos
célból utaz azt ne kántsák maj gondok, csak a vizsgálatban
ed tudományokat élhessen az.

Azon esetbe, ha az utból leme valami, jüthetzen volna nekem
egy uj pasus, és hogy az Academia teme lejeseket, hogy az
itteni austriai követség az Orosz kormánynak ajánlana engem;
akkor ez minden segitséget nyujtana utamba, mit egy liberaly
kormány csak adhat. Igy a követségek által ajáltattak már
több utazok. Mi a Petersvári academiat illeti, ezen arak titkot
a tárgy maga j igen érdekel itt fijeiről j minden segitséget ad-
nának. Volt itt pe- hogy utaznek jövő esztendőbe elfogremel ide-
reitva az ottani nyelvek és rajzok egy ej classificatiojára és vizs-
gálatára. – De amiyi időt e tudományok nem fentelhetek, azt a mit

én itt tőlek, azt csak hazámnak akarom tenni; ha e czélra egye-
nesen dolgozhatok, hogy végezetére minél előbb jöhessek akkor
ez időmet nemi nem akarom de egyébiránt ~~én~~ életemet ~~akarom~~
előbb biztosítanám, és ~~ugyan~~ ha ezek így tudományos vizsgálatok
val tovább munkálni.

Ha ez utam sikerül, akkor kérném J. Fitzkinak urat, ha propaná-
ra Magyar Academiánk tagjának is.

Ugyan ha utam sikerül, akkor talán kaphatnék az Academiától
némü pénz segitséget, mivel drága itt az élet, és vannak némü dol-
dágaim – ezről azomba csak privatim szóljak J. Fitzkinak ur-hoz.

– tegyen mint ezt jonak ítéli.

Ha valna ideje és kajlandosága J. Fitzkinak urnak, az Academia
utjain kivül, engem emeli részvételiről és e dolog elmozditásáról
tudositani – ezen nagy köszönettel volnék értte. A követség által
még talán szokhatom kapni leveleimet.

Az academiához küldendő paketjeimet kérlek ezennel kérlek,
Gróf Széchi Imrének küldök itt egy paketot, melyet Sevalba
a Stackelberg Baronesnak addási által – leg alkalom könnyen
Pesten ezt Erdélybe küldeni.

Az Academia Könyvének j részére irtam, tehetetlen vagyok
azomba mindenre – talán irok e napokba.

Prof. Jordan Professort, és Ud.
Prof. Csaup urat igen tisztelem mint
vadit j különösen – Balugyánszki ur-t kérjék két vagy három
hét mulva, de tehet a követséggel fogom Csaup Professor urnak
még küldeni.

Magamat szives pártfogásában ajálvan maradok

Tekintetes Főtisztek Uraknak

Pétervárott 27 febr. 1842.

alázatos szolgája

Kegely Károly

Ha valaháni valami ujabb tudományos értekezéseik nyelvükről vagy grammaticaly vagy lexikologiai tekintetbe kérnem Főtisztek Uraktól, azokat nekem ide küldeni. Szüleimtől kértem a Hebrejtort és egy Magyar Grammatikát, mindjárt ide Pétervárra érkezésem után, de nem kaptam még semmit.

Pétervár Febr 28. 1842.

Tekintetes Főtisztek Urak!

Fájdalommal olvastam Anyám utolsó leveléből, hogy az Academiánál ezen más vidékinek és ország szolgának nézetik. Ez mély bánatásomnak egy keserűséges következése az ugy; mindazáltal még is igen meglepett. Egy hazát elhagyni egy nehéz dolog; és ha ezt más elfeledtem volna magamat, mindenestre tudósítottam volna egy ily lépésről az Academiát, kinek meleg pártfogásáért a leg nagyobb köszönettel tartozom; valamint más részről csunya hálátlan tett lett volna, ha Tekintetes Uraknak is annyi kapcsolatt szivességeik és pártolásuk után még egy levéllel se mondtam volna ily módba egy köszönetet.

Oka bánatásomnak munkám nagysága volt, ez oly súllyal feküdt rajtam, hogy megbontani féltek egy csöre minden világi kötelékeimet, elfelejtedni szüleimet, testvéreimet, és Barátimat és minden életemet csak egy pontba concentrálni. Gyúlam oly nagyon volt tűzve, hogy csak Dável és csak a leg nagyobb megerőltetéssel fogtam oly tudományi álláspontra, melyről annak eléjeiről szabadon és bátor sikerrel munkálkathatni; és még ezt el nem értem, és se azon magasabb művelődésig se azon tudományos alapot és kitanultságot melly emberi érdemes nyomozására szükségesnek tartatik, bírni nem éreztem magamat — addig inkább tanulni és tanulni és a dologban képzülni mint arról szólani akartam. — Eltökélett akaratom tehát feladatom kérdéseit alaposan és végképesen megfejteni egy részről; és tudományi ízlengetőzem ezzete, másrészről, ezen feladat minden oldalú kivitelére — voltak csak azon okok mellyek valamint tavaly felelet

temmel

az Academia megbízásaira amyira kértek, ugy az éven és mindeddig minden nyilatkozástól vissza tartottak.

Tavaly, hogy a Tekéntetes Ur és az Academia levelét, azon 200 p.fn mellyet Ő kegyes volt segíteni, és mellyért csak most mondom alázatos köszönetemet kezeimhez kaptam, elvaltam tökélve tudományi képzéltetésemet tovább folytatni és Tekéntetes Ur tanácsa után egy jobb időt elvárni. Itteni ösmerőseim azalatt, kik sajnos helyzetemben nyert vettek, bíztattak a dolgot egészen elhagyni vagy legalább Ter fogásiget keresni – mire végre kajlandóvá tettek, de miért még se erettek semmi határozhatónyek, minthogy nem volt erőm magamat elhatározni, hogy a dologra kerüljek a sor; a munka mellyet kapni lelkesedésből kezdeni és vitkon annyi időig elhúzódni veszteni minden bíját az érdeke és ezért inkább megmaradtam régi helyzetemben, és csak akkor hogy a Hagyományozó Helena vetette magát közbe, kellett nékány lépésnek történni – mellyekről azomba Ígéreim által tudosítatott Tekéntetes Ur. – Így folytathatam tanulmányaimat mellyek társzyan kapcsolatban tudósítva van Tekéntetes Ur – még tavaszszal nagy köszönettel hallottam Atyámtul az Academia határozatát, mely 3 rendes 1000 p. fr. rendeltetett Teibenai útamra és egy kétszeri ígazoltatott az Udvarhoz az ottnak fegyverzéért.

Most miután végre képzéleteimet elvégeztem, feladatom kivitelére elég erőt ének magamba és tellyes bizodalommal ajánlkatom az Academiának szolgálatomat – most mondom csak Néki ezen – tulajdon kérésemet megelőző határozatáért leg mélyebb köszönetemet, és nem akarok semmit inkább, mintsem hogy mentül előbb nyílyék meg előtta a lehetőség Néki és Hazámnak szolgálhatni. A leg nagyobb köszönetem és leg mélyebb tiszteletem kijelentésével ajánlom ezért – kérem Tekéntetes Főtiszt Urat – az Academiát, hogy a legtökéletesebb

képességgel határozatainak megfelelni várom teljesítésedet, és hogy a leg nagyobb örömmel és buzgósággal meggyek munkáim végezetére járni, és mindent mit e dologban Hazánk tudományos gyarapodására fontosnak vél, mennyire csak erőm engedik tellyesíteni.

Képeim és társaim ezen eredetűnek kérdése megfejtésében változtatnul azok meg mellyek által voltak; utazásom czéljának nyomossága miatt azomba nékány pont kívánnék megjegyezni. Ezt t. i. hogy ezen boreális népekbe a tél valamint az egyiptom alkalmatosabb időt utazni, ugy egyfelsőmind a népek öltözetére egyenlőtlen ő. m. minden élet és mozgalom ideje és akkor vadász, akkor kereskedik és utaz a Vogul és téli szánal mindent mit egész esztendei élete kíván. Ezt fontos egy utazónak tudni, hi egy népnél egy bizonyos életet akar tenni mivel csak ily mozgalom idejébe nyilvánnyilja az minden tulajdonságos valóját és erejét. Hogy ha azért lehetne, kívánatos volna hogy ő. október havába elkezdeném nyelvtanulmányimat az Ural on (ez utat legegyszerűbbe egy hónál meg lehet tenni) és hogy Januar hónapig annyira halladhatnék, hogy a közelebbi honapokba Vogul földet akkorral bejárhatnám – mint mint nyelvi mint ethnographiai tekéntetből elkerülhetetlenül szükséges Obdorskból – hol egy nyugos helyet találhatnék ezen utazásra – fordulhatnék aztán az Ostjákokhoz, kiknek nyelvük minthogy csak dialect a vogultól nem kímém hogy sok munkámba kerülne. – Egy grammaticájával a lexiconával e nyelvednek remánylem meg volna munkám alapja véve, és egy nagy lépés a finn népek összes ösmeretébe tétve. – E fő czél mellett még ezt kívámám megjegyezni, hogy minthogy különös figyelemmel akarnék a finn népek ethnicai viszonyaira tenni akaratom egy craniom gyűjteményt ezen népcsaládból szerezni, és minden egyes finnnépnek koponyáikat gyűjteni, fejmérvényeket és gypsumformákat minek megszerzését is megtanultam venni; ezt, mi magába nem nehéz munka – szép volna a többi boreális népekre is, és talán minden siberiai népekre kiterjeszteni (ha uti pénzemet meg engedné egyik siberiai néptörzs gazdagabb) ezután Dörsel egy munka a Szlávi népekről vagy talán még nagyobbítva, a Turáni nép Classificatiojával (mi bizonyosan nem találja még tul nemzeti érdekünket)

Kasan Novemb 4/16 1843.

247 sorok

Vete. dec. 29. 1843

Tekintetes Titoknak Ur!

September utolso napjaiba tudositottam Petersvari Kovetseinknek altal, hogy a Hadar ö felsege kegyelmes tetszese es edvar Urunk utasitasa szerint egy penzbeli segitteget megtagitani nellotsatlan es hogy a Kovetseg mar utasitast is kapott, az alatt mig e penzsegelmenek eljonnek, azon ajanlani, hogy utazasaban protektoreik alatt Orosz fobb Hivatalaknak ajanlani, hogy utazasaban protektoreik alatt gyorsabban jarhassak czeljaim utan. — Igy tetszett a nem sokara kivandketo utazasi summa nem maradt, es azert - hogy het hetig varakozas utan meg semmi kilatasi lett e segitseyek kamari elnyeresetul nem kaptam, en az ido roktan egesz ösz alakot vett magara - latorhattam egy Petersvari kiadott ösmeröseim ajanlatait elfogadni, ki ayon ideje, mig szamomra e segedeinek eljonnek, egy summat a kinek szamra az Urallyi kalandozasra ajanlotti; mire ellatvan magamat kamari utlevelei mineralogiaval es a fö Posta Hivatal ajanlo leveleivel, es bovebbi utasitast kepezni letteimet Moskora hagyvan, Oct. 9kei Petersvarabul kiindultam

Bizontalansagom az utisegitseg nemuseginel gazdalkodast ajanlott költségemben es dambe; feltettelem ayert volt, tartozkodas nelkul az Uralig folytatni utamat, mindem egyeb elfogras nelkul egyenesen a Vogul nyelore vetni magamat. Kivetseibe emek Moskaba csak kevan nagot tolottem. mi reszint nyugodalmam, reszint utikeszületeimre voct szuksegis - az Oroszlo tudosok közül csak kettot talalhatvan meg a' s Pogadint az ösmert orosz historicust és Spaskit, kinek az altal nagy ösmeretket szerett magaenak az ottani Gouvernementekrol, mely utobbitol egyszersmind egy nagy gyüjteményel bir. A nagy reputatiora tagadott es a mellett hogy megmutatta mind ezen tetka kincseit, mindjart egy tagbul es formabul egy exemplarisal nagy es ajandekozott egy kozi nalat is egy his gyüjtemeny birtokaba latsan, melyet ayomba ha kaya fe. rek. az Academianak altalongedni igen kesz lesznek. Keresemre Spaski Ur egy pecsetes megigerte, ujjaposztemkat, ha dolgai, vagyai es gyüjtott descriptiei mellyek ide kiadasat igen sokat felfuggesztik, rendbe lesznek, tobb kivonatokat kesztetem közölni. - Visini Novgorodba kovi 28kan erkeztem. Melyben Pogodin dott egy levelet, es ki igen varos es megye historiajahoz adatokat gyüjtt, ösmerkettem meg; barataságos fogadtatasaval vispa. nodan regiseimre lemi folytattam tovabb nap utasi. nely nagy. nais a Jelem szepek közelebbi ismeretsegeit ertekesebb lett. Eskeneb kaptat a Suda szigetet ertem el; komet (vagy inkabb az Mangazei station) kepdve, ezen part mias Szuvajs es Satais postakkal kocattam de Kazanky kovi 28. ugye erkez. Ezekes ezen utban volt egy Szeremisz es egy Szuvajs vasar; melynek elsojet Novem. ber 22kan (OS vette Szebokszai elott) tol egy Szeremisz a kives Kazani ezer ezerfogek kiadtak (OS vette Szebokszai elott) tol egy Szeremisz a kives Kazani ezer ezerfogek kepedtek volt alkalmam latni; a masodikat Szebokszaron (az kozonsegesen a Szuvajsok fo varosanak neve. zett)

Tekintetes Titoknak

alazatos szolgaja

Kogutay Antal

tal nehány versszel, hol az egy galadéken az egy nevezett Semeg bajaion tartatik.
utamba hás Sudár felé gámoltan találhoztam Jeremijpokkal kik majd kijzedet-
ken majd lokáton vettek vasadelyük felé; de ekkezen ajomban alig láthat-
tam el a nagy réptomeget (a Leti vasás volt) melynek fáma legalább két ezer
ment. Hogy ezedtes lehetett ezen árulok és vásárlot sorain jánom ezt felösleg-
volna mondanom; hogy mit tanultam ajomban, mellly egyes és rövid fajzatok-
ban még tovább mondhatom. Külsőre nézve ők többnyire mind barnák (fekete
apronyaik) hosszukás képűek és nagyabb növésűek (a fekte Jeremijzek kü-
nek tyuscsik fimo, a valgárisuli hogy erdőjegekbe takrak). figyelmet érdemel
az, hogy a Szuvájsok őket Származzak nevezik, mi a dolog kimondás citán
az egyes dialectusok szerint mindenestre egyes Jeremijzel, de miután a ken
fámad hogy melyik nevezet az eredeti. a Jo Származ kifta Szuvájs Jo és egy
tsivelygőt, kobortot hinek se kápa se gunyhója (Nomad) képen, és lehetne hogy
a rationaly nés imét vegi eredetét; bizonyost ajomban ét bövebbet e dologba
kutni, vizsgájozet lehet talán majd alkalmam. Hogy ha az utolso időkbe ált-
jába elkifjuk, hogy Skyt és Szud egy Jo és hogy ezért a Skyták fimok vol-
tak, akkor ha Herodotot, ki itt egyetlen vezetünk, követjük, a Származ-
ni fimoknak kell vemünk, mivel Herodot szerint ők a Skyták nyelvét
beszélték, csak dialectusi változással; abjurdum ajért nem lehethe a kel-
ti fimokba származatokat keresni, jókép hogyha e név itt kiztük talá-
takk. — a Szuvájsok titet Oltan növésre azprobbak, completiora majd darn-
nak fjókik és fhyfjognomiai és fejalkotásra nézve nagy változatokat muta-
nak egy hogy egy normaly typus itt csak gámos dagadtfalás és kopanya
mérések által lesz nyerhető.

Igy tokás Jelentetes lés elutazásom Petrvárabul, és egy futottam által 48
nap alatt ezen tokzen két pész mérföldnyi utat Kazánig; itt most ty. nagja
hogy vagyok; és készülök mostan utamnak második kétpész mérföldnyi
felére. — Hogy ditto pabályomtul itt eltértem, azt, részint tudományos felada-
tom, mellyeknek kivitele módjául vizsgálatelemkor, mais most kellett
gondolkodnom, részint némely linguistikai kimesek, mellyeknek csak ne-
kezen jöletem bizonyos nyomára, és részint némely tudosok ösmeretsége
dikneki tanulmányos kéjszakjaktul nem fosztathattam el oly hamar na-
gamat okozták. — Tudományi feladataim mellyeket vizsgálatem kor akarnék
itt kivonni, elősör egy Jeremijz és Szuvájs kely és nemelyes nevek tendona
nely a régi historia felvilágosítására némi fontossággal lehetne, és ma-
fodsor egy ethnographiai kártyája e népeknek. ajon szives elfogadás ital-
mellyet itt mint a Gubernatornál, mint a tudosoknál nyertem, és ajon aján-
tett után mellyekkel tudományos munkálatacimat végzeni bizonyosra lettem
nem kételkedhetem hogy ezen feladataimat csekély munkával kivihetem
da csak költségeim engedik, itt egy ideig feltartozkodnom; egyes kirándula-
sumban, mellyek e tárgyban fjókifejezjek lesznek, több tudosok ajálat
nyerésemnek köszönetet.

a nü a linguistikai kimeseket illeti, ezt kell rövideden mondanom. Ajon dolog-
fogva hogy az orosz kormány e különféle fimnépek megtekintésére fordította fi-
gyelmét, Kazán (minthogy meggyje fólakhelye a Jeremijzokinak és Szuvajsok-
nak) kalyi egy Jeremijz és Szuvajs nyelvtudománynak mely itt a Seminarium-
ban adetik elő. Ily fogásra ez bár mily csekély tudományos foglalatosságom
tára, nem képzelhettem magamnak, hogy ne találtatnának nemely elodázhat-
lan

melyből ezen ódiki vetőmagok nyomtatási gyümölcsös formáikra nyúlnak ki megokat
mi tehát ezen valódi ősiedet magyar, annál addig még kevesebbet, almadozhattunk
mivel tudományi álláspunk szerint ez mindeddig fogalmunk felett volt. – a Németek
nyilatkoztak itt csak nem rég egy új bevándorlási útjáról, és ezt tudtuk csak nyilvánosan
mert még a nagyszerű dolgokat, mellyek ezen feltalált új tudományi világban
vannak reánk. Mi Magyarok! kik annyi szóka és nemes példányokkal
kedvünk egy ősiedett és műveltebb nemzeti élet után, ne kívánjuk ezen nyomtatásokat követni! és nyelvünkből magunkat és történetünket tanulni! fontos
juk és megjük meg jól ismerni őseinkat mellyeden gyökerünkhöz akarunk jutni! és el
fogjuk tömni hogy az út önöfmeretünkhöz egyszersmind az út az fajszeretetben
ha egyszer megszűntünk magunk magunknak egy enigma lenni akkor egyszersmind
elvesztjük [illegible] azon nimbus mely elzárja eddig szemeinkről a valónak
önismeretünk; és egy új élet kezdete és egy adultusabb életi pálya meglesz
és elkerülhetlen szükség lészen – Itt fogjuk egyszersmind bővebben megérteni
mi morális fontosságra ezen tudománynak melynek alapítására az kezdet
eddig oly nehezen és oly csekély módjait szerencsétlen volt, melynek szemben
még gazdagabb gyarapítását bizton vártathatjuk, minthogy ezt időnek
gyümölcsét, melybe új életét kapta, kívánja, és a morális szükség önkénytes
hogy bennünket ra vezetni.
Az első tudósok, közül, kiknek megbecsülő szavát tanultam őszinte, főképp
Kovalevski, kinek nevét mongol tudományra elég világos tette már, eddigi
nagy munkáival, utazásaival, és érdekes közleteivel e tudósnak sokat dol
ezek felkeresésére áll. ha csak időm engedhetné! Ő hozzád nyílt szívvel mutat
meg minden gyűjteményeit és munkáit, és tanácsolt ha időm nem lészen
még minden gyűjteményeit és munkáit.

egyszerfmind mineralogiai entomologiai és botanicus tekintetbe igen tellemi
volnak (gyüjtemenye azomban csak a Kazáni megyeket éri)
Ezeknél tekintetes Urat tudositvan ez igen ergedelemért kerven rosz ot talá
helytelen sajnalmért és tovabo futam most etemet; és ha mindjart Perm
valami tudos botykat Kazánál felakadvan; egy tevej időt töltenek ij és
Perm városába ij egy hetet mulatnek, még ij remenylem bizton fog te
e honap vegezete elött meg erkezem a dolga bizen vagul tanú
mányaimat.
Magamet a tekintetes Urnak szivei emlékébe, és az Academiának nemas
pártfogásába ajalvan maradok

Tekintetes Főroknak Urnak.

a leg nagyobb becsülettel
alázatos szolgája
Reguly Antal

a hozzám irott leveleket teszik Pétervári küvetségünkhöz igazitani;
kömét az Academicus Baer fogja képeimhez szolgáltatni.
Bátorkodom még egy dologrul szolani: nem tudom vallott e az academia
valamit azon érdekes találmányrul mely a rajzon a Crimben tetett
E tekintetben ebben áll. A Crimben találtattnak ösh régi Synagogák ma
még a Chazárok idejébül valók; Gróf Woronzov General Gubernatora aj
stop országnak hallott ezen régi épületekrül és hallott egy perpetuum
Lidok azon szokásárul mely szerint ök minden uj egyházaknak épitése
kelésekor több szentkönyveket az épület egy bizonyos rejtekébe szokt
ek. E nyarra ö kirám fenntt küldött azért Synagogák megvizsga
lására és kikutatására, és ök hatvan egynehány manuscriptumokat
hoztak vissza ezen expeditiobul. Többi érdemeiről a manuscriptumokra
nem solvan, csak azt kell tudnunk hogy többek közülök pirosra
marginalis rotákkal vannak ellátva melyek mind hittorius
tartalmuak, és a 6ik pazadul a 10ik szazadek nemek. - Egy tudo
kedo, stern szivvel, tarja ezen kincseket kezébe, és relatioja nagy
érdekkel varhato.

Vesselovsky-Blagodatsky Decemb. 22 1862.

Vettem Februar. 29. 874.

Tekintetes Főroknak Ur!

egy rendeltetésem helyen – az Uralon vagyok; – ot három nap ota két vogullal
el tettem in obdo Uttvardo domet. Egyodabuk, kik a rejek természeti
ertik, ot két a külső ágnek formáknut tekve, csak ayon tekettel birnak
tülle nékik adnak, é rejrül Tekintetes Ur. egy rosz képet adtak és ben
szokásokat ondottak; nem nézve é két ország egy ellenkező és igen
tett, és reményleni, ha ni egy magosabb álláspontot veszünk
niveltségnek és kifejlettebb emberi fogalmoknak felelhet meg, ni
tognunk látni melybe nem csak semmi negatot nem találni, ha
sok ősi rejek nyilatkozásai egy eredeti természeti életnek tünnek
é ország az itteni igazgatóság rendeletére, mely Borovkov Senator
Curatorának felszolitatott mindenkép segitségemre lenni, hon
va vezetőül ková (so werst innet) még megérkezem napjain (15ten)
detett utámnak; és így itthon volt parancsom, kemük az első
okat utazásomba látni és veluk az egij ghoet tölteni. –
nézve ök nyitak i könnyebbek i elérkeltsek a többi fajoknál
gyorsak, damar értenek i damas beszélnek; testalkotásra nézve
ak; az egyik Jurkina nevezetü és 79 éves – erős és nagas növ
kás képü, a másik Baktijár nevü és 60 éves – közepes és
mind a kettő arcban még könnyü és mozgékony és szok
nyen vitéli; szinre feketék mint bizonyságok szerint mon
mondják csak egy szőke van közülök. – Jurkina hinek
egy gyermekjonatot vettem, ma viszavitnak indeni, mivel hazás
ő egy hosszabbi társulatot, Baktijár arcban közönséges tőke
dan áll a világon, nálam marad és tanitom lejjen.
tes Ur. egy igen kis számra olvadt nejrül, mely közel van egij
t kimulni. A statistikai tábellák mutatnak egyan vogult tots
ván, lobván, dályán ej. ezek arcban csak vogulok gyes trad
vogulokkal szájmagyarok és vogul modra még jájszaikat fijet
ban arcban tijeta orosok és a vogul nyelvet nem csak hogy
tanulva és kan közülök még soha nem ij hallottak – mint cot
tul hinek nálánál (a dályai vizen) tartottam szándékomat
szavaló szóval megnyitottam meg ajtajait, hallottam. Vadai vogul
gyai és Pelim vizein találtatik. az elsőn a Sobotzki tartozó
lések, mely hasonlag arcban beszél más oroszul, és ő öltözik
ineki mint mondják számosabban találtatnak és eredeti álla
tnak vagy a dagvatul iszaknak a felső Obsnak felé vogulnak nincs
lire más, és

egyszersmind mineralogiai, entomologiai és botanicus tekintetbe eg
volnak (gyüjteményi szempontból csak a Kazáni megyéket éri)
Ezeknél fogva Tekintetes Urat tudósítvan ezen egész engedelmével kerülő ro
helytelen vádjaimért – és tovább futtam most utamat; és ha mind
valami tudós Voguljaival találkozván; egy hetet ott töltö
Perm városába ; egy hetet mulatnak, meg ; reményiem
e hónap végeztére előtt meg fogom a Tobol ölén
magyaimat.
Magamat a Tekintetes Urnak szíves emlékébe, és az Academia
pártfogásába ajálván maradok

Tekintetes Főtoknak Urnak.

a leg nagyobb
alázatos
Reg

a hozzám küldő leveleket fejsék Pétervári közvetségünk hi
ismét az Academicus Baer fogja kezemhez szolgáltatni.
Bátorkodom még egy dologról szólani: nem tudom hallotta e
valamit azon ősi fémtárgyakról melyek a nyáron a Ural
E rövideden ebben áll: A Irtyben találtattnak sok régi
még a Chazárok idejéből valók; Gróf Woronzov General Gube
stop orrágnak hallott egy régi épületéből és hallott egy
Küldök azon rajzolatról melyet szerint ők minden új
telepkor több fémtárgyakat az épület egy bizonyos r
zak. E nyárra a tárak fedett küldött azokat Synagógák
lásra és kikutatására, és ők hatvan egynehány mann
hoztak végre egy expeditióból. Többi érdemeiről a mann
nem szólván, csak azt kell tudnunk hogy többek közö
malginaly rajzokkal vannak ellátva, melyek mind
tartalmuk, és a gr. pozsadból a 16th pozsadek nemes
Gúdó, ötem szóval, hagta egy tinteket kezébe, és relatió
eredtéről várkato.

Vsevolodo-Blagodatskoi Decemb. 22. 1862
Vettem Februar. 29. 874.

41/1062

Tekintetes Főtoknak Ur!

Hogy nappa hogy rendeltetésem helyén – az Uralon vagyok; – öt hanem nap óta két vogullal és tíztes öreggel töltöm in oldo littenado dönet. Gyorsabbnak, kik a rejtek természeti állapotját nem ismik, és kik a külső idegen formáknál fogva, csak azon részlettel bírnak ; rejtek ádnak, é rejtül Tekintetes Ur, egy rossz kéjet ádnak és benyujtnak rossz képzeleteket ondrollak; nem nézve e két öreg egy ellenkező és igen beryámáról bett, és reményiem, ha ni egy magosabb állapontot vehünk ; hely egy jobb miveltségnek és kifejlettebb emberi fogalmoknak feleltet meg, mi egy rejtes fogunk látni melybe nem csak semmi magyarázat nem találni, hanem ellenben sok gép nyilatkozási egy eredeti természeti életnek tünnek szemébe, – e két öreg az itteni igazgatóság rendeletére, mely Borovkov Senator tól e jószág Curatorának felszólíttatott mindenkép segítségemre lenni, hozott ide a Lozva vizére lovai (30 versts sinet) még megérkeztem napján (15dikén) egy posta küldetett utámnak; és 19dikén estve volt parancsom, hogy az első rendelt vogulokat utapajomba látni és velük az egész útat tölteni. – Tekintetes Urnak nézve ők nyitták és környezetben és elvárakkal a többi fejmotrá az útfélbe gyüjtsek, hamar értenek és hamar feleltek; testalkotásra nézve nem egyformák; az egyik Durkina nevezetü és 19 éves – erős és nagas növ és kifejtes képü, a másik Baktijár nevü és 60 éves – növedék és vonakodó; mind a kettő azonban még könnyü és mozgékony és ezután kedvet könnyen vészi; szines feketék mint bivaly szőrök szerint nem vogul ; mint mondják csak egy szőke van közöttök. – Durkina hiszek tsőnül. Tegnap egy gypszlenyomatot vettem, ma útra utnak indulok, mivel hóltakán nem enged egy hosszabbi távollétet, Baktijár azonban kivánkozik tőle hétül szabadon áll a világon, nálam marad és tanítom lépjen

A vogul tekintetes Ur. egy igen kis számra olvadt népség, mely közel van egész ben a világgal kimulni. A statistikai tábellák mutatnak nagyon vogult tós számba a Sosvan, Lobvan, Lályán ez. ezek azonban csak vogulok gyantadnem, mivel vogulokkal származnak és vogul módra még jártszákat fizet nekja valóságban azonban teljesen oroszok és a vogul nyelvet nem csak hogy nem beszélik, hanem sokan közülök még sokat nem is hallottak, mint ezt az első vogultól kinek kávánál (a Lályán vizén) tartottam gyanúmat és ham kevés várakozással nyitottam meg ajtaját, hallottam. Valódi vogul megvan a Lozva és Pelim vizén találtatik. az előbbi a Sobolyiki határ kolai 90 fejü lélek, mely hasonlag azonban belépik más oroszul, és ez Pelimre a Pelimen mint mondatik számosabban találtatnak és eredeti állam a Pelimtől keletnek vagy a Lozvától éjszaknak a felső Sosvafele vogulnak nincs

lire más, és

csupa Ostjak lakik. – Nemzeti neve a Vogulnak Manyzi (n nasalisalva) vagy Ma
ri lum (manyzi ferfi) mellyet az Ostjakkal közösen visel.

A mi Geographiájok e két nép lakhelyeinek illeti, nagy érdekü az, hogy ők nyelvük
egy helység vagy folya nevét se ösmerik, mellyeket mi Geographiai kartyáinkba fel
lenek, hanem mind tulajdon neveikkel nevezik mint p.o. Lagva Lufgym, a
két sosva Sait (a felső sosva mely egyszersmind Jugra és a vajta élő Ostjakok
Jugorszki nevezetik – náluk vai Sait azaz vajas vagy város Sainak, a Duna fok
a bő halaszatárul:) a Vogulka Uvolja, Petsora Pejper, Vjichera pögser,
Ob Aspe stb. Ezen neveket, azt mondják, a vadeki utasok mint a Szarenok
(Szyranyok) és oroszok, kik ott gyakran járnak, adták, és ezt Ugy is kelle
Lenni ha ezen vadéki neveket csak a felső éjszaki vajdákba találnám
hogy ha azonban az egész föld mely az előtt a Vogulokkal lakatott, az Ije
és Ugra vizeit, csak ily hasonlo neveket mutat fel, mellyek mind tiszta Vo
nevek, mellyek mostani lakhelyeibe a Permiaknak nagyobb része előjutnak
és ugyan e nyelvből tiztán magyarázhattathatnak [illegible] p.o. az Ob vize – egy kopa
lo revü folya találtatik mostani lakhelyeibe a Permiaknak, és nyelvükön egy
mezős réthes folyot képez – a helység Obdor (obtáj) hasonlolag Perm, mint egy ót
mint Solikamskot Solvicsegodornak (sotáj) neveznek, igy Jeromkar mellyen Vere
turje épittetett hasonlolag Perm:) – és több tulajdon Vogul nevezetek ily esme
retekből ronthatlanoknak látszanak – akkor e dolognak egy mellyebb okára
találni kellene, ti a Vogul nép itten nem eredeti, hanem csak behozandó
lott vadeki népnek tetszik; ekkor nyer egyszersmint biztos fényt és vilá
got azon Nepesedésbeli változás mellyet a az Ostjakoknál hallott, és
nelly szerint az ő felsőbben az előtt egy nivelt nép lakott, mely vár
sokban élt és ők (az Ostjakok) délnyugoti részekből jöttek ide. Ezen
délnyugoti részek azonban csak a Bajdkirok földje lehet, melybe tehát a
vogul és Ostjak az az a Manyzi nép előbb lakott, és melybe ő a Bajdkir
gal egy nemzetet tett, mig ez kéjobb el nem tatárosodott; mert hogy a
Bajdkirok nem eredeti Tatárok, hanem bizonyosan finn nemzet volt, az
nyelvbe és fejalkotásba igen nyilvan mutatjon.

Nyelve a Vogulnak sok összeröt mutat és reménylem hogy rövid idő alatt
nekire lehetek neki; a kimondásba és az accentusba nagy könnyüséget érzek
és kiejtésem nem utálja dicsiretet arattott már náluk, bár azonban több
tulajdonsággal ő hangzóiba, és főképp ott hangokon gazdagi formákra ne
ve regényeknek látszik. – Éneket Battyáni többeket tud, egyet egy Kondai
Herczegről énekel mely tovább egy óránál tart; az ostjákok azonban és a
vogulok a Selimen gazdagabbak ezekben, mivel a dorvaiak ők már több
nyire orosz énekeket énekelnek. Instrumentumokat kettő nagyon, az egyik
szanapoi, állo hurral, egy kis lárfa formájába, a másik hangur fekvő
hurral és kerek alakú;

neladásra nézve énekük hasonlitanak a szeremisz és votják énekekhez, és egy (épit
hogy lehetséges lesz nehanyat notákba hozni.

Utazásomnak fáradsai, és alattai munkálatommal tekintetes ur, egy darabig
vedden számot: Pozsarul Permig (580 werst) 70 napot töltöttem. utam Malmis városig
egy nép miveltebb földön mely tatárokkal lakatik, veszatett; ott a nagy fiadalmak hoott,
ezeréve mellyekkel utam Moskoból volt összekötve, a hapot fekütem kellett, innét
vidékai menjen [illegible] a Permi határig votjákok közt utaztam. Pozsarul
jövül kettőt kik a nyelvkép értenek látogattam meg, az egyik a Döbesi plébánia
ha, a müvelt ember, ki egy votják grammatikát ütt, és ki számomra egy votják
szótárt nehany ezer szóból, összeszedett, összeállitani igért, a másik Szent
ma lakik és a Mate Evangeliumát fordította nem rég votják nyelvre. Ez ember
nak ők mondják a [illegible] kitte vagyon, az egyik az öspak vagy Glazovi
másik a Vot vagy a Szalapali mely a tatárhoz hajlik vagy inkább csak vele
tövesét teszen; azon ötlik egyszersmind complexiójokra, mely feketés,
ojjakiakkal [illegible] azon ellentétet mutatják mellyet elébb a Votjá
nál találtam, és mely a vogulnál is látok, kinek ejjaki testvére
igen oly általános pöttö hajue mint o fekéterokaszinek mondom
a vogulok edgen vérnek semmijelem hogy azon leirtai munkán kivül
mely mai [illegible] mellyeket e két Népről fogadott, hapok összejottemig
[illegible] a Permi határnál megjüttem a votjákok, és a Bajdkirok kö
nek, kik itt mint a határok fellé és helyenlako (nem nomad) nép ott vannak
le alatuk a nyáron oda hajtják, az előtt itt a Permek határoztak voltak, nép
szamban mint hogy elöreszottak csak oroszt találtatik. – Permbe egy hónapot
mulattam, mely alatt főképp e megye [illegible] geographiájával igyekeztem megis
kedni; a Gubernator kinek itt nagy tekintetével éltem, és kinek házába
let lakásom, e tárgyba sokat segitett; parancsára, egy catalogja darabok
megyéje minden helynevének, és megyéjének tüzetes birtokai felpotolattak
helység nevei mellett meg jegyezni, hogy mely népből állnak lakosai; nely fe
egy [illegible] kártyája e megyének lép lehetséges. Elutazásomkor
még egy jó nagy kártyájával megyéjének ajándékozott meg, és egy kozakot
rendelt ki kiséretemre, minthogy eddig egyedül és magam jártam. – Perm
[illegible] [illegible] utamat. Utközbe a piros Stroganovi [illegible]
[illegible] az utam Jargatonál volegos [illegible] négy napot töltöttem
Perm tartomt mely 4000 négyzet [illegible] foglal magába, birok ajándékul
egy Perm tartomt [illegible] kártyáját a Permiaknak, a mennyire ők a
pala készitettem egy [illegible] kártyáját a Permiaknak, a mennyire ők a
Permi megyéhez adnak, és [illegible] kijavitására e tájaknak is sok adatokat
lapjaimon Solikamskban egy Votjakot ki a Permek közt sokat élt és egy gyen
matékat is itt nyujtott.

kívántam meglátogatni, nem találtam azonban a városban; némely instructiókat
kár főnök. ki hasonlolag pap, látratlagyván, tovább folytattam utamat az
Uralra, mellyet két nap után elértem és Decem 1én meglallattam. – Verchoturjétől
mely egy vogul vár nevéről építtetett, a melynek igazgatósága alá tartozik a
ezen egész Urali táj Vogulai, és mely egy archivummal bír több adalékok
rományleltem a vogulok történetére, az ő régi szokásuk, az ő közlekedésük
vel lakhelyükről, kereskedésükről stb. kapni; a rendszerben itt több
és csak a biztossággal e részekre feleleteket visszapótlemlen kapni, in
tam innét Bogoslovsk felé, hol a legyi igazgatónál Petersburg Uralt
több évig volt fejé azon éjszaki Urali expeditionak, mely az arany bá
vizsgálatára 1829től mind rendszerint tartatott, ezen igen kárt
láttam ezen expeditionul mely egész Berezovig a Sartan vezető a
folyóvizeknek egy mellékfolyójáig vitetett. Sajnálva egy expedíció
a kártyáknak. Itt egyszersmind két vogul Grandenöt mellyes ez expeditio
gott magával, kiáltam. A Protopoppal ki Pétrőlétől, innek Permbe tette
tapasztalatomat, egy igazítást kapott, engem a vogulokhoz kikel ösmerni
ötét ösmét, kéjerni, végre Bogoslovskból 15ön regvel itt Verchoturjéba
utazásom célját elértem. a szükség nyugodalom után feloldatá volam
e szegett kívánatlattal, engem a képviselő a vogulokhoz kéjerni, és egy
vizsgálat, és ő ez utat, mellyet nagyobb szorgalommal tekintek magam
egy jónak, kitűnő mint pogány szokásaik büntetőjétől félnek, kísérjenek
ki, egy képzőbb dőre hagyjam. – Az itteni Igazgatóság mint tekintetes
ki, egy képzőbb dőre hagyjam. – Az itteni Igazgatóság mint tekintetes
ki látta, ezen utazást nagy félelemmel is tette, és csak később ha egy
ez vogul tudományom ezen állásba lép, ezen akkul nagyobb kép
kapni, fogom ez utat elvégezni.

Ezek voltak tekintetes ur. igazhodásaim, és ezek tekintem, nemyire
dem és ennen engedek in jammtse kapjam el fáradság nélkül, és igazh
tam minden tárgyrak maga kezdetét és alapát megoldni; kazám
attegen függ most hogy valamit végezhessek és resultatumokat le
sunk. Azon után tálve tekintetes ur, mely csaknem a statusi tan
tapából Követségünkhöz érkezett, és azon kedvező választ után mél
Követünk mélóságos ur lenne adni, és bizalom kérem hogy meg én az Ura
ra érkezek, egyszersmind levelek kazámból is de érdek; a dolog azo
kon nincs vége, és aggódás ahiát többször meglepni az élte napba
hogy nem nélkülöztem e többet mintsem kellett volna – hogy gondos
tekintetes ur 25 rubel bancoba alb– ülekedem azonban megny
godni, és bízok egy lépési szoba mely segítségét ígéré, és reménylem
hogy az Academiának ily kis nódjai igéretét megtiszteni; mintha mint
tekintetemül mint expeditiónak mint egyedi szükségemet az itteni
gazdag gondoskodik, kiadásaim is azon elérhetek, és reménylem hogy addig

míg a vogul nyelvbe annyi előmenetelt tehetek, hogy némely kirándulásaik
segítségemek lehessenek, segítség akkor kiadnak.

Vsevolodo Blagodatzki vagy röviddebben Vsevolodskoi egyen nevű faluhának jószága
ország folyedésnek Uralon utolsó pontja, Verchoturjétől 240 versti távol,
ezen ba az éjszakinak; fekszik a Sosva és Ivdel vízei közt egy vad és nagy
gyenű termékenybe; nyugottul az Ural havasaitul, kiletül a tájszon taj
gásától határozva, melytől ez a Tobolí nagy térségig felé közel vonulni
és ellaguln.

Mikor tehet szerencsém tekintetes körtől egy levelet kapnom? és mikor az
Academiának ahanatjául és kívánatául tudósítlatni. Ez tek. ur ezen
tellyes méltóságos feladatom értékét és tárgyam fontosságát, és nincs
munka, mellyet ő szükségesnek talál, melytől félnek a melynek kivi
telére ne volnék kész. – Hazánkban egyen új nyelvészeti tudomány mely
dog kevés figyelmet gerjesztett ez szamban, mely szenvedő dokonnak
nak talán valamát fogja nyujtani, melyből egy új művelttségi epocha
fog előttünk feltűnni – mitlyet a történia megosmérni, és melyhe
lépni fogjuk az emberiséget látni azon tellyes kifejlődését
lépni, mely emnek leg magasabb célyainak megfelelhet.

Az Academia pártfogását kérven, ajállom magamat tekintetes
Urnak szivességébe és vagyok a leg kitünőbb tisztelettel

Tekintetes Urnak

alázatos szolgája

Reguly Antal

3

139/prk.

Vett. július 15. 1877.

Tekintetes Főtisztek Úr!

Munkálkodásimat a Svédiai Vogulokról az Urálon Március 27 folytattam. — Mineketsima alapját é kis népcsapat nyelve és népi ösmeretének mi fokképp egy közel 5000 szavat foglalo szótárra és egy 30 ivből álló énekgyüjteményre áll — megvetettem volna; nehezen kellett végre, kétiramarott népet a vélnek arra kapacitálnom hogy a többi elyzet vogul népmaradékokat is megösmerhessem. Szemeimet itt főképp Selim tájaira, tol még egy téltáni élő nemzetséget volt szerencsem találni, fordítottam, és de volt fáradtságom alamat mindenek előtt ügyitani. Az Északi nagy vásár azonban nekünk mindenütt életet fenyegető mozgalma még a mi Uráli szigunkba is kozá hatását, engem is hogyan felszabadítás nélkül vegyületebe mit célzásainak nyeresegest keresnem, letérített egen irányból és Selim helyett Tobolba vezetém nézeteimnek tágabb köre és kifejlodése által uti terveimnek egy egészen más alakot adott. — Így — egy öt napi erőltetés mulasztás után, Tobolból Turinskon keresztül a Tavdára jöven, és az itteni vogulokkal másfél napot foglalatoskodván, a Tavda és Sobol folyamai szerént március 17-én Sobolszkba érkeztem — mineketsima a Vsevolodok vendég becsülő jóságát március 4-én hagyám el.

Szibéria egen nagy kiterjedésü városába két évet, az az két télnek ösmeretsége és birlalt munkáji vezettek. Az első Vologodszki Ar ki több évig Papi hivatalba az Obi vizén élvén az osztják nyelvel foglalatoskodott és a Petervári Academiának rekány ezitendői (ott egy osztják szótárt küldvén be (melly azonban javitásra reáki visszatüldetett)) egy nyilatkozott

Jegyzéseinek

minthe egy osztják grammatikán dolgozna. A másik Sadrin úr, a
mult Januariusban megtalált utolsó Kondai vogul Herzeg f
ki Császári szolgálata mint tanító közelében több éve ót
Jobolszkba lakik és több fordításokat készített anya nyelv
az elsőre nézve ki két hónappal érkeztem előtt, Petropavlov
ba, honá hivatala vezetői vették által lakását, meg csaltak
reményeim. Ő egy osztják grammatikát nem bír és így munká
mellyet igen rekezellett, nem is dolgozott. Levelének megszer
letését nagy érdemü Püspök ajánlá oly módon, hogy felszólítan
levele által emeki egy másolatját nékem adatni és megküld
mintha azomban e szótár egy mint szerzője osztják tudom
nya, ott egy igen rossz helyben áll és egy rossz munkát bír
lamaréb káros mivoltán kívül, kiegyes ajánlatáért a Pa
pöknek köszönetemet mondtam. A remény vogul énekei m
osztják énekeivel, mellyeknek egy egyéni gyüjteményével bír
egyan pártatá lévét, kasonlókatoni - kapcsolatos meg csal
mintegy mint közelí ősmérőpei bizonyosítá tettek, ő
ha egy osztják nyelvel nem bírt. - Sadrin urban, ki
gul fordításaival meg ajándékozott, egy igen derék tiszta fi
fal embert találtam; mintegy azomban kóspas távolleté
ában születőhelyétül anya nyelvét feledteni kezdé és azt
már nem könnyen beszéli, egyébb tekintetekben kevés
felvilágosításokat nyerhettem tőle.

Sobolszkból az Irtisch folyamán lefelé, Demánszkban, e
ismét a Kondára válván, Koltsovo egyházas falunál a Kon
da nép (osztják) közt járván és lakván, két napig foglalatosk
tam nagy érdekü nyelvével, mely vogul testvéri nyelvére, és
foképp emek belső szabályaira meglepőleg nyujtya minden
lépten világait. - a Kondán felfelé kevés vogulok laknak; a
tamat köztük

egész Sárminy folytatásán ismét a Selim vizére jöttem ki, mely
nek, valamint a Vágla vize lakosaival is megismerkedvén, vize
Selim helységébe, honá e hó 11tén egy nyugalmasabb foglalko
gásra festem be, átöttem fel lakomat.

Bővebb tudósításaimat ezen utnal valamint összes
sett tanulmányaimról, megfogy engedni tekintetes Úr, ha most,
midőn lelkemet más gondolatok bántják, és elmém nem haj
lik ily közletekre - egy más időre hallasztom.

Czélja e levelemnek tekintetes Úr ezon kérés, tudositana:
mi okra ezen megfoghatatlan hallgatásának és végre hallasz
sának hazámnak. - Hat holnapja járok egy utat, mellyet mint
gondolom az Ő megbizásából kezdtem meg; és mintegy egy irat,
mintegy egy lang, mely ezirányi határozatait és czéljait, vala
mint ezirányi tapasztalmozásaimat vélem tudnává — annál ke
vesebbet hogy tudnám, mellyek azon költségek és mikor ka
ezeket kézhez kapnom, mellyek ez utra vannak szánva,
és mellyeknek megfelelőleg kell kiadásaimat és kalorságom
körét szabnom. - Mit várjak tekintetes Úr! mit reménylhet
gondolja meg ezen helyzetet. - kinn állani egy vezetlen pusz
tán, nagy feladatokkal kinálkázva. és meg fosztva látni
magát a szükséges tapasztalatoktól! sőtt még ennél személye
biztosságát is veszélyeztetve. - Azon pénz maradéka mellyet az Urvan
kegyéből febr. 15én (orosz stylus 27én) kaptam kezeimhez, és mellyet
egy részre Petervárott az Ural utamra felvett summának lefizet
tésére fordítatott, vissza utazásomra Petervárra, és még kevesebbet
kazámba nem elegendő; előre kalkulálom tapasztalatból helyek és
kétséges, mikor nem tudom hova végére bizni; és egy helyen
ülnöm tapasztalatból nem enged a szükséges progressiv munkám
ba. - Tanítson kérem ezen dolgoknak helyes magyarázatját
találni.

Én tolnap kényszerítve látom magamat helyzetem biztosítására P
tervárra írnom és itt keresni ismét végzet; azomban Tekintet
ur! ha szegény és kazánk, tehát - még is gazdagabb ő ná
lunnál; és egy nélkülözött naradna, ha nem tekint
vén a munkát és az ezer fáradságokat, mellyek talán
egyetlen foglalatja vagy akárnám mondani egyetlen fog
almas éke több esztendőimnek, még az adósság sully
és reám aggattatnék.

Ha az Academia, kinek azon kitételért mellyel tagjai
száma közé felvenni kegyeskedett, leg nagyobb köszönetem
mondom, rekeztelne hogy Orenburgi tanulmányaimat
semmi bővebbi tudósításokat nem adtam Néki, tehát
kérem azt megjegyezni, hogy egy olly kellemetlen helyze
be mint az enyém volt Orenburgban, ez ereimbe nem áll

Magamat kegyes pártolásába ajánlván maradok

Tekintetes Titoknok Urnak

legalázatosabb szolgája

Regulyi Antal

a Raifi Kolostorba (Kazan mellett) April 11en
1845.

Tekintetes Titoknok Ur!

Utolso siberiai lakhelyemet Berezovot Martius 5en elhagyván, és a
Szosza vize hosszán a vogulok lakásaik szerint a Lazvára
kelvén - ismét ismét az Ural orszi felére, Permbe és tovább
Martius 31en Kazánba érkeztem. — Az Academia kivánságá
nak megfelelőleg itt a Iszeremisz nyelvel foglalatoskodni kiván
ván - és csendet és nyugalmat ehhez keresvén - April 5én elda
gyám a várott, és a Raifi Monostorba (30 wert tőle) huztam
vissza magamat. — Itt Iszeremisz tanulmányaim végezetéig
az az Majus közepéig vagy végéig maradni szándékozom.

Tekintetes Urnak multi év Martius és April hónapjaiba irt
két levelét, csak December utolso napjaiba kaptam Berezovo
ban kezemhez. előbbi levele Tekintetes Urnak, az Elnök
ő Excellentiája levelével és egy csomo ajándékkal, Baer Ur
által Orenburgba utámnam küldetett, itt azomban
engemet más nem érvén, se utámnam (mint ezt kivántam
és miért az ottani Igazgatonak adressonat is látra hagytam)
se vissza Péterwárra nem küldetett. — mostani utamban ismét
Orenburgon keresztül jövén, az Igazgatot nem leltem otthon
egy vissza hagyott levelem által, másodszor szolgálatom fel
fudositásért é csomo eránt feleletet azomban még nem kap
tam.

Mint hogy most a tavaszi idő beléptével a közlekedés nélkülözhetetlen
re

meg akarjátok, és levelet küldeni nem lesz, könyö
sítve látom magamat ezen pártjával Tekéntetes Uraknak é soraim
egy életi jeggyet magamul adni, jelleket csak alig hogy járok e
gyelek még, mintha egy csak tegnap hagytam el az ágyat. egés
ségem mely az utolsó időbe jóképp kezdett javulóba állapotba volt, az utazás által még inkább gyöngítetvén,
mert végre egy lidegleles hozzá járultával egészen oda
veszni látszott.

Ha egészségem engedi én igen szívesen fogok még a Szluvájs
nyelvel és foglalatoskodni; ha azomban nem; akkor igen okos
tanék Tekéntetes Ur é nyáron hazámba visszatérni. emyi
hosszas- egyedül és árván járt út után, amyi nélkűzségek
és amyi lelki és testi küzködések után- ugy látszik- a nyu
galomnak otthon, és a vélsorlásának amyi- oly még nélkülö
lözött kedvesekkel- felette édesnek kell lenni.- költségeim
azomban Tekéntetes Ur már végükre járnak, és Péterváránál
tovább alig jöhetek véluk. Nem kaphatnék e az utra, Péter
várából kazády- bár nely kis segitséget! könyörgem Tekéntes
tés Ur!

Mint Tekéntetes Uraktól leveléből látszik- Ujvidékről irt levelem
nélkűl mult évbe, utazásom (az utamra) második felében- Kazánból Ujvi
dékig- tudositottam Tekéntetes Urat, veszendőbe ment.
Kovalevski és Kazimbec Urak számára, mult és maj havokba. kü
dött könyvek, se érkeztek ez Urak kezeihez.

Kazánba jutok Ur nagy szivességgel vagyon várton; lakásom
nála vagyon; és tavaszra, a közel 70 éves öreg, maga készül
Bolgár rompját velem meglátogatni. érdekes látvére ösmerő
ségét csak most tetten, mintha csak első itt létemkor nem
volt otthon. munkáit, mellyekkel még ajándékozott, az Aca
demiának viszem.

Magamat további kegyes pártolásába és részvétébe ápolván
maradok Tekéntetes Uraknak

leg alázatosabb és kiladatosabb
szolgája Kegely Antal

Bologh Urat kérem tellyes tiszteletem jelentése mellett, tudositani,
hogy mennyire tehetségembe állott, akart tetette iparkodtam kivánsá
sának megfelelni. és magammal hozok néhány állat fejet
és skeletumot számára.
Ösmerőseimnek és mind azoknak kik részvételekkel megtisz
telni kegyesketek kérem leg alázatosabb tiszteletemet.

An den Secretaire der Ung. Academie d. Wissensch.

Franz Toldy.

Bericht über die zweite Hälfte meiner uralischen Reise. Von Pelim nach der nördlichen Sosswa, den Ob, und zur Küste des kaspischen Meeres.

Mit meiner Abreise aus Pelim beginnt die schwerste, aber auch zugleich die interessanteste Periode meiner Reisen. Wenn auch die südlichen Wogulenstämme in ihrer Lebensweise von den gesitteteren Russen bedeutend abweichen, und verglichen mit diesen so ziemlich in einem Urzustande lebend erscheinen: so ist dies doch keineswegs mehr der Zustand ihrer Väter, der alten Wogulen, und kann uns kein Bild der wogulischen Volksthümlichkeit geben. Das Leben ist hier in einer Übergangsperiode begriffen. Ernährung, Sitte, Gewohnheit sind erschüttert; ein ganzes Volk, in seiner Lebens- und Weltanschauung irre gemacht, ist hier dem Kampfe der Elemente der menschlichen Natur preisgegeben; und wird nicht eher wieder zu einem festen inneren Gehalt gelangen, bis es aus diesem Processe der Auflösung zu einer völlig neuen Gestaltung gekommen ist. – Auch ist es leider nicht schwer, diese Gestaltung in voraus zu errathen. Während der Ackerbau und die Viehzucht, hier so ziemlich allgemein gekannt, und theilweise auch schon gepflegt, verbunden mit dem täglich zunehmenden Mangel an Wild und an Fisch, die Be-

völke-

völkerung vom Jäger und Fischerleben zum Ackerbaue hindrängen; während die ins Bewusstsein immer tiefer dringende christliche Lehre, im innern eines jeden einzelnen, einen Kampf gegen die alten heidnischen Vorstellungen der Väter anfacht, und der auf solche weise rathlos und schwankend gewordene Mensch, jedem fremden Eindrucke offen dasteht, wird es dem russischem Elemente, durch ihre zahlreichen Ansiedler getragen, nicht schwer werden, dem neu sich gestaltenden, das Siegel ihrer Nationalität aufzudrücken, und den neuen Formen, auch das neue Kleid der Sprache hinzu zu geben. Gewiss wird mit dem alten Leben, auch die alte Sprache hier untergehen, und die Spuren dieses Volkes in einigen Jahrzehenden kaum mehr zu finden seyn. – Anders sind die Verhältnisse auf dem Gebiete des Flusssystemes der nördlichen Sosva. Geschützt durch den Ural nach Westen, durch sumpfige unbewohnte Hügelzüge nach Norden und Süden, ist dieses nur nach Osten, an der Mündung der Sosva dem Verkehre offen, blieb bis jetzt von russischer Ansiedelung frei, und wird nur hie und da des Winters von einzelnen handeltreibenden Menschen besucht. Ungezwungen, leicht, und ohne innern Druck fliessen hier noch die Tage des Volkes dahin, und treulich hat die Anhänglichkeit an die Sitten der Väter die Formen des alten Lebens bewahrt. Kein Feld wird hier noch gebaut, kein Stück Vieh gezogen, kein Brod gegessen, noch Kleider von Leinen oder Wolle getragen. Der Mensch, der nur die Jagd und den Fischfang kennt, lebt von dem alleinigem Ertrage

ge dieser zwei Ernährungsquellen, kleidet sich im Felle, opfert den Göttern seiner Väter, und ist in seiner Eigenthümlichkeit ein ganzer, nicht ~~ein~~ halber Sohn der Natur, der in glücklicher Sorglosigkeit den Kampf noch nicht ahnet, in welchem die Civilisation seine südlichen Brüder verzehrt, und dem auch er, gleich jenen, unerbittlich zum Opfer fallen wird.

In dieser kurzen Andeutung liegt im allgemeinen schon Grund genug für einem Sprachforscher wie Ethnographen, eine Reise zu unternehmen, durch die er einen so interessanten Stamm, in den Kreis seiner Studien und Erfahrungen aufnehmen konnte: desto mehr musste es bei mir der Fall gewesen seyn, der nicht blos im interesse der allgemeinen, sondern auch speciell der vaterländischen Wissenschaft reiste. Es fragte sich nur, ob es möglich sey von dieser, Seite aus, nach der Sosva zu gelangen, ~~durch~~ welche ein weites, durch mit Sümpfen bedecktes und unbewohntes Land, von dem Zelim Flusse getrennt ist. In Zelim selbst hatte man dazu keine Hoffnung, da bisher in dieser Richtung kein Verkehr stattgefunden hat, und namentlich im Sommer nie jemand diese Reise noch gemacht. Nur im Winter, wenn die Sümpfe gefroren, und der Schnee die ungleichen Flächen geebnet, traf es sich manches Jahr, dass die Bewohner der Sopsja zu Schlitten herabkamen, um hier ein Pferd zu ihren heiligen Opfern zu kaufen, welches dann geschlachtet, und in Stücken auf Schlitten gepackt nach hause geführt wurde. Ich hatte mich aber bereits an der Lozwa durch eingezogene verläßliche Nachrichten, über die nördliche Hälfte des Zelim Flusses soweit orientirt, dass ich eine Reise

von

von ihm zur Tapsija, einem Beiflusse der Sosswa, seiner geographischen Lage nach für möglich halten konnte. Und wäre diese, der vielen Sümpfe wegen, doch nicht ausführbar gewesen, so war ich dessen gewiss, dass ich von dem Selim zur Lozwa gelangen kann, von wo mir dann, ein anderer Beifluss der Sosswa, nämlich die Lyplä erreichbar wurde. Ich verliess denn die Stadt Selim den 24-ten Juni zu Wasser, und ging bis zur letzten Ansiedlung des gleichnamigen Flusses, nämlich bis Atimje Paul. Hier umgab ich mich mit rüstigen und unternehmenden Gefährten, und setzte mit ihnen die Reise weiter nach Norden fort. Fünf tage arbeiteten wir zu Boote, dem reissenden Strome entgegen, durch ~~wilde~~ wilde und gänzlich unbewohnte Gegenden. Eine einsame Hütte, hie und da an den Ufern hervorragend, die zur Jagdzeit, im Herbste und Frühjahr, dem beutelustigen Jäger zum Obdach dient, unterbrach alleine die öde ~~Einförmigkeit~~ Einförmigkeit des Weges, und erinnerte zuweilen an menschliche Spuren. An der Mündung des Lesserje Baches, als dem Orte, wo der Selim Fluss der Tapsija bis auf 5 Meilen in die Nähe kömmt, wurde endlich am 6-ten Tage haltgemacht, um von hier den Weg über das Scheideland der Zweiflüsse zu bewerkstelligen. Die Boote wurden an einem sicheren Orte an das Land gezogen, das Gepäck mit den nöthigen Lebensmitteln auf den Rücken genommen, und die Reise zu Fusse sieben Mann hoch, nicht ohne gutem Muthe angetreten: da wir schönes Wetter, und trockenen Weg hatten, der uns längs dem Rücken eines Hügelzuges führte. Doch nicht lange dauerten diese günstigen Bedingungen unseres Reiseunternehmens. Der Hügelzug verflachte, und verlohr sich in Sümpfe, die in Folge des ungemein regnerischen Frühlinges, ganze Teiche und Seen bildeten, und der Himmel der sich getrübt hatte, goss ohne

Schonung seine Ströme auf unser Haupt. Bald gingen wir über schwimmende oder hängende Sümpfe, bis an den Gurt in dem Wasser, bald über nasse mit verkümmerten Gehölze bewachsene Moosflächen, auf denen der Fuss alle Augenblicke bis über das Knie, zwischen den Wurzeln der Bäume versank. Bald waren reissende seichte Bäche zu überwaaten, bald tiefe ruhige Gewässer zu überbrücken, bis endlich die geographisch wohl kurze, aber unendlich mühsame Strecke den dritten Tag zurückgelegt wurde, und die erschöpfte Reisegesellschaft, an dem Ufer der Tapsija, gegenüber dem Dorfe Kuljimpaul angelangt, seinen Ankunftruf erschallen liess, durch welchen die Bevölkerung herbei gerufen, uns mit ihren Booten zu sich übersetzte. Nach einer kurzen Ruhe und Labung an Fisch und gelben Sumpfbeeren, nahm ich von meinen Waitern, durch die Mühen der Reise, mir doppelt liebgewordenen Gefährten Abschied, und fuhr noch denselben Tag weiter nach der Mündung der Tapsija, wo zahlreiche Menschen zum Fischfange versammelt, des einsetzenden Frühlingszuges der Fische harrten.

Schwer wäre es gewesen einem jedem, den blosse Nothwendigkeit oder Vortheil hieher gebracht hätte, das Leben hier zu ertragen. Die Ecke einer rauhigen Hütte zur Wohnung, ein Rennthierfell zum Lager, geschossen oder getrockneter Fisch, ohne Salz und Brot, ohne alle Abwechselung zur Nahrung, sind Bedingungen, die unseren feineren Gewohnheiten widersprechen, ja für die Länge unerträglich werden müssen. Nur ein Mensch, den die Begeisterung für eine Idee hieher geführt hat, dem diese neue Welt, das Ziel jahrelanger Wünsche, eine reiche Befriedigung geistiger Bedürfnisse gewähren konnte, nur solch ein Mensch, konnte das ma-

teriellle Elend, welches ihn umgab, übersehen oder vergessen, und sich zufrieden ja glücklich fühlen. Nach einem beinahe 20 tägigem Aufenthalte, der unter seinem Syndium der hiesigen Kreisbare zugebracht wurde, ging die Reise von da, die Sosva abwärts bis zur Mündung der Sigva, und von hier nach Sukerjepaul einem der nördlichsten Dörfer dieses Flusses, gegenüber den Überresten, der auch geschichtlich bekannten Holzenburg Sail, welche der letzte befestigte Ort dieser Gegenden war, und noch Ende des vorigen Jahrhunderts Zeitweise eine Besatzung von Kosacken hatte. Die Freundlichkeit und Herzlichkeit, mit welcher mir das Volk auf diesem ganzen Zuge begegnet ist, kann ich hier unmöglich unerwähnt lassen, da ich es wünschte dieses Naturvolk Ihnen recht getreu und lebendig vor Augen zu führen. Sie werden sich aus meinen Briefen des Besuches vielleicht noch erinnern, den wir, einige Wochen nach meiner Ankunft auf dem Ural, zwei Wogulen von der Tapoija, in Wsewolodskoi machten, die gekommen waren, um wie sagten: den Mann kennen zu lernen, der zu ihrem Volke geschickt wurde, um sich über ihre Sprache und Lebensweise zu unterrichten, und ihn einzuladen, auch sie und ihre Gegenden zu besuchen. Sie werden verehrter Herr! diese Handlung, gewiss, gleich im ersten Augenblicke mit dem Begriffe, den sie sich von diesem Volke gemacht, nicht zu vereinigen gewusst haben. Und wahrlich! wenn die Kraft der Eindrücke und die Lebhaftigkeit der Empfindung so mächtig sind, dass sie die Indolenz und die Trägheit, die einem jedem Naturmenschen mehr oder weniger innewohnt, in dem Maasse zu besiegen vermögen, dass dieser eine Reise von ~~40~~ und mehr geogr. Meilen unternimmt, bloss um zu sehen und zu hören: so setzt dies eine Beweglichkeit des Geistes voraus, die unmöglich mit unseren Ansichten, die wir von den Völkern des Nordens im allgemeinen haben, in Harmonie zu bringen ist. Stumpfheit des Geistes, Mangel an Schwung und Leben, sind nicht Folgen climatischer Einflüsse, wie es in diesen Ansichten angenommen wird; sondern Folgen ganz anderer Einwirkungen: Einwirkungen, deren Grund vorzüglich in den Verhältnissen des gesellschaftlichen Lebens zu suchen ist. Wenn wir darum dem Ausdrucke „ein rohes wildes Volk" den wir von diesen Naturmenschen ununterbrochen gebrauchen, einen bestimmten Sinn und Gehalt unterlegen wollen; so müssen wir nur versichern: dass hier die Basis der menschlichen Ernährung und somit des Lebens selbst, eine niedrigere und unentwickeltere ist, insoferne sie unsicherer, und den Menschen nicht so unabhängig von der Natur stellt, wie dies bei uns der Fall ist, – aber nicht, als wäre der einzelne Mensch, als wäre die Gefühls und Denkweise roh. Ich möchte Sie sogar versichern, dass das Bewusstseyn des Menschen als solchen, hier, wo er von allem geistigen Drucke frei lebt, klarer und insofferne auch seine persönlichkeit voller und entwickelter ist, als bei unserem armen civilisirten Menschen. Dieser ist, gestehen wir es nur, durch das Unverhältniss, in welchem seine Erziehung und die Entwickelung seines Geistes, mit dem hohen, und theilweise künstlichen Standpunkt der Gesellschaft, deren Glied er ist, stehen, abhängig, äusserlich und innerlich; und wohl von seiner ersten Kindheit an, dem Aberglauben und Unverstande hingegeben. Er kann weder den complicirten Mechanismus, der sehr gegliederten ge-

sellschaftlichen Verhältnisse zwischen denen er lebt, fas-
sen, und sein Auge aus der tiefen und untergeordneten Stel-
lung, die er einnimmt erheben, um diese zu übersehen;
noch kann er die hohen theoretischen Abstractionen,
die ihm ein seichter Unterricht für das Wesen höchster
Wahrheiten ausgiebt, begreifen, und verstehen. Und da
er sie glauben muss, ohne befähigt zu werden, es mit
Verstande zu thun, so wird der Gang seiner natürlichen
Entwickelung gehemmt und unterdrückt, und das inne-
re Leben verkümmert, das vielleicht zur schönsten
Entfaltung berufen gewesen wäre. Bei dem Naturmen-
schen ist mehr Gleichgewicht zwischen den Bedingungen
des äußeren und inneren Lebens. Es fehlen darum die ge-
waltigen Widersprüche in ihm, die den civilisirten Men-
schen charakterisiren. Der gesellschaftliche Mechanismus
ist bei ihm einfach, das Band welches Mensch an Men-
schen knüpft, ein natürliches und dem gesunden Verstan-
de fassliches, da jeder für sich, und nicht für andere lebt,
und die Beschäftigung und Arbeit, ebenfalls einfach,
ist dieselbe bei allen Genossen, nicht hundert und tau-
sendfach getheilt, und gegliedert. Sollte in solcher Welt,
die kein Räthsel in ihren Verhältnissen bietet, der Mensch
nicht unabhängiger und sich bewusster seyn, als bei uns?
Wenn andererseits die Fähigkeiten seiner Seele in na-
türlicher Ordnungsfolge, und ohne Übersteigung sich ent-
wickelnd, von keiner autorität oder anderem Zwange
gedrängt und auf Irrwege geleitet, ihn ebenso von dem
Unverstande unserer niedrigeren, wie von der bizarrerie

der

der höheren Bildung bewahren, und zu einer Entfaltung bringen,
die wohl nicht von Kenntnissen glänzt aber naturgemäß und har-
monisch ist. Die kein schwanken der Überzeugung, keine Halbheit
im Gefühle und Charakter zugiebt: sondern in Wahrheit sein Inne-
res erfüllend und durchdringend, die Einheit seines Wesens und die
Vollkommenheit seiner Persönlichkeit nothwendig macht.

Sie werden mir verehrter Herr! diese Abschweifung verge-
ben. Es ist unmöglich, solche Gedanken nicht zu haben, wenn man
diese Welt gesehen hat. Auch ist es im Interesse unserer selbst,
wie der Wissenschaft: da Gegensätze sich hervorheben und be-
leuchten. Auch war mein Zweck hier kein anderer als dieser. Ich
bin weit entfernt, den Naturzustand den unendlichen Fortschrit-
ten der Civilisation vorzuziehen. Ich hatte Gelegenheit genug, ihre
Vorzüge aus Erfahrung, während dieses Lebens, welches ich aus
innerem Antriebe mitgemacht habe, kennen und fühlen zu lernen.
Ich wollte nur aufmerksam machen, dass auch bei rohen und wilden
Völkern das Leben Seiten habe, welche Anerkennung uns abzwin-
gen, ebenso: wie andererseits unsere civilisirten Zustände, sol-
che besitzen, die unser Bedauern erregen und unserem Tadel her-
vorrufen müssen. Ich kehre denn zu meinem Gegenstande wieder
zurück. – Wie der Besuch der zwei Wogulen als ein Zeugniss
wirklicher Gesittung und Bildung uns erscheinen muss; so hat mir
auch meine Reise, und der herzliche Empfang, den ich aus ihr überall
gefunden habe, die zahlreichsten Beweise dafür geliefert. Die Aner-
kennung, die dadurch ihrem Volksthum zu Theil wurde, dass ein
Fremder ihre Sprache und ihre Sitten sich aneignete, hat überall
Vertrauen und Begeisterung erweckt; und nichts schien grösseren
bei meiner Ankunft der Gesang und die nationalen Instrumente,

und Spiele und Tänze wurden aufgeführt, um ihre Freude mir zu bezeugen und ihre Achtung mir auszusprechen.

Der Herbst hatte sich unterdessen im rauhen Gewande eingestellt. Ein eisiger Kalter Nordwind begann die Spiegel der Wässer mit leichtem Eise zu beziehen, und dieser Schnee bedeckte mehrere Tage die Flächen des Bodens. Für mich war dies ein Zeichen zu weiterem Aufbruche, im Falle ich nicht versäumen wollte, das Gebirge noch von seinen Sommerbewohnern belebt zu sehen. Ich schickte darum Boten um Rennthiere aus, und nachdem diese herbeigeschafft waren, verliess ich den 7ten Sept. die Thäler der Flüsse, und trat meine Reise nach dem Gebirge, zu den Rennthier Wogulen an. Der Schnee war bereits wohl wieder vergangen, und der Weg unseren Begriffen nach nicht mehr für Schlitten geeignet; doch der Rennthiernomade fährt auch des Sommers auf solchen, da er sein Thier, vor kein Räderfuhrwerk spannen kann, welches nicht bloss eine ziehende, sondern bei Abhängen auch eine haltende Kraft erfordert, und diese dem Rennthiere abgeht. Ich fuhr denn also auch auf Schlitten, die zur Unterscheidung von den langen und niedrigen Narten der Wogulen, hier Samojedische Schlitten genannt werden. Sie sind hoch und kurz mit einer breiten Unterlage, und aus dünnem aber festem Holze gebaut, um ebenso im Sommer durch die Gebirgswässer, wie des Winters im weichen und tiefen Schnee gleich gute Dienste zu leisten, und durch ihre Leichtigkeit die Last des Zugthieres nicht zu vermehren. Die Reise ging mühsam vorwärts. Obgleich mit einem Anspann von vier wohlgenährten Thieren, gingen wir wenig im Trabe, sondern nur Schritt vor Schritt, nachdem das Rennthier im Sommer, wo nur die, zur Wanderung unmittelbar nöthigen, Thiere gebraucht

werden,

werden, des Ziehens sich entwöhnt, und im Herbste träge und unlustig ist, und immer erst eingeübt werden muss. In der Nähe des Manja Flusses über weise sümpfige Strecken, gelangten wir allmälig auf trockeneres Land, welches uns zu den äussersten Abhängen des Gebirges hinführte, die von hier nach Norden zu, überall schroff gegen die Ebene abfallend wie abgeschnitten erscheinen. Von diesen ging unser Weg durch das schöne Thal der Lonkla, über mehrere schon waldlose Höhen und Rücken, uns immer weitere und grossartigere Aussichten und Gebirgsbilder gewährend, bis wir endlich an dem Jenseits die unmittelbare, wasserscheidende Kette des Urals erreichten, längs welcher wir bis in das Lorne Thal hinschweiften. Der vierte Tag unserer Reise neigte sich hier seinem Ende, überall auf unserem Wege hatten wir emsig nach Spuren von Menschen gesucht, doch vergebens. Wir beschlossen daher nach vergangener Nacht umzukehren, und den gekommenen Weg wieder zurückzugehen, um nicht der Gefahr des Verirrens uns auszusetzen. Die Noth vermehrte unsere Aufmerksamkeit, mit Anstrengung spähte unser Auge nach allen Seiten und Buchten der Berge hin, und so wurden wir denn endlich einer ausgedehnten Heerde gewahr, die an einer entfernten Wand des Thales der kleinen Manja weidete, und entdeckten auch bald, hinter einem felsigen Vorsprung des Gebirges, auf grünem ebenem Boden das Lager der Hirten, welches aus drei Zelten bestehend, die Familie des Wogulen Tjoping, des reichsten Mannes dieser Gegenden in sich schloss. Nach fünftägigen Mühen, nachdem wir an Mangel an Nahrung bereits so gelitten hatten, dass wir nahe waren, eines unserer Zugthiere schlachten zu müssen, waren wir so

endlich zu unserem Ziele gelangt, und hatten ein Dach, an den Quellen der Manja, wo der Ural, auf seinem ganzen Laufe von dem Jaik bis zum Eismeere, seine grösste Höhe und Wildheit erreicht, gefunden. Die sonst kuppenförmige Bildung der Höhen der Gebirgskette, die nirgends dem Wanderer den Übergang währe, die allmäligen mit den schönsten Waldungen bedeckten Abhänge seiner Verzweigungen und Äste, ändern sich hier in der Nähe, an den Quellen der Sukteje — wo der Ural in seiner, geraden Richtung nach Norden gebrochen, mit einer kniefömigen Beugung nach Nordost sich wendet — plötzlich, und nehmen die wildeste Gestaltung an. Hohe, kahle, in den Himmel ragende felsige Spitzen, die ununterbrochen auf der hinlaufenden Linie des Gebirgsrückens sich erheben, bilden hier eine unübersteigbare Mauer, und bieten in der Zerrissenheit und Grossartigkeit ihrer Formen ein überraschendes Gemälde dar, während die langen, aneinander gepressten Arme, und Zweige des Hauptrückens, mit ihren Schluchtenähnlichen Thälern und dem ewigen Getöse ihrer stürzenden Wässer, an die gewaltigen Bewegungen erinnern, die hier die Erdoberfläche einst erschüttert haben mögen. Die acht Tage die ich mich hier aufhielt, wurden nicht mit sitzender Beschäftigung in dem Zelte, sondern auf den Höhen der Berge, in Ausflügen und in steter Bewegung um die nomadische Wirthschaft meiner Hausleute zugebracht. Mein gastfreundlicher Wirth Tjobing, der mich überall begleitete, war ein unermüdlicher Tolmetsch und Führer, der mich in jeder Beziehung zu befriedigen gewusst hat, und meine Kenntniss der wogulischen Sprache berei-

cherte sich nicht wenig in der Gesellschaft eines Mannes, der sie in einer, mir neuen Anwendung, nämlich auf das gebirgs- und nomaden Leben, gebrauchte. Hier geboren und von seiner Kindheit an hier wohnend, gab es keine Höhe und keinen Steg, den er nicht gekannt hätte. Den Sommer auf der westlichen Seite des Gebirges, welche mit ihrer langsamen und weiten Abdachung, mehr einer hocheberen gleichsieht, und mit ihren moosreichen Flächen sich vorzüglich zur Sommerweide für Rennthiere eignet, zubringend, kehrt er im Herbste nach der östlichen Seite zurück, um in diesem, durch Schluchten und Thäler zerrissenen und mannigfaltig gestalteten Theile, in welchem des Sommers die Hitze durch Sperrung der Luft für die Rennthiere unerträglich werden würde, jetzt Schutz gegen die Winde zu suchen, und an den Abhängen die wärmenden Strahlen der sich anlehnenden Sonne aufzufangen. — Ich hatte mir bereits bei den südlichen Wogulen Mühe gegeben, theils durch eigene Beobachtung, theils durch einziehen von Nachrichten, über die geographischen Verhältnisse und Oberflächenformen mich zu orientiren, da die Zeichnung dieser Gegenden auf den bisherigen Karten, so unrichtig und mangelhaft war, dass diese zu ethnographischen Zwecken, wo es sich hauptsächlich um richtige Übersichten der Verhältnisse handelt, gar nicht zu gebrauchen waren. An der Sosswa und an der Sigwa, als nördlicheren und viel seltener besuchten Gegenden, war die Nothwendigkeit dieser Arbeit nur um so grösser, und ebenso auch hier auf dem Gebirge, welches eigentlich noch nie von einem gebildeten Europäer besucht war, war

ist

ist es von Süden her, durch die Bogoslovsker Expedition, deren Chef der Berg Ingenieur Lieutenant Strascheoski bis an die Quellen des Schorleng im Jahre 1836 vordrang, approximirt worden, und ebenso von dem Grafen Kaiserling, der von der Petschora aus, die Höhen des Saukka im Jahre 1842 besuchte, von Westen her gesehen, aber weder hier, noch weiter nach Norden – die Quellen des Sob und der Ussa ausgenommen – betreten worden. Die Arbeit also, der ich mich früher unterzogen hatte, und die hier, durch den Reitz einer Terra incognita, die das interesse eines Reisenden immer nur spannen musste, erhöht wurde, konnte ich auch hier nicht unterlassen, und so trachtete ich denn, theils durch eigene Anschauungen, theils durch Tjobing und seine Leute mir diejenigen Nachrichten zu verschaffen, die mir zu einer richtigen Übersicht des Gebirges, wie der ganzen ~~Landschaft~~ Landschaft nöthig seyn konnten. In dieser Absicht habe ich auch meine Reise, weiter nach Norden, auf dem Gebirge selbst fortgesetzt, und stieg nur nach dem Fusse desselben herab, als mich der Mangel an Beförderung, in diesen für den Winter unwohnbaren Gegenden die bereits von den Nomaden verlassen waren, dazu gezwungen hat. Vom Nomaden zum Nomaden befördert, überschritt ich hier allmälig die nach der Sigwa sich ergiessenden Gebirgswässer eines nach dem andern, und gelangte so endlich über das 30. geogr. meilen breite Scheideland, welches zwischen den Ansiedelungen der Sigwa und der Sinnja liegend, die Gränze zwischen den Wogulen und Ostjaken bildet; und dessen Folge, hinsichts der Abgetrenntheit dieser zwei Völker, nur durch die, im Winter hier weidenden Rennthier Nomaden soweit gemildert ist, dass wenigstens in Jahren der Noth ein Verkehr stattfinden kann: wie namentlich vor einigen Jahren, viele Juhren mit Fischen von der Sinnja nach der Sigwa auf Rennthieren gebracht wurden, nachdem letztere, infolge des in ihrem Lande unergiebigen Fischfanges, – grossen Mangel an Nahrung gelitten hatten.

Mit dem neuen Volksgebiete, welches ich an der Sinnja erreichte, hatte ich meine wogulische Reise beendigt. Ein Land von ungefähr 3780 □ Meilen zwischen den 58ten und 66ten Grade der Breite und dem 76ten und 85ten der Länge gelegen – mit einer Bevölkerung von circa 6342 Seelen*) welches ich im Verlaufe von neun Monaten von seinem südlichstem Ende, bis zu seiner nördlichsten Spitze, nämlich von der Mündung der Tavda bis zu den Quellen der Sigwa, seiner ganzen Länge nach durchstrichen, und zweimal in seiner Breite: südlich, vom Irtisch bis zu dem Ural, über die Konda, Lelim und Loswa, und nördlich, von der Sigwa bis zur Mündung der kleinen Soßwa durchzogen – blieb somit hinter meiner zurück, und ich bereitete mich, zu einem neuen Studium, nämlich dem der Ostjakischen Sprache und des ostjakischen Lebens, vor.

An der Sinnja, wo ich den 30-ten Sept. in Tildom angekommen war, nur einen Tag in der Gurte des Kreisschultzen Telekino weilend, eilte ich über die Flüsse

*) In der angegebenen Volkszahl, sind nur diejenigen Wogulen begriffen,

Woibar, Laus, und Sob, nach dem grossartigen, hier beinahe eine halbe Meile (3 werst) breiten Ob, den ich den 8-ten October bei Hispugor übersetzte, und gelangte denselben Abend noch in Obdorsk, dem Hauptorte des unteren Obgebietes, an. Eine kleine Meile von dem letzt genannten Flusse, auf dem Bergufer des Polui gelegen, war es früher befestigt, und von Kosacken besetzt, um diese Gegenden tributpflichtig zu erhalten; jetzt ist seine Bedeutung nur eine commercielle, und ist, 40 Häuser zählend, beinahe ausschließlich von handeltreibenden Russen bewohnt, denen die vortheilhafte Lage des Ortes, einen reichlichen Lebensunterhalt sichert. – Das Gebiet aber auf welchem ich mich von der Sinnja an befand, ist nicht bloss seiner Sprache und Bevölkerung nach, von den Andern, südlicher durchstreiften Gegenden unterschieden: sondern steht ebenso auch seiner geographisen Lage und Form, und seiner Natur nach,

die ihre Muttersprache noch sprechen. Die auf ungefähr 1200 Seelen sich belaufenden russificirten Wogulen sind somit ausgelassen. Auch das Land der letzteren ist in die Summe des obengenannten areals nicht aufgenommen. – Die Angabe von Berghaus, der die Zahl der Wogulen auf 100,000 setzt, ist demnach sehr übertrieben.

in Bezug auf Clima und Bodenbeschaffenheit, eigenthümlich und selbständig da. Und wenn wir gewohnt sind, den reitz unserer Reise-Eindrücke, nicht sosehr nach dem interessanten Wechsel von Hügel und Thal, von Dorf und Stadt, und Culturarten des Bodens zu messen; sondern, nach übersichten ganzer Gebiete trachtend, die Befriedigung unserer Interessen, mehr in der Beleuchtung der Verhältnisse und der wechselbeziehungen finden, in denen die Natur und der Mensch stehen: so können wir eine Reise in diesem nördlichen Himmelsstriche nicht uninteressant ~~nennen~~ nennen, und über Gleichförmigkeit der Erscheinungen keineswegs klagen. Im Gegentheil ist hier ihre Abwechselung, und die Mannigfaltigkeit der Naturverhältnisse nur um so prägnanter, als diese sich durch den Menschen, – der ganz unter ihrem Einflusse stehend, ihre Verschiedenheiten und nuancen auf das genaueste reflectirt – unserem Auge nur klarer und bestimmter darstellen. Der Character dieser Gegenden ist, nicht mehr diejenige Getrenntheit und Abgeschiedenheit von der Welt, noch

der-

derjenige Reichthum an Wald und Jagd, der dem eben durchzogenem Sassywa Gebiete eigen ist. Hier befinden wir uns, bald an einer Weltstrasse, in dem Thale des Ob, dessen Wand, dem Baue des Landes nach, bis an den Ural hingeht, und leben an den Ufern fischreicher Gewässer, neben armen und wildlosen Wäldern; bald sind wir weiter nach Norden, in einer Steppe, auf der, gleich wie an dem entgegengesetzten Ende des Urals, am caspischem See, der südliche Nomade mit den Heerden seines Viehes herumzieht, und auf schnellem und ausdauerndem Rosse, ohne Hinderniss über die Flächen der Wüste hinjagt: sehier der Polarnomade seine zahlreichen Heerden von Rennthieren weidet, und über die, ohne Ende hinlaufenden Felder des Schnees mit der reissenden Schnelligkeit seiner Thiere dahin eilt, und das Maas der Entfernungen verschwinden macht. Der Mensch, in dessen Lebensweise, wie wir eben erwähnt haben, die Naturbeschaffenheit eines Landes immer auf das getreueste wiedergegeben wird, ist hier nicht mehr Jäger, sondern Fischer oder

Hirt. Mit dem Walde, der von dem Woikarflusse, der Naturgrenze der Kiefer, an, immer ärmer und verkümmerter wird, bis er endlich unter dem 67 Grade der Breite gänzlich aufhört, vermindert sich und höret auch das Wild auf, und die Gränze des Wildes ist natürlich auch die Gränze des Jägers. Der Reichthum der Gewässer somit, und die Natur der Steppe, sind hier die bestimmenden Factoren, die dem Menschen seine Lebensweise vorschreiben, und ihn zum Fischer machen, wo er an den Ufern der Wässer, und zum Rennthierhirten, wo er in der Steppe wohnt: ich sage Rennthierhirten; da wir in keiner Gras, sondern Moossteppe sind, und auf solcher nur die Zucht des Rennthieres möglich ist. Auch zeigt sich die Rückwirkung, die die Natur der Steppe auf seinen Bewohner im allgemeinen hat, in der körperlichen wie der geistigen Ausprägung des Menschen hier, sosehr, dass wir das ungeformte Bild, welches uns bei einem polarländer immer vorschwebt, fallen lassend, unwillkürlich an den Turkotatarischen Steppenbewohner des Caspischen

Meeres.

Meeres erinnert werden, dessen unendliche Bewandheit und Lebendigkeit, nebst seiner schnellen und scharfen Auffassung wir eben bei dem Samojeden hier vorfinden, der nicht von sanftem Gemüthe und schwacher Willenskraft, wie wir dies gleichfalls bei dem Polarländer voraussetzen: sondern wild und voller Leidenschaft ist, und der von dem Ungestüm seiner Natur hingerissen, ohne Gewissen, schlau und listig, zum Betruge und Raube geneigt, und verwegen ist, ohne doch tapfer zu seyn. Während den Waldbewohner und Jäger Ruhe und tieferer Gehalt, Wahrheit und Rechtlichkeit, Uneigennützigkeit und Unerschrockenheit gleichmäßig charakterisiren.

Meine eigentlichen Reisezwecke konnten mich nur bis zu dem Fischer, nämlich den Ostjaken, dessen Sprache und Leben eine Aufgabe für mich war, führen, und der Bewohner der Steppe, der Samojede, blieb ausser dem Bereiche dieser. Doch ist es schwer, auf einen Raum uns zu beschränken, bevor wir noch dessen Grenzen und Verhältnisse kennen. Der Gegensatz ist der mächtigste Hebel unserer Erkenntniß, und nur was durch ihn beleuchtet

und

und in seinem Gehalte bestimmt ist, wird uns klar und bewusst. Er scheidet und begränzt die Gebiete, giebt Orientirung auf diesen, und befähigt uns so, mit höherem Erfolge zu wirken. In ihm liegt die hohe Bedeutung, welche diese Naturwelt für den civilisirten Menschen hat, und durch ihn wurde ich zu einer Reise veranlasst, die mich über die Gränzen meiner Aufgabe hinaus, von den tiefen und endlosen Wäldern der Wogulen, in die Steppen der Samojeden führte; und zu der ich jetzt nur um somehr Aufforderung fühlte: da der eingetretene Winter, und die mit Schnee bedeckten Felder, mir den Kampf nur desto lebendiger vor Augen führen konnten, den der Mensch in diesem höchsten Norden, gegen die Rauheit des Climas, und die Wildheit der Elemente, zu bestehen hat.

Meine Absicht war, über den Steppenrücken (resp. tundriski chrebet) von Jamal, der an den Quellen des Kolasjogan von dem Ural sich trennend, nach dieser Halbinsel sich hinzieht, bis zur Poderatta zu gehen, und von dieser nach dem Gebirge mich zu erheben: um nebst dem ethnographischen Interesse auch das geographische zu befriedigen, und das Uralgebirge,

welches ich von dem 59 Breitegrade an ziemlich genau kannte, gleichfalls auch hier in seinen letzten Verzweigungen, wie in seinem Abnehmen und Verschwinden zu sehen und kennen zu lernen. Zu diesem Zwecke reiste ich den 22ten Oct: von Obdorsk ab, und kam den genannten jamalschen Rücken bei den Höhen des Lumbe und Schibilje überseztend - den 26ten an der Zederatta an, von wo ich, das Gebirge bei den Quellen der Kuta erreichend, meinen Weg auf diesem, bis zu dem Menjeschi Berge fortsetzte, mit dessen kegelförmiger Spitze, die Kette dieses merkwürdigen Gebirges endet, und von wo es sich weiter, nur in einem flachen Rücken bis zur Küste, nächst der Mündung des Inosobe Baches, erstreckt. Meinem Plane gemäss sollte ich von hier, auf der westlichen Seite des Gebirges, über die Quellen der Kara, Ufsa, und Sob Flüsse zur sogenannten grossen Übergangsstrasse des Urals (russ. tolschoi perehod) gelangen, durch die, der selbst geschichtlich bekannte Obdorsker Weg der Syränen führt, und auf dem ich nach Obdorsk zurückzukehren gedachte. So sollte meine Übersicht des

Gebir-

Gebirges, durch gewonnene Anschauung seiner westlichen Verzweigungen und Gebirgsverhältnisse vollendet werden. Doch die Umstände wollten es anders! und führten mich über den Karaflusse hinweg, bis an das Ufer der Waigatsch Strasse zu der ich längs dem kleinen Gebirge des Urals gebracht wurde, welches entsprechend dem auf der östlichen Seite sich abtrennenden Jamalschen-Rücken - hier bei den Quellen der Kara sich abscheidet und das kesselförmige Gebiet der Gewässer dieses Stromes auf zwei Seiten umschliessend, in einer Länge von 60. geogr. Meilen, bis an die genannte Strasse hinzieht, und an diese mit seiner Felsenhöhe Siwienpai unmittelbar anstosst. - Von welcher es auch den Namen Scharkoi d. i. Scharrücken bekommt, von Schar, dem Namen der Waigatschstrasse, welche die Russen Jugorski Schar d. i. der jugrische Schar oder die jugrische Strasse nennen.

Mit dem Übersetzen des Karaflusses, der hier die Gränze zwischen Europa und Asien bildet, befand ich mich in dem europäischen Russland, auf dem Boden des Archangelschen Gouvernements. Die Zeit zu einer Reise durch das weite, waldlose Küstenland, welches von

der

der Kara bis zur Leschora den Namen der samojedischen Grosslandssteppe (russ. bolsche zemelskaja tundra), im Gegensatze zur kleineren Steppe zwischen der Leschora und dem Mesen Flusse, führt, war eben die günstigste, da meine Ankunft gerade in die Zeit des Steinfuchsfanges fiel, während welcher jeder Bewohner auf dem, ihm als Eigenthum gehörendem Lande sessisirend, leicht zu finden und zur Beförderung zu haben ist. Nur zwei Wochen später und eine Reise wäre hier unmöglich gewesen, da mit beginn. Nov. die ganze Bevölkerung aus diesen Gegenden aufbricht, und sich gegen Süden hinzieht, um da im Schutze der Wälder die kalten Monate Dec. und Jan. zuzubringen, und auf solche weise dieses ganze Land, während des Winters, leer und unbewohnt dasteht. theils wegen Mangel an Holz da hier nur niedriges und zum heitzen ungenügendes Reisig, an den tiefern Ufern der Flüsse wächst; theils wegen den häufigen, tagelang dauernden Stürmen, welche die Rennthierheerden zerstreuen, und gegen die der Mensch selbst auch keinen Schutz finden kann. — Durch das Land der Lahi und Wolka stämme, welches von der Kara bis zur Waigatsch Straße hingeht, wurde ich von den, längs

der

der Kette des kleinen Gebirges gelagerten Bewohner, mit grosser Schnelligkeit befördert, und in zwei Tagen bis an das Ufer der genannten Straße, nahe unter dem 70ten Breite-Grade, gebracht. Von da nach Süden, über die Mündung der Horotaika, nachdem sogenannten Samojedischen Hochlandsrücken ging die Reise etwas langsamer, da ich, um das Polarleben von einer Seite mehr, kennen zu lernen, Streckenweise mit wandernden Nomaden, die auf ihrem Wege nach der Ussa begriffen waren, gezogen bin. Und wie das Bild einer solchen Polarkaravane durch sein fremdartiges, aber aus den hiesigen Verhältnissen so natürlich folgendes Erscheinen, nicht ohne geistigen Reitz seyn konnte: da es die Anschauungen einer neuen Welt, von einer neuen Seite plötzlich beleuchtete und ergänzte; so war es auch für das Auge, nicht ohne Interesse. Eine weise Heerde lebendiger und muthwilliger, dem Hirschen so ähnlich sehender Thiere, von einem vorangehenden und wegweisenden Schlitten geführt, und von einigen Treibschlitten gefolgt, die mit raschen Thieren nach allen Seiten hinschweifend die abgehenden oder wegbleibenden Theile zur Heerde zurücktreiben,

ben,

in meinen ethnographischen wie anthropologischen Interessen vollkommen befriedigt, gab ich mich hier, mit allem Eifer dem ostjakischen Studium hin. Zur Sammlung sprachlichen Materials wie zur Kenntniss des inneren Lebens des Volkes, hatte ich bald, nach Orientirung in der Sprache selbst, mit dem Sammeln der ostjakischen Poesien begonnen, die durch ihren interessanten Inhalt, auf längere Zeit meine ausschliessliche Beschäftigung wurden: da in ihnen das vergangene Leben dieses Volkes, auf eine Weise uns vorgeführt wird, wie wir, ihrer heutigen Lage nach, es anzunehmen nie gewagt hätten. Ein Volk des höchsten Nordens preisst hier die kriegerischen Thaten ihrer Vorfahren, die sie um der Nachkommenschaft zu überliefern mit voller Begeisterung erzählt. Die bald traurigen, bald glücklichen Erfolge ihrer Helden, die theils als Götter gegen äussere Feinde, wie Syrjänen und Samojeden, theils als Fürsten gegen ihre Brüder und Nachbarn kämpfen, sind ebenso wie auch die Schicksale des Volkes, welches den vielen getheilten Fürsten des Landes, die aus ihren Holzburgen und mit Wällen befestigten Sitzen ihre Gegenden beherrschen, untergeben, stets an den Unternehmungen

gen

ihrer Herren Theil nimmt, Gegenstand des bald erhebenden, bald tröstenden Gesanges, der von Vater auf Sohn übergehend, an den feierlichen Jahrestagen der Thaten und Schicksale gesungen und in das Gedächtniss zurückgebracht wird. Die Erscheinung die uns hier entgegentritt, ist ebenso anthropologisch neu und überraschend, indem wir ein Fischervolk unter diesem Himmelstriche für Tapferkeit und kriegerischen Ruhm begeistert finden; wie auch ethnographisch interessant dasich hier bei einem Stamm der finnischen Familie eine Geistesrichtung zeigt, die dessen übrigen Gliedern, soweit sie bekannt sind, nicht nur nicht eigenthümlich, sondern fremd und sogar entgegengesetzt ist. Denn während die Poesie der Finnen, entsprechend dem losen gesellschaftlichen Verbande dieses Volkes, in tiefer Abgeschiedenheit von der Welt sich entwickelnd, mehr Ausfluss des inneren individuellen Lebens des Menschen ist, und somit nur die Bewegungen und Stürme seines Gemüthes und Herzens, wie seine Kämpfe gegen die unheilvollen Kräfte der Natur, und die Einflüsse böser Geister zum Gegenstande hat: so achten diese hier, auf

die

die inneren Erlebnisse der Individuen wenig Rücksichten nehmend, nur auf die Geschicke von Gesammtheiten, von Städten und Landschaften, und schilderst, immer von der Betrachtung des äußeren bewegungsvollen Lebens ausgehend, deren kriegerische Stürme, und Schicksale. Der Mensch ringt in ihr nicht, im mystischen Schwunge, nach geistiger Herrschaft über Welt und Natur, durch Zauberkraft und Kunst wie in jener: sondern, von den reizenden Bildern seiner Phantasie, die ihm nur glänzende Thaten und glückliche Unternehmungen vorspiegeln, geleitet, strebt er lieber nach weltlicher Macht über Volk und Land, durch muthige Entschlossenheit und durch Kraft seiner Waffen. Ich hatte die Absicht wegen des Interesses der Sache, mich des Ganzen, noch in der Erinnerung einzelner Greise vorhandenen Reichthumes dieser Poesien zu bemächtigen und war mit meiner Sammlung auch bereits über 80 Bogen gekommen, als ich plötzlich, durch Briefe aus Petersburg über den Stand meiner Angelegenheiten unterrichtet, mit meinen Arbeiten abbrechen und nach Russland zurückkehren musste. In Eile, um noch vor dem Aufthauen der Winterwege nach Kasan kommen zu können, meine Papiere ordnend verlies ich den 3ten März Berezov, in welchem ich seit dem 24sten nov. mich aufhielt. Mein Weg, den ich bei einer Kälte von 37 Grad Reaum. angetreten hatte, führte mich, durch das mir schon bekannte Land der Wogulen, längs der nördlichen Soßwa und der Lozwa bis nach Wsewolodskoi, den Ort, an welchem ich meine wogulische Reise begonnen hatte, und brachte mich von da, über Ekaterinburg, und Perm nach Kasan, wo ich den 30sten März ankam. Sollte ich zum Schlusse noch einer Sache Erwähnung thun, so wäre es die Herzlichkeit, mit deren Beweisen gleich wie ich das Land betreten so es auch verlassen habe Die Bewohner der Sigva und der Sapsija, in deren Mitte ich den letzten Sommer zugebracht hatte, durch die Rennthierbestellungen die einige Tage früher zu einer möglichst schnellen Fahrt gemacht wurden, von meiner Ankunft benachrichtigt, sammelten sich an den Mündungen ihrer Flüsse, um ihrem Freunde zum

letzten

letztenmale noch die Hand zu reichen. Zum Andenken der an ihren Ufern verlebten Tage, gab mir der Türst von der Sigva einen Bogen nebst sieben Pfeilen, die ich nebst anderen ethnographischen Gegenständen der Academie vorzulegen die Ehre haben werde.

In dem Kloster zu Raiza bei Rezan
1845. Maj.

Anton Reguly

3

Ifik. nov. 12 1846

47

Tekintetes Titoknok Ur!

Utazásomból a keleti finn népektől augustus hó 25kén érkeztem vissza Péterwárra, egy hónappal tovább mint kitűztem magamnak, nagyobb részét dömnek nyugalma miért Peterhofba Baluggyanszki Urnál töltöttem — kész voltam utamat tovább tagzámba folytatni, hogy néhány ismeröseimtől, különösen Koppen Urtól, ezen felvilágosítás jött tőlem, nem akarnám e gyüjtött ugor-szláv Urali érdekü geographiai materialiáimat még kidolgozni; minthogy nemet egy más földön a kán szükséges segitség kikérni fogna és főképp minthogy az említett vidékek ismerete tehol e gyüjtésnek nagyobb érdeket nyujt, ezen Péterwárott. minthogy egyszersmind az itteni geographiai társaság némely ajánlatokat tett a ki-

dolgozásra

esetére, tehát nem akartam a kellyes alkalmat nely
nyujtásától elhagyni amál inkább, mintsogy a külső
dön nyelvészeti foglalatosságaim nem engedhetnék meg
oly hamar az időt, nely ezen utazásom céljaimul
némüleg heterogeneus tárgy kidolgozására szükséges
letetne. Utazásomat tehát nelyikre már minden kész
letteim meg voltak tevé, e felszólitás következtében el
hallagztottam, és azonal materialiáim rendezésé
hez és összeállitásához kaptam. a munka csak egy
geographiai kártya szerkesztésében és emek cammi
latiojában áll, nelyre foglalatosságaimat azért nem ki
vánhat, mintsogy azonban a nyolcadik föld terüle
te 32 zelességi gradust (58 részt fogva a 360) foglal
magába és egészségem nagy állagosja naponként
csak ötöly foglalatosságot enged, tehát meg sem re
mélyletem azt egy honap előtt kivégezhetni.

Vetésaimat tehát csak November végével fogom el
ni; utamat azonban mai nem határomban, mint azt eg
honap előtt még kivánságom volt, fogom venni, hanem

egyenesen németországba, mintsogy egészségem meg-
gyöbültával nyughatatlanysággal kezdem várni az
időt nelyre nyelvészeti foglalatosságaimat ismét
megkezdhessem. csak tavasszal, mintsokára április vagy
maj havába első munkáimat az Academiának bekül-
dőttem, fogok talán határomba visszatérni.

Tekintetes Ur! én csak két honapi nyugalom után
jöttem annyira hogy ismét némi energiát és életi
erőt kezdek magamba érezni, megengedjen azért ha csak
most ily késön tudositom mi vólna értekezésünk. én egen
dárom esztendő alatt felette vólt dolgoztam, és
egészségem megtörtével egyszersmind felette vólt
szenvedtem ezen vad és szamoru tájakba; ezen
erő azonban nely kérni tanitt, tanitt egyszersmind
gyógyitni mindenemü és nagy mondhatom hogy a kosztya
fáradozás után én is végre elértem céljaimat.
csak azon egy okot adom narad még, hogy nyerjek határ
tul annyi segitséget, hogy német országba jövén, életi
gondoktul szabad, azonal munkáim kidolgozásához
kaphassak

Vettem aft. 14. 1847

Tekintetes Fitoknak Ur!

Igen én Graefenbergbe vagyok és már harmad hete hogy itt dolgozom a vízikurát. Péterváraba hozzám utasított becses levelét Tekintetes Urnak megkaptam ott helyen és kárdekem volt válaszolni azonnal hogy kezdett Geographiai tárgyám összeállításával készletlenem. Gyorsan e munkát, mellyet két hét alatt volt reményem elkészíteni, folyvásti betegeskedésem miatt alig hogy Januarius végéig fejezhettem be — és ekkor már innkább Graefenbergből kívántam Tekintetes Urat tudósítani, ott ebbeli elvárván Berlinbe utasított levelét a pénzküldemenyel együtt. Berlinde azonban Graf Redegueszky Követségi Titoknoktól intézett két levelemre csak az

Tekintetes titoknok Urnak

Petervar October 20kan 1846.

Alázatos tisztelője
Kegely Antal

Magamat szives és rendtevő barátsági indulataiba ajánlván vagyok

Tekintetes titoknok Urnak

egy alázatos tisztelője
Kegely Antal

Petervar October 20kan
1846.

nap kaptam választ, melyből Tekintetes Ur utolsó levelét vettem, és pedig választ Bécsből gyors tudósításával hogy miszerint dolgai több ideje más Bajjba tartyák, nem tudvamak e Berlinbe a távoztáig-nél levelem vagy sem, miszerint Tekintetes Ur tudósításából szerint e Bécsi levelek Boedinél vannak, fogok neki talán holnap irni, ha egyébberánt nervosus ingerültségem nem hátráltat.

Tekintetes Ur levelére melyet hat nap előtt vettem kéziemből, más találóbb napja hogy tétlenül válaszolni, mindazonáltal azomban hogy neki kezdtem az első fájdalom melyet fejkoponyám és velőm kínzásokkal kényszeritett azt földbe hagyjam. —

A vizi kúrának ugy látszik jó hatása van testem, testem erősödik, muskulusaim lassankint feszülnek, és bőröm vedlik tetőtől talpig. hajaim is, melyek két ízben oly hirtelenül hullottak, nem csak hullani megszünték, de uj növés tölti el elég tétetes kopasz tetejét fejemnek. csak nevetséges mellyben valódi bajom feltünik felette ingerültek két hét óta.

Ne nehezteljen kérem kegyes hallgatásomért. Ajánlom magamat tisztelő és részvétteljes indulatába

Tekintetes Urnak

alázatos szolgája

Graefenberg April 7ikén 1847.

Kártyám mely a General Stabsa litographiroztatott, mint tudositattam Petersvárából, már régen, talán két két múlva már megküldetem Tekintetes Urnak.

Graefenberg d. 7 Juni 1847.

Euer Hochwohlgeboren!

Haben Sie nachsicht wegen meinem abermaligen langen schweigen. Mein zustand der sich ende April und beginn Maj etwas gebessert hat, ist seit vier wochen wieder der art, daß ich nicht nicht zu fassen im stande bin, um auch an Ihre briefe zu schreiben. Zwar ist in meinem befinden eine fortschreitende besserung unverkennbar und der rasende schmerz im kopf hat bereits ganz aufgehört, statt dem aber verdunkelt sich nun mein blick und trübt sich meine anschauung, so oft ich mich einer ruhigeren überlegung hingeben will. sobald ich meinen geist zu einer selbstbewußten thätigkeit auffordere, so löscht sich mir mein licht und ich fühle mich in finsterniß.

Von Berlin aus habe ich Ihren brief mit dem wechsel von 500 guld. CM. den 22 April erhalten. Was dann verlangen der Gesellschaft, durch deren dortige theilnahme mir die möglichkeit gegeben wird, die ausdauer lange mir nöthige ruhe zu finden, um in der muße im auslande mich widmen zu können, nämlich, der vollendung

meiner arbeiten nach Ungarn nicht zurückkehren soll, und so
vollendung der arbeiten, diese der Academie übergeben wird
so treffen die forderungen der Gesellschaft mit meinen
wünschen ganz zusammen.

Ihren antrag hinsicht des Custos stelle bei der Universi
täts Bibliothek nehme ich mit freuden an, und bitte
sie in folge ihrer gütevollen anerbietens auf da
angegebene, die nöthigen schritte zu ihrer erlangung
für mich zu machen. ich würde wenigstens keine stö
da vorläufig meinen wünschen und forderungen nic
entsprechen könnte, als eben diese

Zur veranschaulichung meiner reisen kann ich leider Euer Hoch
wohlgeboren nur eine karte von Jämtland zustellen, die mir einhei
köppen zugeschickt hat. ich schicke ihm sogleich nach erhal
Ihres briefes aus Berlin, und bat ihn er möchte mir den nördl
lichen theil seiner in arbeit begriffenen ethnographischen karte
Russlands, in der auch meine karte im verkleinertem maasstab
aufgenommen ist, zuschicken, - leider aber soll die Karte noch nicht
ganz fertig gestochen sein. - Meine karte des Ural-Gebirges hätte
sollen schon längst ein russischer Litterator, der die absicht
hatte, bisher nach Graefenberg zu die Kur zu kommen, mit
bringen.

er solle aber diese reise aufgegeben haben. nun habe ich
vor einigen tagen einen brief von dem Academiker Kunik
aus Petersburg erhalten, wo er mir schreibt, dass er auf
einer reise nach Preussen eine excursion nach Graefenberg
machen will, um mich zu besuchen. er wird die ersten tage
Juli's eintreffen und auch mehrere exemplare der karte
mitbringen. auf dieser ist meine route überall angegeben.

Hiermit meiner manuskripte muss ich Ihnen mit bedauern
sagen, dass ich nicht im stande bin die Ihnen zu geben
denn ich habe nicht kraft um mich soweit zu sammeln

Ich bin gezwungen diesmahl mich Ihnen deutsch mit
zutheilen, denn der, meiner gewalt etwas entkommene
ungarische sprachgeist, will mir in dieser anstrengung
seine dienste nicht leisten.

Ich nehme die geduld Euer Hochwohlgeboren vielfach in anspruch.
ich hoffe aber mich recht bald bessern zu können. in folge der
vielen deprimirenden gemüthsstimmungen, die ich in meiner schwe
ren lage nicht immer zu überwältigen vermag, und der vielfa
chen und anhaltenden geistigen anstrengungen, entwickelte
sich allmählig eine krankhafte reizbarkeit in meinem unter
leib, die zuletzt bei der kleinsten geistigen anstrengung durch
fall zur folge hatte.

dies ist das übel, an welchem ich die letzten zwei jahre während me
reisen, so viel gelitten habe: besonders war ich während meiner
tscheremissischen studien so elend, dass ich wochenlang nur lieg
auf dem bette arbeiten konnte, denn ich hatte nicht kraft z
sitzen. bei dieser schwäche begann dann auch meine lunge flüchtig zu wer
die ich allmählig im verlauf von zwei jahren beinahe ganz
eingebüsst habe. dass sie aber nun wieder neues leben bek
men haben, und eine ganz kahle und reine fläche wieder m
neuem frischen wuchs bedeckt wird, das scheint am deutli
sten zu zeigen, dass das übel welches ihr absterben verur
sacht hat, gehoben wird.

Mitte Juli werde ich Graefenberg verlassen und incognito ein
excursion zu meinen Ältern auf zwei oder drei tage machen (wo
sie es erlauben) und so nach Deutschland begeben. Könnte ich
zu dieser zeit einen theil der bewilligten unterstützung der Gese
schaft bekommen? Haben sie die Gnade mich darüber zu beru
richtigen.

Ich empfehle mich in Ihre gütigen und wohlwollenden Ne
gungen und bleibe mit der vollkommensten Hochachtung

Euer Hochwohlgeboren

ganz ergebenster Diener

Hegedy

Beim Mai hatte ich das Glück den Grafen Szechenyi hier zu sprechen.

Lich. aug. 1. 1847.

Tekintetes Társaság úr!

Becses levelét tegnapelőtt kaptam kegyeimben. Jelszobitásával hogy
az engem pártoló társulat elnökének itjak, megtisztve vagyok
Tek. Urtol, mivel más több dö óta szándékoltam e célbu
tudatni az elnök nevét és címét. a levelet hozzá
tegnap adtam a postára. – Szives pártolását a kön
lás ösi divatal elegyerésébe legnagyobb köszönetemel
mondom Tek. Urnak. – az Urali térképemet még nem
kaptam meg. e hó 29én várom Kunik barátomat Péter
várral, az fogja bizonyosan elhozni magával. Koppen
ethnographiai térképét, mint nyilvan tudositottam,
több adatok elkérte miatt, nelly ket hó végig vissz
térésből várt, csak october elején (orosz stylus szerint)
fog megjelenhetni és azért remélem azt hamar meg
kaphatnom nem lehet.

Egészségi állapotom most végre örvendetes. miután
két hétig tejnél és gyümölcsnél egyebet nem birtam en

és javulásomban látszolag inkább talra mint előre menten
vége több kirúlések és kellések után, mellyekel oldalaim
vékonyaimban és tagamon kaptam, megjött ~~vagy~~ elvágyva
és vele igen hamar eröm is, úgy hogy két hót le folyt
után, már képes voltam egy excursiót a keleti Sudeto
leg magasabb pontjára- az Altvaterra- csinálni, és a
új mérföldnyi út, mellyet két nap alatt tettem meg
oly csekély fáradságot hagyott maga után, hogy három
napi nyugalom után, holnap már ismét készülök a
Glatzi kavasra és onnét a Landecki fördöbe. harma
fél nap alatt reménylem megtenni az útat. és ha út
közben a kurát csak félig is hagynálom, hiszem hogy
a megelégedés és a vidám kedv, mellyet ezen egészség
tartósító vállalatokon érezek, feledtetik ezen sokat
azt, mit a kúra által mulasztok. mivel az érdekte
élet, mellyet oly sokáig kénytelen itt az ember élni
felette nyomasztó.

Minthogy küldésimtül és kelléseimtül meg akarok

előbb tisztulni, mielőtt tanáraimat fenyegessem, bizony
tában vagyok mikor hagyjátam el Graefenberget. talán
csak augustus közepe felé. megindulvám ismét fiu
leimnél három napnál többet alig fogok tölteni és
egy pár hetem Austrián, Bajor, és Würtenbergán
keresztül a Rajnára menni, hol különösen Becker
és az ő irányait követő tudosok érdekelnek, és Ber,,
linet csak télre fogok fordulni. Becker principiu,,
mainak én leg melegebb barátja voltam mindég,
de grammaticai systemájának inconsequentiája miatt
nem tudhatom több évek óta. — Nem tudom, nem lesz
e ellenére a tisztelt társaságnak mely párthol, ha
Pécsbe egy két napot töltök. ezen esetben kérném
Tek. Urat, ha szívesked[ne] ezen csak neveit tudatni
velem, kiknek párfogásukért és régvetiért kül,,
nösen le vagyok kötelezve, hogy tehessem nekik tisz,,
telemet. itt egyszersmind papirt kellene a Nénél
fördve kérnem. és a pénz küldeményt is, ha addig itt
Graefenbergbe meg nem kapnám, itt vehetném kézeimhez.

Graefenberg Aug. 20ten 1847.

Letter Aug. 27. 847.

Tekintetes Tudtokra Uraim!

vagyon szerencsém végre uraik tiszképemet Tek. Uraik megküldhetnem. Mint. hogy terjedelme nem csekély és készülésére csak hat hét dő volt, nem adhatott ki czinografban (így tudvillattam.) az okban nelle. kes dolog, nelly kevesét érdekelhet. gelyát a kártya elérte mindenesetre, mineketáma minden geographiai e részeket érintő kártyákban, nellyek vizsgálatom után ilamból Petersvárott adattak ki, a tájak rajza az anyimból vagyon vége. Ugy- orszország ethnographiai kártyájába. Közben által ugy a kártya Kaiserling geologiai munkájába a Petschora vidékéről, ugy a kártya Islavin könyvébe a Samojedok földjéről. és végre az uraki expeditionak is ugyan e kártya golgái vezetőül. - a kis Commentar mely a kártya közé 66 értelmére szükséges csak öszszel fog nyomtatásba megjelenni. Utam vonala mindenütt kivan téve. kiindulásom a Kama vizétül Solikamsk városkából (Octob. 21ten 1843 ovos stylus szerint). onét az Uralon keresztül Verchoturjébe és ugy éjszaknak Irevolodo= Blagodatba megyek, hol eltö vagul tanulmányaim. Innét Febmar 27ten 1844ben onét Verchoturjén keresztül Tobolnak és onét Tobolnak

Kegyes indulatába magamat ajánlván. vagyok Tellyes tisz. telettel

Tekintetes Uraknak.

alázatos szolgája

Graefenberg Julius 21ten 1847. Regely Antal

Sobolszkba vezem utamat, honnét az Ikis, Konda, és Pelim vizein Pelim helységébe jövök Nov. 30-dikán itt folytatása tanulmányaimnak a déli vogulokkal Junius 12-dikéig, mely napon a Berezovi Ostrog alatt vízi felé negindulván, a Pelim vize leg éjszakibb pontjától a Sápcsiára általkelvén, ott érem Junius 30-dikán az éjszaki vogulok első tanyáit. Ezen túl első mulatásom a Sápcsiai második a Szigva Szájánál, és a harmadik a Szigva vizén felfelé Szuksze falunál. Aug. 30-dikán ismét felemelkedem az Uralra, hi ott leg vadabb és leg nagyszerüb tekintetét vészi magára, mellyel a Lasnicumtól a jéges tengerig bir. Leg nagyszabb emelési pontban a 4000 lábot alig fogják felülmulni. Itt az vogulokkal megválván az ostyákok lakásainak vettem utamat, mellyeket a Szimya vizénél értem el. - Obdorszkból a leg éjszakibb ostyak lakásaikból az Ob vizén, tovább a Szamojédok havas Steppjeibe részint ethnographiai, anthropologiai, és geographiai érdekek végettek, mely utobbiak egész a Jugorai partig vágyás szigel általellenébe hatnak hol leg távolabb és leg éjszakibb pontját utazásomnak érem el (Octob. 21-kén).

vissza utamat az Ural vizein és az Uralon egyenesen Berezovnak vettem hol Nov. 12-diktől Febr. 19-kig 1845 mulatám ostyák és vogul tanulmányaktal. - Vissajövetelem Siberia érdekes határaiból az Ural nyugoli oldalra részére a Szeve, branski hutáknál (Seve Bränskoi Zavod) vagyon meg jegyezve (Mart. 5-dikén).

a vízi útával aug. közepén kapcsolatban, mivel azonban még nem oldatott fel ingerült természetemet meg nyugtatnom és szüntelen éjszakába dervedek, még itt mulatok. Reggel és estve naponként Réteg fördöt veszek, utáma egy tevesét vétetek, és minden egyéb dönet fetve töltöm. Erös és egészséges évszakom mellyel mult levelemben értekeztem csak igen hamar megint elmult, úgy annyira, hogy még excursionat a Jlatzi havasra, mellyet a rossz idö miatt egynehány napra elhellett halasztani, is bátram meg irányálni.

Bátorkodom egyszersmind szíves pártfogásomat Tek. Urnak által küldeni remélvén hogy prolongatiot az engem pártolo Társulat által leg hamarább kaphatnék, minthogy magam Bécsbe az idöviszonyok miatt még is nem akarnám meg látogatni.

Ajánlom magamat kegyes indulatába és maradok teljes tisztelettel

Tekintetes Sztoknak Urnak

alázatos szolgája

Reguly Antal

Tekéntetes Főbiró Ur!

Kit sorral kívánom Tek. Urat tudósítani hogy Graefenberget
tegnap elhagytam és hogy utam vagyok Szülémhez,
kiket még ma elérek. Bátorkodom egyébiránt
Tek. Urat megkérni fivérkedne nékünk sorral pasz-
sus végett, valamint talán más egyen útbaeső dol-
gokról tudósítani. – Kívánságom vagyon Villak
Apát Urat is meglátogatnom; és ha megengedtetik
tatam tőle, akkor az egyen pártolo társulat
végzelmétől csak akkor nyulandok, ha dolgozatimat
a Rajnán meg kijedem – mivel a vízikeresztül még
nem szabadultam meg egészlen, és otthon valamit
a Rajnán és egy két hétig talán kaphatnám jegyz.

Válaszát kérem ide Pozsonyba poste restante
adatni – Tekéntetes Urnak tellyes tisztelettel

Pozsony Sept. 25dikén 1847

alázatos szolgája
Roguly Antal

Pozsony oct. 23án 47.

Tekintetes Főkanok Ura!

ma reggel felé érkeztem Gönyőbül de is tégtelt levelére
azon választ vagyon szerencsém adhatni, hogy pénz most nem
szükséges, mivel Wilhár Apát 500 ft. pengővel ang ajándé-
kozott.mig én vele se kérvárott találkoztam, kivá ő éppen
az nap jött vagyon Pestről és egy kísértem őtet
másnap Győrre, hol három napot voltam kénteleníttetve
tölteni. így egy levelet időmbe elkésztem annál inkább
mintkogy Győrött is a tégtelt Bonifacius Maar
egy napig betartoztatott. i bemutatott a. m. kárlani
főapátjánál, az ottani Püspöknél és Deáki Főldnek
torzál. — Csákányba ma megyek még haza és talán
holnap után már Bécsbe vagyok, honnét a Tek. Urat
a történtekrül tudositani bátortatni fogok. addig
is vagyon szerencsém kegyes indulatába magamat
ajánlani

Tekintetes Főkanok Urnak

alázatos szolgája
Regely Antal

PRESSBURG
25 SEP

Tekintetes Főkanok Ura!
a m. Akadémiai Könyvtárnak
Pesten

Csákány Oct. 24dikén 1847.

Tekintetes Történetes Úr.

Bátorkodom az Akademia részéről még néhány
példányt J. Urnak által küldeni. Schubert
Schubert még 26 darabjaiból 6at darabot
(25, 26, 01, 02, 07, 08dik számokat) mellyek
a Polgár tudakot foglalják nagy részint
magokban és négy kis kártyát mellyek
két lapból álló bővebb ösmertetése gondom
valand magamnak. Schubert alkotja
a leg tellyesebb rajzát adja 7 Cs.
darabnak mely tudj meg ott
Lajos mappel nélkülözi
nélkülözhetlen (in einem massstab
der Strecke 2.2. 18 mm (in daumen) –
egyszersmind felvenek minden ujabb
remek nélkülözhetlen 1840ig a bővebben
közlöttek. A két kártyák kama Herrelin
tül valok

PEST
25
10

Tekintetes Történetes Úr

Ő Excellentiájának

PEST
25
10

Akademia titkárának

Pesten

a. m. / Vostáinak egy general kártyája a ho
határzó tartományokkal. 2ter a Svéd Lappföl
térképe 3ter a Uleaborgi kormánymegye
(Gimlandba) térképe. a negyedik könyv a
dalecarl Lappföldnek (Svédországba) fogalja
magába Robsahelyek
Gjek mellett nőj könyv elfogadni egy fém
ingadozó nellyet itthon találtam, és egy
kaftan vet (Buchárai munka) nellyet a
tartomok és Különösen a Kirgizek hord
nek.
Baluyánszki-ur arcképe, nellyet egy
de bátorkodot adatokra, Baluyánszki
Asszonyság ajándéka Professor Grau
lenak - Sives emlékezet ajánlok szívem
tiszteletel tetjék néki közlöny folga
tatni.
Emeretelem után Destrül emlékeztem
hogy az ethnographiai tárgyakkal Péte
varul küldöttem egy üres medaillát a

nellyet az orosz Gór az Unis eltörlésé
re nyomatott. – elvegyetnek kell tar
tanom mivel nem volt az tárgyak
tsába nellyeket nézttünk és rendeztünk.

Ajánlom magamat tellyes tisztelettel

Felsőtisztes úr

alázatos szolgája

Regely Antal

tolnai indulok Bécsbe.

St. Petersburg, den 25. Jan. Reguly ist am 22. d. M. von St. Petersburg nach einer der deutschen Provinzen der österreichischen Monarchie abgereist. — Seine durch mehrjährige Reisen und besonders durch geistige Anstrengungen angegriffene Gesundheit hatte sich in der letzten Zeit seines hiesigen Aufenthaltes sehr gebessert, so daß der Gedanke an das Opfer, welches er in Folge eines uneigennützigen inneren Dranges der Wissenschaft und seinem Vaterlande gebracht hatte, in ihm kein unmännliches Bedauern hervorzurufen im Stande war. Gestärkt durch die Erinnerungen an die vielfachen Beweise inniger Theilnahme, welche er seit seinem Eintritt in Rußland von Schweden, Deutschen, Polen und Russen erfuhr, und nicht wenig ermuntert durch den Zuruf seiner Landsleute wollte er nun in Deutschland an die Lösung seiner Hauptaufgabe, nämlich an die Verarbeitung seiner linguistischen Materialien gehen. — Mit welch' einem unverdrossenen Eifer er in Sibirien das Land und Volk der Wogulen, welche er für die nächsten Sprachverwandten der Magyaren hält, untersucht und beobachtet hat, davon legt seine auf Veranlassung der hiesigen geographischen Gesellschaft namentlich auf den Wunsch ihrer zwei Mitglieder, der Akademiker Köppen und Struve, entworfene „ethnographisch-geographische Karte des nördlichen Ural-Gebietes", auf der unter andern gegen 500 Namen von Lokalitäten angegeben sind, ein rühmliches Zeugniß ab. Wenn auch die Materialien zu dieser Karte ursprünglich von ihm nur „in der Absicht zusammengetragen wurden, um durch eine möglichst genaue geographische Uebersicht des Landes eine sichere Grundlage zu seinen ethnographischen Studien zu gewinnen", so kann doch wol bei denen, welche den auf den früheren Karten des Ural-Gebietes vorhandenen und nun ausgefüllten weißen Fleck kennen, darüber kein Zweifel sein, daß Reguly durch seine Karte und die derselben beigegebenen Erläuterungen in der Wissenschaft der Ethnographie und Geographie Rußlands der Entdecker einer ziemlich umfangreichen terra incognita geworden ist.

(St. Petersb. Ztg. 1847, № 20.)

Berlin, Nov. 21 1847.

Pesth, Nov. 9 1847

Tekintetes Főtanár Úr!

Sajnálva kell arra, hogy mégis gyengélkedő egészségi állapotom oka, hogy ezen sorainak oly késön érnek Tekintetes Úr kezeihez. reménylem azonban hogy ezzel által adtam Excellenz Grafenberger Kurának általadtam, és hogy többé okom panaszra nem lészen. Jóllét kétkedésnél hogy mint egy hazafias érzésem egészen rajtamat, fülem, szemem, nyakam, mellyem fájdalmakkal és csipkedéssel (kellemetlenül) telve, és tagjaim olly gyengeségtül meg lepve valának, hogy mindenre tehetetlenné tettek. Ez volt oka hogy beteg elutazhatkor elmulaszthattam Tek. Urat ottani jóakaratomról tudósítani, ezt Berlinbe jobban remélvén tenni ill ugyanbar-hol e hó 9-én érkezvén meg, csak tettem tehetsen betegge; ugy hogy még egy látogatást ő ismeretségél ne tehettem még.

mulatásommal Bécsbe igen meg vagyok elégedve, és kéjte
kedéseimben felette szerencsésnek vallhatom magam
a Császári család tagjai közül voltam magán a
Császárun kívül, a Lajos és István Főherczegek
nél, és az elhunyt Nádor özvegyénél Mária
Dorotheánál. Ez utóbbit ezt mondta: el kelle dol
sa mit fogsmal, sokat sze nek wien dort ge
kommen, mit beweisen werden. és éppen ol
kegyes volt István Főherczeg is: leggyen bizony
kegyes annal-gyen szavakkal tagyolt el magát
hogy felette leköteleyett látogatásával, és hogy
ige örülök hogy ösmérni tanulhattam. kéréseire
nincs vétlen legyen gondom.— Geken kívül vol
Császári Államos Miniszterénél, Gr. Sztrick és Fuchs
Államos Consiliariusoknál és a mi a fő Gr. Seleb
és Főgyérynél a magyar Cancellariánál. az alb
bik Korizmics Praelátus levele által nagy érte
tetve volt

minda kettő igen kegyesen fogadott, és a Curiai propo
tióval, ne legyek hogy mint szándékom Tekintetes s
Ur tetni, bátor voltam meg mondani, meg elégedetten
jelentették. Horvát Árpádnal Főgyérynél közelebb
ről kérdezett, és hogy mondtam, hogy ő egészen
Körgo tárnoknak pártfelett, hogy egészen attya
vére vagyon beme, tehát ezt felette: ugy te
hát jobban és állik e helyre mint Cseri.

Az itteni tudosok közül meg látogattam: Hammert,
Endlichert, Jaxyait, Venzelt és Clemens Hugelt,
kinél egy ebéden egyszersmind Károly az Indiai
utazóval ki Cornát és ösmérte, ösmerkedtem meg.
(Hammer J. által első alkalommal a Bécsi akade
mia tagjává fogja proponálni.)

Ezek röviden Bécsi mulatásom eredményei. a Curiai
kivánt reménylem, hogy Tekintetes Ur kegyes
akaratja mellett elfogom érhetni talán, és nagy kö
nyörömet

akarom Tekéntetes Uraknak mondani azon hives részvé-
telért mellyel ezen hivatalra figyelmeztetni
kegyeskedett; mivel az ón óhajtásaimnak nem lehet
hely, melyhez jobban alkalmazkodnak, mint ebben.

Ajánlom magamat kegyes indulataiba
Tekéntetes Uraknak

alázatos szolgája
Regely Antal

Talán kolnapután fogom tehetni első látogatásomat

A Petrefactumok végett mellyekre T. Ur a Museumnak
által adni ígérkedett, talán nem árt megjegyezni,
hogy: azok mellyek a Manja, Jait, Lucopsja, Kamenka
és bolschaja (vagy) Saltija vizétül vagynak, a Siluriai
Systema felső osztályához tartoznak, Murchison hatá-
rozata szerént. azok pedig mellyek Jäinanja, Tolja, Mu
ringja, Lucopsja és Jait vizétül (és mellyek az utóbbiaktól
nem Siluriaiak) a Jura formatióhoz tartoznak, v. Buch
határozata szerént.

Berlin Dec 29ten 1847

456

Tekéntetes Íródnak Úr!

Amjira vagyok, hogy egy két óra hasznomal
forgathatom Hegel Encyklopädiáját, és
szorgalmatom o nagy ember philosophiai
systemájával megösmerkedni, remény-
lem hogy e munkámul nem sokára
magaméra által nehetek. – Creimnek
ezen végtelen emelkedését nem egyenes
Graefenbergnek, hanem részint egy
itteni homeopathának Dr Reisig-
nek kell köszönöm, kinek segítsé-
gét negyedmi kényszeritve voltam
hogy négy héti ittleni mulatás
után, ennem folyvásti nem szem-
podásait, de fogytát kellett látnom
ö egy gyógyszert adott nekj a gang-
liai nervusok elhangoltsága ellen

kaptam és e nyugtalan oly elaszító erőm
bírt reám, hogy néhány napalatt
egész más emberré lettem; csak ez
óta mondhatom, hogy élek itt Berlin
be, ez óta járok ki, és kezdtem
némely ösmeretségeket csinyálni,
miel az egész előbbi négy hetbe eg
látogatást se tehettem. Graefenbe
get illetőleg hibáztam, hogy azt id
nek előtte hagytam el. Tele volt
czégekkel – nekünk annak immediat
következései – hogy haza jöttem re
Berlinben
ttem csak egy hét óta vagyok
tőlük szabad. ezen tisztulást meg
kellett volna megvárnom
mely a tiszta használata mellett
bizonyosan hamarább ment volna
végbe. azonban ha két hónapi mula
tás után, melynek a lelki unalom
szabadtalan társa volt, türelmem
végre megszakadt, azt se akartam
kárhoztatni.

Ösmeretségem még kevés. csak Prof.
Schöllert a Hofbibliothekar és Prof. Mich
let a Philosophust látogatván meg
ismerkedve. új esztendő után azonba
sorban fogom járni Berlin nőtabl
ját. mint Varnhagen v Ense
beszélte, e napokba a Király tuda
kozódni akaromat; kéré tehát hogy
néki és be fogok mutatkozni. Grof
Fraulmansdorf követünk igen
szívesen fogadott.

Mindenhogy dőlyben, hogy lakámból
vagyok, némileg egyengetnem de
kellett magamat, pénzemnek végére
jutottam

3

2

Berlin Febr. 12ten 1848

16

Tekintetes Főtoknak Ur.!

Mult héten általam által küldött egyetlen
selig Cassel munkáját (Magyarische
Alterthümer.) melyet ő kért Tekin-
tetes Urnak általküldeni. két vagy
három nap multva, mint tegnap
Gróf Traitmansdorf úrtól, ezt ismét
fog expediáltatni, és egy remény-
lem hogy rövidsora kegyes fogja
azt kapni Tekintetes Ur. Néhány
tudós kérjük itt a Gergely kemény
kritika alá venni (ha alább egy
vagyok tudósítva); de ha ez történik
csak a linguistikai részét éri mély
tárgyilag; mivel historiai tekintetből
vannak a munkának érdemei.

Mu
Seel
uch

bátortodom azért Tekintetes Urat
segedelmért megkérni. Lakásom
Bauhof. Nro 1. bei Herrn Schmidt.
és kérem azt pontán egyenesen
hozzám adresszálni. Ha dolge eng
di Tekintetes Urnak, kérném - ha
szívesked[ne] egynehány szóval üggy
felül [e]rdesitni.

De csalódván négy kívánalaimá
egy szerencsés uj esztendőre, ajá
lom magamat kegyes indulatai
Tekintetes Főtoknak Urnak

alázatos szolgája
Regely Antal

nie gondolhatott ismét felemelés. el
hozzás kalgátásomul? legyen gra
mondanom többszöri emlékezéseim k
ellen: hogy most csak eggyen betege
kedésem alatti Hadiemlékbe voltam
egyen Wagypernek használatával – mely
nek jótékony hatásául Fel. Urat tiszt
sítottam és mely nux vomica volt
egy hét előtt hagytam fel, mine hatá
na hatása következtében, egy nagy
betegsen, mely ismét különösnél ta
mott, egész három hétig tartott em
és több napokig fekvő beteg is volt
mott igen jol kezdem magamat érez
és három nap óta semmi gyogyszert
se veszek.

December utolsó napjaiba látogattam
Fel. Urat pinzketi segítségért meghívni

nindeddig egyenbaa kezeinkey semmi
se érkezett még, ygallehat szükségem
felette volna reá.

Tegnap egy igen ösvendetes meglepte
tem volt. Balogyanszkinak eggyik
vejé Generalis Medem, kinek most
tett a külföldön vaggon élését
és kinek feladatai a kadirendszer
és kadi Tudományok állása és fej
lődése egész Europába – vaggon itt, és
tegnap találkoztam vele. ezek vaj
nos a kis mellyet Balogyanszki
asszonyságnul mondott, ő neki mell
végi betegsége vaggon, és a lovag
tul orvosai igen félnek; ha igen
ban ezt találá, akkor nyárom k
nyosan a külföldre jön és Magyar

Bécsben május 25 1848.

Tekintetes Fiúkaink Úrs!

Ma délbe vérahoemorhoidok nyíllottak meg nálam. Ez reám nézve oly örvendetes, és oly nagy jelentésü eset, hogy azomal Tekintetes Urat vele tudositani el nem mulaszthatom. Azon belső nyomor, és a tehetetlenségnek azon görnyü átka, mely oly sok idö óta rajtam feküdt, ezemel le van róla véve, és bátran nézhetek most nemsokai testi és lelki kiépüléseimnek elejébe.

Tartózkodásommal az itteni gyógyintézetben, ugy hiszem, tudositva van Tekintetes Urt, kedves Uram atyám által; ez ösmeri egyszersmind Professor Grabnak, kinek tanácsára jöttem ide, itéletét egészségi állapotomrul. Minthogy a nyálkás és, melyben ö betegeskedésemnek fö okát keresté, egynehány nap előtt kezdett nagyobb mennyiségekbe tölem ürülni, és ez. a tisztulásnak e stadiumára jövén, nem ajánlott dolognak tartani, az orvos állitása szerint,

donát is meglátogatja. Adná az Isten ezen forro óhajtását neki még meg érni!

Csak egynehány sort kérek Tekintetes Urtul megnyugtatásért, ki ajánlom magamat kegyeibe és vagyok

Tekintetes Fiúkaink Urnak

alázatos szolgája

Pesty Frigyes

talát remélyleném, hogy Julius közepéig ettől is meg
szabadulván, régi egészségi állapotomba tellyesen vissza
leszek tellyedve.

Egy hódor levele, melyben ő a Museumnak ajándé
lott kis ethnographiai gyüjteményeért, köszönetével
megtiszteltet, tegnap jött kezeimhez. Az ajándékért
mellyet Tekintetes Ur nevemben megtemi szívesked
gemel köszönetemet mondom, ki maradok egy igaz tisz
telettel mindenkor kötelezett vagyok

Tekintetes Urnak

alázatos szolgája

Lehsen Majus 19dikén 1848. Reguly Antal

Összes bevétel:
2832 ft. 45 kr. pengő";
levonván az 1400 ft. pengő" járó- kelő" összegből,
marad
valóságos bevételül: 1432 ft. 45 kr.
pengő".

Összes kiadás:
2821 ft. 16 kr. pengő";
levonván az 1400 ft. pengő" járó kelő" összegből
marad
valóságos kiadásul 1421 ft. 16 kr. pengő".

Ebből:

Külde le a Regely irnak,
550
350
900 pengő forint.

Kiadatott az Albumra:

A.) Előleg díjul: 42 ft. 48 kr. (20.18.4.48)
B.) Javítási díjul: 10 ft.
C.) Arckép 140 ft. (25. 115.)
D.) Nyomdának 325 ft. 30 kr.

518 ft. 18 kr. pengő.

Kezelési költség: 52 ft. 58 kr. pengő.

Kész pénz: 11 ft. 29 kr. pengő.

PEST

Lobsend. 15 Oct. 48

Vittum nov. 15. 1848.

Hochverehrter Herr Secretaire!

Ihr gütiges Schreiben vom 6ten d. welches mir alle Zeitung zur Hand kam, hat mich ein hohes Maas an Freude, ein freundliches wohlwollendes Wort thut in solcher Lage wie die meinige noch ist, ganz ungemein wohl. Es ist mir ein Schmerz zu sagen Hochverehrtester Herr – daß ich Ihrem Rufe noch nicht folgen kann. Mein Kopfleiden welches eine gute lang nachließ, hat seit einigen Tagen wieder mit Heftigkeit begonnen, zugleich mit einem Fieber durch die Arme und Beine

nach der Breite und dem Unterlie
dass ich dadurch den ganzen Weg
gebrochen und leidend bin.
vor Ende November werde ich auf
keine weise vor der Reise kom
men können, und komme ich dann
nach Pesth, zu meinen Aeltern
um da auszuruhen, so möchte
ich nicht eher nach Pesth
als bis ich einen Bericht, in
welchem ich über die Richtung
gen meiner Studien ebenso,
wie über deren Ergebnisse Rech
schluss gebe – fertig habe. Da
komme ich nach Pesth, so halte
ich es für meine Pflicht

der ersten nächsten Sitzung
der Academie mich vorzustellen
und vor Ihr mich auszuspre
chen. – Auf solche weise könnte
ich dann erst beginn Februar
in Pesth erscheinen. was ist
Ihre gütige Meinung darüber

Bewahren Sie mir Ihr
gütiges wohlwollen. ich
empfehle mich in Ihre
Gnaden Ihr dankbarster

A. Requly

Eben kommt Dr Stein zu mir, und bringt
mir diesen Brief, denn ich bat ihn zu
schreiben, weil ich dazu nicht die Kraft
fühlte.

Csákány d. 3ten Aug. 49.
Vett. aug. 23.

Hochverehrter Herr Secretair.

Sie haben vermuthlich aus dem Briefe des Doctors Stein - von ende agst - erfahren, dass ich noch dasselbe Monat, Lehsen verlassen und zu meinen Eltern nach Ungarn zurückkehren wollte. Einige tage nach der entsendung jenes Schreibens, ist das auch wirklich geschehen, und ich kam den 7ten May in Pressburg an. Leider wollte es ein böser zufall, dass ich hier auf dem wege nach hause, als ich bei dem General Burits, dessen vorposten bis an das Csákänger gebiet standen, wegen eines passirscheines vorkam, - von einigen officieren seiner umgebung in verdacht genommen wurde, ob ich nicht ein geheimer agent sey. Es wäre auffallend, meinten sie, dass ich, zu einer zeit aus dem auslande nach Ungarn komme, wo die sachen der magyaren so gut stehen, und jeder gutgesinnte im gegentheil, von hier nach dem auslande flieht. Ich wurde darum nach Pressburg zurückgebracht und da in der wache Caserne solange zurückgehalten

bis ich von dem Militairgerichte, als von jedem weg-
dacht gerichtet, entlassen werde. was den 17 dies-
ben monats geschah. – Seitdem bin ich nun hier
bei meinen Ältern, und gebrauche meine Cur
regelmäßig fort, so wie ich sie in Lehsen gebraucht
habe. denn leider habe ich trotz des langen Zeit
und vielen opfern, kraft und gesundheit noch im-
mer nicht wiedererlangen können. Dass ich dem
unmuth darüber mehr als jeder andere fühle
und fühlen muss, dass werden sie Hochverehrter
Herr Secretair gewiss nicht in zweifel ziehen,
aber, wenn wir einerseits sehen, dass die tod-
übels, in der wasserleer, die erfolge immer nur
an eine lange Zeit gebunden sind; andererseits
dass wenn wir auch nicht alles, so doch schon
einiges, und vielleicht schon bedeutenderes erre-
chen; was sollen wir dann thun, als ausdau-
ernd den muth in uns nicht sinken lassen. könnte
durch ein unzeitiges aufgeben der sache, nicht nur
die bisherigen erfolge gefährdet werden. Es ist hier
schwer, wenn uns lebensverhältnisse und umstand
zu einem gewaltsamen abbrechen zwingen
zu bestimmen, auf welcher seite wir, den gröpern
oder minderm verlust erleiden werden. denn die
gesundheit ist ein gut auf erden, dessen werth nur
der kennt, der sie so lange entbehrt hat. – wenn
ich auch überzeugt sein kann, dass ich durch die
unrichtige behandlung von Priessnitz und von Dr.
Reissig in Berlin, viel zeit verloren habe; da sie
beide meiner nähern zu viel gelobten haben, und dann
den übertritt meiner nerven nur beide eine neu-
derlage beigebracht haben, die mir neue geschäfte
und viel zeitverlust verbunden war. so sind doch
die fortschritte, die ich in Lehsen während meiner ganzen
Cur ununterbrochen gemacht habe, derart, dass ich
nicht zweifeln kann, ich werde endlich doch mein ziel
erreichen. Die chronische verschleimung, die Prof. Grabow
als ein hauptübel bei mir herausfand, scheint durch
den copiösen und nur selten unterbrochenen abgang
von schleim, den ich seit may vorigen jahres, bis ende
may dieses jahres hatte, gehoben zu seyn, da ich seitdem
keine spur davon bemerkt habe. Die haemorhoidalen
stockanhäufungen im unterleibe, welche Priessnitz und
Reissig als mein hauptübel betrachteten, scheinen
auch gehoben, hauptsächlich durch das brechen, welches ich von beg.
December. bis ende Februar hatte. und wobei besonders
ein brauner oder auch schwarzer stuhl, dessen schatti-
rung gewöhnlich ins blutrothe überging in grosser
masse abging vorfand. Es fehlt nur noch, dass das lez-
übel

welches sich seit April immer mehr entwickelt hat, und die
eigentliche quelle aller meiner übrigen leiden zu sey
scheint, gehoben werde. es äussert sich an einer grossen
reizbarkeit des magens, der ausser reis und semmel,
die seit fünf wochen meine ausschliessliche nahrung
bilden, nichts verträgt und alles von sich giebt, und
scheinbar noch an der leber; wenigstens brechе ich seit
vier monathen täglich galle, bald gelb, bald schwarz
grün, zuweilen in grosser quantität. - Bin ich nun in ein
oder zwei monathen auch mit diesem zu ende, so glaube ich
dass alle die störungen, die in meinem physischen wohl gö
tigen verrichtungen Mattfanden, und die ich zu einem
bedeutenden theil nicht mehr fühle und kenne, aufhören
werden, und ich sodann meinem leben und berufe zurück
gegeben, bald meine stellung einnehmen, und meine arbeit
wieder aufnehmen werde können. Ich trage Ihnen in dem eben ge
sagten eine bitte vor, die ich wünschte dass Sie so leicht gewähren k
ten, ohne dass Sie irgend nöthige rücksichten ausser augen zu setzen b
zu verletzen brauchten: denn es kann kein unangenehmeres gefühl
geben, als menschen, denen man aus vollem herzen sich verbunden fü
unangenehmes bereiten zu müssen, und meine lage würde, bei meinem
jetzigen noch so hinfälligen und kraftlosen zustande, der mit jed
gesteigerte thätigkeit quer unmöglichkeit machte, nur noch unleid
licher werden. - Es ist gewiss, dass die stellung, die ich mit Ihrer un
terstützung bei der Bibliothek nachgesucht und erhalten habe, für mich
insofern eine sehr grosse bedeutung hat, als ich keine andere finden
könnte, in der ich meinen geistigen richtungen so ungestört folgen
könnte, als in ihr, eben so, wie ich auch in keiner andern die mögl
keit hätte meinen verpflichtungen, gegen meine thätigen freund
gegen die Academie und selbst gegen mein vaterland, so möglichst schnell
zu entsprechen, als eben in dieser.

Indem ich Sie Hochverehrter Herr um Ihre gütige u. freundliche
theilnahme ersuche

bleibe Ihr ergebenster u. dankbarster
ct Reyer

Prespurg d. 18 Sept. 49.
Ungarn Nr. 23.

Mein hochverehrter Chef!

Ich hatte bei empfang Ihrer werthen aufforderung
mich nach Pesth zu begeben, gehoffte,
dass sich Comorn wohl ergeben würde,
und somit die bald zu eröffnende dampf-
schiffahrts verbindung mit Pesth, mir
gelegenheit zu einer bequemen fahrt da-
hin gewähren würde. Darum zögerte ich
mit meiner abfahrt, bis ich vorige woche
diese hoffnung aufzugeben genöthigt
war. Ich traf darum schon meine an-
stalten zur reise, als mir von mehreren
seiten versichert wurde, dass die legiti-
mations Commission in Pesth, wegen des
erwartet verlängerten verweilens
des Baron Gehringer in Wien, ihre thätig-
keit

noch nicht begonnen habe; namentlich wun-
sie dies auch von dem aber aus Pest an-
kommenden Herrn Scherdins versichert. Das
hat mich veranlasst, meine abreise noch
um acht dis zehn tage aufzuschieben,
und erst gegen den 20 bis 24ten die ange-
treten. Indem ich Ihnen hiervon meine
ergebenste anzeige mache, und mich Ihr
fortdauernde gnade für diese verzögerung für
versichert halte, habe ich die ehre
zu seyn mit voller Hochachtung

Ihr

ergebenster und gehor-

samer Diener

Man sprach hier vor einigen tagen, dass der grosse rath in
wien beschlossen habe, die universitäten aus wien und Pra
nach provincial städten zu verlegen. dass der vorschlag gem
worden ist scheint glaublich, doch nicht dass er sich schon
gefasst wurde.

Tisztelt Úr!

Tegnap kaptam a Rátornai főbeliétől, kp. Jó írójétt levelemre, a melyben a két szabadságot Szeptember 10-ig megd. Dja. a melly fődíj nellyekkel ezo kagyúlok győztem felette jót tettek, mert nékány nap óta gyengülnek, de mint az orvos mondja csak azért, mert ő a mádjával kezdi sukinak, ha igazán vékonyal kagyúlo ja őket valaki. gyúrt is fogok magadni a meddig még lehet, minekutánna oly keserű jóttemdése. Vendégünk Szima csokály és két kávom nagy nehezen alig lép már emberül.

K. K. Hofkurort
PAD-STERBURG
19. SEP.
POSTSTELLE

Herrn Georg v. Bedy Pleitaien

Rádomi Ura Tekintetes

Dobó

Döbrentinek a Jövő nappan jöt Ke[illegible]
napul napra vehetni épitő mint
nyól az cséh a Kedves Ivegben.
Örizze meg Istenes üdvözlését iránta
Szt. Iván Helyemen legyek ismét
Tekintetes Urnak
Jövő Aug. 31dén 1850 alázatos szolgája
Ragoly
Kijegyzéseimet tegyétek napjának.

a

94/54
5

Pozsony Sept. 6kán 50.

Tekintetes Főkirek Ur! Vett. 8pt. 8.

Tegnap reggel 6 orakor indultam Jászról és este 7 órakor értem Ferdinand gőzösel ide Pozsonyba. Vacsora alatt váratlanul kezembe jött a Pesti Divatlap mai száma, és érdekkel és sajnálattal olvastam hogy Gützlaff Pestre volt, és az Academiába értekezett és én távollétem miatt igen érdekes utazónak ismeretségét tenni elmulasztottam. Valóban igen kiváncsi vagyok Pestre visszatérnie hogy ettől bővebb tudósításokat értekezéseiről hallani. Levelezője az említett lapnak azt irja hogy a nyavalyatt és Gützlafftal kés. Debbe hogott volow nép Korokoriba lakik. ez jóformán Koko nor (kék tó) Tibet éjszak-keleti határán lesz, melynek lakosságát Schmidt Petersburgott kitül azt tudakoltam, Mongol fajnak

Pesty Frigyes Ollmakra (?)
Akadémiai Főtitkárnak
Pesten

3

sebély dialektusi különbségeivel, tartja
tudjuk gyanban hogy é tudós Ugor népek
magány-nézeteinél fogva, e tárgyban ki
lön véleménnyel bírt, melyet különösen
Klaproth iffen nem osztott. Kovalevski
is ugyan Mongolnak tartja e népfajt, de
reám nézve, nem tudván is, nit és hogyan
támogatott dolgokat nondott Gütschaff,
érdekes értekezésének tárgya a
mást Körösitől reánk maradt örök
gyeket érinti meg, és a kitűnő mely
tudományos életének ugyszolván ut
so hagyott bimboja volt, ill elő
látjuk a tudományos világ figyelmébe
és érdekeibe felvétetni. Legalább így
combinálom a dolgot, mivel hogy Körö
a Ungur vagy Ungur népet, melyhez vett
ségében érte ölet el a halál, a Kok
nor felé Tibet éjszakkeleti határain

reményletté találni. - Más szempontból
tudósitás nem tehet reám benyomást, és
fontosnak nyelvünkre és történetünkre
csak amiből gondolkodom, a mennyiben
a mongol család általában bír azzal.
de - Nanem fontos dolog volna
ránk nézve ha valami magyar ifjut
tudományos nyelvészeti niveauséggel
bíznánk, ki egy alkalommal élvén
Chinába magát sinologgnak mivelné.
Ha egy magyar missionariusunk lesz Chinában, az is jó és szép, de a tudományos ered-
mény igen kétséges az a nit kivánunk.

10ikén estve Pesten leszek. Addig is
ajánlom magamat szives barátságába

Regulyhez

3

Báden August 3ikán 1852.

Tekintetes Úr!

Szives ügyének megfelelőleg bátor vagyok megkérni kartársi
...ndsját ide Badenba, ha lehet minél előbb elküldeni. Öt napja hogy ~~itt~~ mulatok. Egészségem ez alkalommal nem igen jó volt; az utazás behatásait még mindég megérzem és azért kúrás-képes leszek é
...fölbe és saltzburgba nemi?- miután ma tegnap
délután meglehetősen éreztem magamat, ma egy kirándulást tettem Mödlingbe, a Brühlbe és Liechtenthalba, most érkezem éppen meg, és fájdalom meg ingadozva ismét; meglátom majd közelkezését holnap. Hagyat
...ok vagyon, különösen a dunántuli részekből.
Rudnyánszki és Bahmer (fogol) püspökökkel is találkoztam. Józsefben Bécsben egy fél napot mulattam és ezt az egyetemi könyvtár megszemlélésének szentel
tem.

J. Fabry Ferenc Urnak, a m.
Akademia Történetírának
Pesten

Szállemenne jól hatnak a változás és ey. utazási
nyomások, de tartem nem birja ok nem ingett, valam
a rázást is. Ajánlom magamat Tisztes indulatu
és maradok tisztelettel

alázatos szolgáj

Requly

Szolgámnak hat p.ft. jár; ezenkivül a mostani Hónap
dija fizetendő. a pénzt poste restante Badenbe
Honyméssel, Frankfurt tégtelen. (a rosz toll okoz
rosz irásomat!)

Ferenc Ujvárosi
Igazgatójának.

Pest

Tekintetes Tőrvényszéki
Ügyészi Hivatalnak.

Az ügyészi Könyvtárban.

Kérjük Ujvár Kézbesítés.

PEST

Bécs aug 7dik 1822.

64

Tekintetes Ur!

Elevél által adja Pongrácz Ur
Franczia Uro, kinek több történeti
munkái bizonyosan honcsi fogja, Pes-
tre negyen 2 vagy 3 napra. Legyen
szives vezetője lenni Pesten, és magyar
országgal és viszonyainkkal élet
informálni. Banfi Dienesné
Kért meg őtet I. Urhoz igazitani
és is Igen sokaktól uggan ott a
Grofné asztalán isom. Jótra is
Karolyi Istvánhoz Szándékozik Pongrácz
Ur. Figyelettel

Köszönte az asszonyságok hogy ha
Pongrácz ur a Brunswick Terez apprey.
sághoz is adresálná az az elvirmé

Regely

3

3

Ischl den 22 Aug. 1852.

Hochverehrtester Herr Praesest!

Ich habe Ihre Sendung nach Baden den 18ten Aug. mit dem größten Danke erhalten. Seit dem 17ten bin ich in Ischl und reise morgen mit Paulus nach Salzburg. Meine Gesundheit schwankt fortwährend: die letzten Tage in Baden habe ich mich leidlich befunden, auf der Reise nach Linz in der Gmunden schlechter, hier in Ischl wieder ziemlich gut, da die kühle Alpenluft und die prachtvolle Gegend sehr wohlthuend auf mich einwirkten. Das Gefühl der Abspannung von der monotonen Geistesrichtung und der Anstrengung des Jahres hat sich erst hier in der letzten Tage eingestellt, und später aber ein so willkommenes Zeichen einer beginnenden Reaction, weshalb ich auch noch länger als jetzt in dieser Gegend zu verweilen wünsche um mit desto frischerem Geiste u. Körper den Rückreisen zu können. Ich schicke mit diesem Briefe

A Monsieur Monsieur Jomard
Secrétaire de l'Académie des Sciences
Membre de l'Institut
Paris

PARIS
PE
TE

3

3

ein Gesuch an den Rector magnificus um einen 14tägigen
lichen Urlaub, den ich grossentheils hier in diesem
Gegenden verleben möchte. Haben Sie die Gnade d
ses Gesuch zu unterstützen od. wenigstens nicht
dagegen einzuwenden. Auch bin ich so frei abe
mals Ihre Güte in Anspruch zu nehmen und
Sie um die expedition meines Gehaltes nach
Salzburg ergebenst zu bitten. Meine Quittung
lege ich hier bei und der Zahlbogen wird sich
ja noch bei Ihnen befinden. Es wird Sie diese
Entschluss vielleicht überraschen, aber dieser
Eindrücke einer fremden Gegend a Stille werden
so wohl u. so erquickend auf meinen Geist
dass ich die Gelegenheit die sich mir darbietet
nicht unbenützt lassen will. Nehmen Sie dann
nicht übel dass ich Sie abermals belästige, d
sollen mir 6 gute Päss meinen Diener abgezo
gen werden, und das übrige würde ich Sie
bitten noch den 1ten Sept.; wenn möglich, auf die Post
zu geben, damit ich es je eher in Salzburg in
Hand bekomme.

Ich grüsse alle Freunde, namentlich Konjmics
u. Sonntag. ebenso grüsst Sie vielmals Paulus
der gestern hier in besten Wohlseyn angekommen
ist. er wird von Salzburg nach München gehen.
um meiner Empfehlung an Ihre Frau Gemahlin
auch bittend, bleibe ich mit der vollkommen
sten Hochachtung

Ihr ergebenster

A. Reguly

Ponjoulat hat mir sehr gedankt dass ich ihn
an einen so freundlichen und vortrefflichen
Führer gewiesen habe.

Csákány Sept. 15dik 83.

Tekintetes Ur. 63

Sajnálva kell tudósítanom hogy 2dikán érkezvén Pozsonba hat napig fekünk ott a vendéglőben és csak 10dikén lettem képes ide Csákányba Julcsimkey kivándulni. Szívesen mulatnék most egészségem végett itt egy darig, de félve hogy jelenlétem otthon is talán igen szükséges lehetne, bátor vagyok szívesen Tekintetes Urat megkérni, nehogy tartson néhány sorral e végett tudósítani. És örömmel fogok azonnal jönni ha ott szükségesnek vagy csak indicáltnak is találná.

Magamat szives indulatiba ajálva

Tekintetes Ur

alázatos szolgája

Regely

Julcsimtól kag szivesebb tiszteletet jelentek.

3

Carlsbad Jul. 26ᵈᵃ 54.

Tekintetes Ker.!

Egy héte ma hogy szerencsésen itt megérkeztünk. Következő nap meg kezdettük a vizi ivást és kúrgalommal folytatjuk azóta. élünk mint az orvosi rendelet kívánja és mint én mint Kornélius asszonyunk és bizalommal nézünk a következő menyetnek elébe. meg vagyunk mindenkép elégedve. tiszta csendes szállásunk, jó időnk és kellemes társaságunk vagyon. Magyarok többen vagyunk: Jeszenszky püspök b. Vaj alajos, Péreí, Szendrei sat.. Jövő hónap első napjaiban én Marienbadba megyek miután a Kreuzbrunn jó hatásával még vagyok nyugodva és ott fogok Sept. elejéig időzni. Csak hónapi díjamat várom hogy indulhjak és bátor vagyok azért T. Urat tisztelettel kérni, azt ha lehet még Aug. 15én postára adni.

Carlsbad poste restante.

3

FRANCO

Tekintetes Földy Ferencz Urnak.

az ugyetemi Könyvtárban.

Pest

PRESSBURG 15 8

PEST

Tavol nagyon határozott reménybeli táplál
de megindulás és édes beszélgetés fog el
hogy annyi idéig kellett várnom míg egész
módhoz fordulhattam mely oly örömtelen
és kellemesen hat, és éppen azért sok egészs
gyarapodásra nyújt reményeket. Kívánok
G. Urnak is kellemes és elégedett napokat
hogy számos vállalataihoz annál édesebb
ben térhessen vissza.

Magamat szives indulatába és Regv
be ajánlva maradok

Tekintetes Urnak

tiszteletje és szolgáj
Regv

T. Nejének, a Bánfalvi lakosoknak és Szentagh
tiszteletemet kérem jelenteni.

27diki

megváltoztattam tervemet. Augusz. 1sején indulok
Kérem tehát díjamat Marienbadba
irányozni.

Marienbad Aug 14dikén 54.

Tekintetes Ur!

Jejem betegés állapota végett csak most nyitottam meg becses levelét. Leg nagyobb sajnálattal látom hogy a gyorsan kivánt válasz ez által elkésik nehány nappal. Minden készséggel irom alá a 500 ftot, csak kérem kimentsen e késedelmezést, mely Ő nagyságának a Rucknak talán kellemetlen lesz.

A kenyérforrás kezdetben lépemre hatott nagyon, nagy ingerültségé végett nem is ehettem és a járásban is akadályozva voltam. Ezen a Hadrianon kezeitül szenvedtem. Most fejemben a nyugalom, tegnapóta jól is tudok enni és erősebb sétákat más több napok óta teszek. Ismeretségem sok vagyon és társalgási tekintetben egészen kivagyok elégítve.

PEST

sok reménnyel vagyok azon meg várni és azért
peresnék mind addig itt mulatni míg fejlődő
állapotaim azt kívánnyák és az orvos jónak
találja. Kérem azért Tekintetes Urat
szíves közlése végett arnak, hogy mikévé
lesend ön, hová menendő? és mikor kíván
vagy ajánlja hogy helyemben legyek.

Az aláírási ajánlatot ide zárom és
ömétlem nagy sajnálkozásomat hogy azt
csak most küldhetem el. Kérem a Recto
rnat megengesztelni.

Ajánlom magamat szíves és barát
gos hajlamaiba és maradok a leg nagyob
tiszteletteljel

Tekintetes Urnak

alázatos szolgá

Regely

PEST

MARIENBAD den 28ten Sept. 54. 69

Hochgeschätzter Herr Präfect!

Mögen Sie so viel Nachsicht und Güte in sich finden, daß
Sie den Kummuth und die Ungeduldigkeit welche Sie über
mein langes Stillschweigen nothwendig empfinden müssen
vergessen können. Sie kennen ja die vielfachen Gebre-
chen, deren Folge die Jahre dauernde peinliche Unfähig-
keit meines ganzen Wesens ist. Die Erleichterung
die ich hier gefunden sind des immer langsame Gang
einer eintretenden Besserung bei mir, haben von Woche
zu Woche meine Abreise zu verschieben mich veranlaßt
und in der Ungewißheit des zu fassenden bindenden
Entschlusses

PEST

neben der mich stets begleitenden Unfähigkeit zum Leben, habe ich von Tag zu Tag die Erfüllung dieser bedeutenden Pflicht weiter geschoben.

Die reinigenden Wirkungen des Kurortbenarmens den ich seit 20ten Juli trinke, haben bei der so schwachen Reactionskraft meiner Nieren erst die letzten Tage des Augusts begonnen. In Folge davon habe ich meine Abreise bis zum 15 selben Monats verschoben. Das um diese Zeit eintretenden Erleichterung in meinem körperlichen Befinden folgten aber Bewegungen im Kopfe und Zuckungen, denen ich unmöglich die fördernde Benutzung der hiesigen Quellen und Bäder zu entziehen für sehr bedauerlich halten musste. So bin ich noch immer hier und wenn man darin eine Nichtachtung anderer Pflichten zu sehen möchte: so bitte ich gütigst auf den Wechsel hin zu weisen, den ein Mensch, der Jahre des Siechthums und der Unfähigkeit durchgelebt, auf die Wiederherstellung seiner Gesundheit legen muss.

In einer Woche will ich abreisen. Ich brauche aber dazu die Verwendung meines Gehaltes. Um den ich Sie um die gütige Zusendung desselben zu bitten wage; bitte ich auch zugleich die vielfachen Belästigungen denen Sie sich zu wiederholten malen in dieser Beziehungen unterzogen haben freundlichst zu entschuldigen. Sobald ich das Geld erhalten habe reise ich Tag und Nacht bis Pressburg und komme von da, nach einem Tages verbleibens bei meinen Ältern, nach Pesth.

Indem der Betrag meines Gehaltes zur Reise nicht genügen kann, so schreibe ich zugleich an Mosey in Kőtalek, damit er mir in Abwesenheit von Konjmich aus dessen Geldern

25 fl. vorstrecken wolle. Ich bitte diese Summe der com-
ten Sendung gütigst beizulegen.

Meine Quittung liege ich hier bei. Und in dem
ich vertraue dass Sie in Ihrer wendlichen Güte
Gründe der Nachsicht gegen mein Handeln find
werden, und bis zu meinem Eintreffen auch den
Rector Magnificus Fürsprache wegen mein
Verspäten's einlegen werden – empfehle ich mich
in Ihre gütigen Neigungen und bleibe mit
der vollkommensten Hochachtung

Ihr

ergebenster

Rogsky

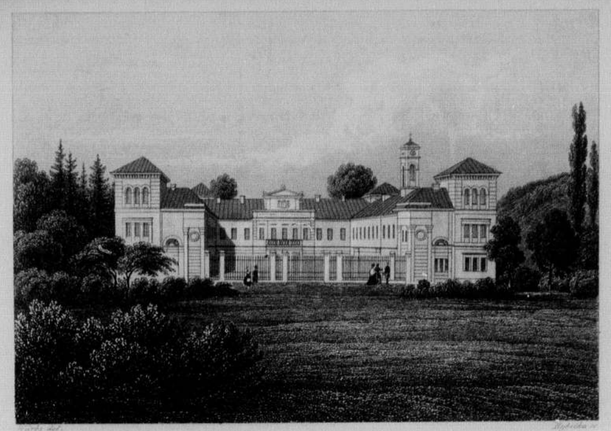

SCHLOSS KÖNIGSWART

76

Wien den 17 Oct. 54

Hochgeschätzter Herr Praefect!

Ich war heute endlich – nachdem ich von Samstag
auf Montag und dann wieder auf Heute
verwiesen worden – bei dem Minister Thun.
Es war gut und wohlwollend. Eine mir
sympathische Natur. Ich bin mit dem
Empfange recht zufrieden. Der Staats-
secretaire war gleichfalls gnädig; aber
eine schroffe Natur. Der Referat Hauff-
ler ist abwesend. sein Secretair war aber
äußerst freundlich und meinte wenn der

von Pest aus der Antrag da ist, so würde
die Sache keine Schwierigkeiten haben.

Heute war ich auch in der Akademie-
Sitzung, wo mich Hammer und Caravan
die ich aufgesucht habe, vielen Herre
vorgestellt haben. Bärk lud mich ein
in die k. Bibliothek um mir die Ha
schriften zu zeigen. Ich werde morgen
hin um etwas zu lernen.

Nun gehe ich zu Szöpzényi.
Ich bin des Herumwanderns recht müd
mit Freuden werde ich meine Wohnung
begrüßen.

wieder ist so drückend, ja betäubend, für
mich. Montag werde ich ankommen.
Bis dahin erhalten Sie mich in Ihrem
freundlichen Andenken

Ihr

dankbarster

Regely

In Prag habe ich einen so sehr freundlich
Abend bei Palacki zugebracht. A
Schaffarik habe ich diesmal bes
Es hat sich mehrere ungarische Werke
notirt, um sie für die k. Bibliothek
kommen zu lassen.

Den 25 Sept. 55.

Hochverehrter Herr Praesident!

Ich kann Marienbad erst heute verlassen. Nachdem die Bekanntschaft von einigen Menschen in Dresden zu sehr meinem Gaste erschut ist, gehe ich diese Nacht dahin ab. Nach zwei daselbst verbrachten Tagen alle ich dann nach Wien, um dem Herrn Minister meinen Dank für die mir gewordene Gnade der Ernennung zu sagen. Schwere Angelegenheiten

PESTH

A Monsieur François Deak

Bibliothekar

à Pesth

sollen mich dann einige Tage bei meinem
ältern Bruder und so werde ich erst
gegen den 8 u. 10 Oct. in Berlin eintreffen
können. Ich bitte um die Gnade, beiden
Herrn Rector Magnificus, dem ich er-
die Gewährung dieser Tage ergebenst
ersuche, gütigst Ihr Wort beizulegen
Nach Schluß unserer Bibliothek, von
18=(2) Juli bis 3 Aug. habe ich in der
Bibliothek gearbeitet; vielleicht könnte
(in bescheidenster Weise) das, zur Benütz-

richtigung angedeutet werden.

Ich hoffe gute Erfolge der ver-
flossenen Tage was ich leidend, weniger
gewichen auch noch verharrte, doch
nun geht es wieder gut. Ich
empfehle mich in Ihre Güte u.
Gewogenheit und habe die Ehre
zu sagen mit voller Hochachtung

Ihr

ergebenster

Roquette

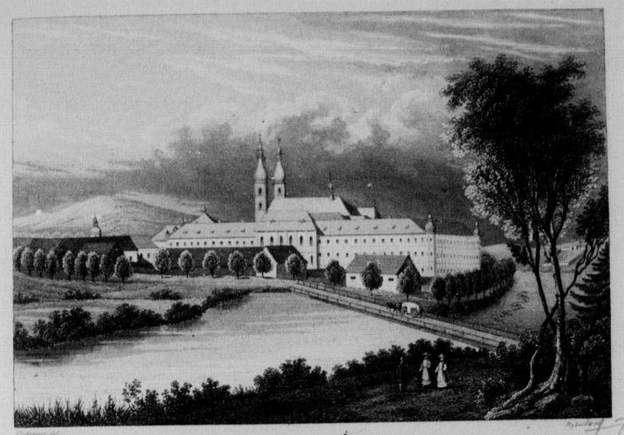

DAS PRÄMONSTRATENSER STIFT TEPL.

Wien den 10ten Oct. 55

Hochverehrter Herr Praefect!

In Bezug der Dotation unserer Bibliothek wie auch unserer Gehalts Erhöhung kann ich Ihnen ganz beruhigende Nachrichten geben. Eines sehr freundlichen Begegnens von seite unseres Referenten Hendschel habe ich mich zu erfreuen gehabt, und der abend, den ich vorgestern bei ihm zugebracht

3

3

PEST

hätte uns recht sehr gefehlt. Nachdem
ich in Angelegenheit meines Vaters noch einige Gänge zu mach
habe, kam ich erst morgen abends
und komme dann, nach kurzem Aufen
halt bei meinen Eltern, nach Pest
wieder ich noch nicht sehne. Heute
speise ich noch mit Grillparzer in
einem russischen Hause. Aus Dresd
habe ich viele innige Eindrücke mit ge
bracht. Auch verlebte ich mit sehr

schöne Tage in Schaumburg (sprechen
sie aber an niemanden davon.)
Ich empfehle mich in Ihre Gnaden
und Huld mit vollem Hochach
tung

Ihre ergebenster
Regely

mehr ausbleiben glaube ich, wobei eine
entsprechende Berücksichtigung
finden. Meine ergebenste Empfehlung
an den Herrn Rector Magnificus bitte
ich, wenn Gelegenheit ist, zu sagen. Baron
Gerinzer war gütig u. freundlich, ich
freue mich ihn schon im Packen begriffen, zu
seiner Urlaubsreise nach Siebenbürgen.

Tekintetes Titoknok Ur!

Különös örömünkre szolgált Tekintetes Ur bevec levele, mellyel Fiam által a' Tettes M. Academiahoz beküldött tudósitásának következtében biztositási véleményét Anyos Istrán Jbrió Ur által közleni méltóztatott, és nagyon annál inkább, mivel az csak nagyon különös ajánlatásának szolgálhat; mi-:nél fogva azonnal elis küldöttem neki, hogy szegény, sorsa exánt mentül e-:lőbb vigasztalást vehessen, személyem julius végén kezéhez jutott. Fiam exánti részvétét s gondosságát Tettes Urnak igen nagyon köszönöm, és különös halával tartozni éxzem magamat. Adja Isten, hogy á kép zeménység valósulyon, melynek lézre juthatását + nagyobb részt Tegyed kives részvétének tulajdonithatni majd. Bár Elnök Ő excellen-:tája Tegyed rendeléséről mr tésene! de talán még elkozáig se vett Tegyed tőle vigasztaló levelet? Fiam igen nagyon óhajtja, ha Palu-:gyanszky Ő Exja, á nagy pártfogója tiszteletbeli taggjává nevezetne a' Tettes M. t. Társaságnak, azért bátorkodom Tettes Urat annak

teljesülése esztözlésére igen igen nagyon megtérni. Ugy vélem, hogy illy tény által a M. t. Társaság érdekét éjszak felé is előmozdítaná, miután kivált az ozon birodalom tartományai a magyar nyelvészet s históriára nézve olly annyira érdekesek. Ki is jelentségem különös tisztelete jelentése mellett Uri jóvoltába ajánlott különös tisztelettel vagyok

Tekintetes Uramnak
Enyizen Aug.ſt 11-1842

alázatos szolgája
Regnly Ferenc Ügyvivelő

Apatux Ő Nagyságának átadtam az átküldött képet, kivetyen fogadta, jövendőre is óhajtja megkapni, csak hogy nem tudjak egyenként kerülést. Mikép, hol kellessék előfizetni? Különben tiszteli Tekintetes Urat. Óhajtottuk volna, ha szerencsénk lehetett volna hozzánk itt, netalám fürdési ideje alkalmával

Regely Józs

75

Tekintetes Ur

Vagy sajnálattal értem, hogy N. Tiszt. Szőke István Ajtosi szentes és Pé-
-csi Academiai Exhortátornak, ki Tekintetes Uraság f. hó 15kei
-tett levelemet átvivé, szerencséje nem lehete kegyeddel ta-
-lálkozni; hogy piam dolga állásával némü főbeli tárlásra érdek-
-tem volna, általvan, hogy Tekintetes Urtol, ide dolgai miat
-tis fele levelezés kivánni nem lehet. Arra kegyes engedel-
-mével bátorkodom Ő N. Mlgu Szerencsi István Tit. Személy-
-nökét illető ide fatott közleményt az Athenaeumba leendő
-iktatásra végett közölni, ha ügyesek az Athenaeumban folve-
-tetnek, közönnel is veendem, ha ezt kitegetem méltóztatik.
Főbbre uri kegyeibe ajánlva felségem különös tisztelete je-
-lentése mellett vagyok

Tekintetes Urnak

Zsigm aug 26. 1842.

alázatos kolgája
Regely Józsa ügyvéd

irodai Kiadó

Zirczen Januar 13ᵈᵉⁿ 1842

Tekintetes Ur
Drága Barátom Uram!

Udvarady Tekintetes Ur országbirói hivatal sziavója által nagy örömmel értesitettem Jiam sorsa szerencsés fordulatáról, melly szerint a Tekintetes Ur. társaság Ő Fő Hertzegségéhez a Palatinushoz ajánló levelét küldött Ő Felségénél s az uralkodo háznál pénzbéli segedelem eszközlendősége és a Peterváradi Urvaxnál leendő ajánltatása véget – el nem mulaszthatom, mintsem ezen szerencsés eredmény legmikább Tekintetes Ur kegyes előmozditásának tulajdonithato, hálás érzelmemet ezuttal ki nem jelenteni, kötönyön alázatosan azon Jiam erántam tett fáradozásait s kegyességét, sohasem annyal meg nem jegyezvén, hogy ezt egyuttal Tekintetes Ur kegyes pártolásának köszönhetjük. Bár lehetnék olly állapotban, hogy nagy lelkü kegyességét személyesen Jiammal együtt megkiálhatnám. Kivis egyebekben ezen beköszöntött uj évre minden jókat s Istendáldását felségemmel együtt szivünkből kivánván különös tiszteletünk jelentése mellett vagyok

Tekintetes Urnak

alázatos kegyelje
Regulj Ferencz ügyvéd

Meg

Meg fog engedni Drága Tekes Ur, hogy egy öszinteszen egy kis
Csekélységgel egy alo 1834ik tonlai boxnal, meg egy jár nyultal ha
: tokodom kedveskedni

Vcte. dec. 5. 845.

Tekintetes Ur!

Hivanysága követtségében bátorkodom ezáltal: dmi fiamnak kij biographiai vázlatát böles bélátásához képest kiszolgáltatni. Előttem kihető nem lévén, hogy egy évnél hosszabb időtől fogva nékem nem vitte volna, megkérem Tekes Urat méltóz=:tassék hozzá bocsajtandó levelében említést tenni hogy nekem vitte é? hogy Julius hóban Bécsből bocsajtott le=:velemnél, az alkalomnál Huszár Ur ál:-tal Bo. aranyokban küldött összeget megkapta é? E végett is bátorkodom megkérni Tekes Urat, hogy a Pétervárisadományai lehajtásához kellő összeget néki átküldeni, valamint arral is eléte=:tése által megigazítani méltóztas=:nék, hogy mivoltá időtől fogva jún mán=:ki utazása tartása idejéig egy ezer pengő Forint évenkint mint külömben

minden bizonytalansággal nyomaszta-
-tik. Többire nem exánti kegyességét
alázatosan könyörgön feleljem tisz-
-telete jelentése mellett további kegyes
be ajánlott megkülömböztetett tisz-
teletel vagyok

Tekintetes Urnak
Csákányban Novbr 27-én 1845.

alázatos szolgája
Regulyi Ignácz

Vettem dec. 3. 1847.

Tekintetes Ur
különösen tisztelt Uram!

Tegnap avvin Berlinből fiam levelét, azonnal kívántam Tekintetes Urat arról tudósítani. Benne olvasom, hogy a Császárnál meg kézcsókon nélkül kegyelmes ajándékát, a Lajos Hercegnél, Ferdinánd Hercegnél Miklós Hercegnél és Dorotya özvegy Hercegnél Nádornénál. Ez annyit akar: hogy köszönöm, hogy Ön mindenütt kegyelmesen emlékezett, és oszt Önt nagy tisztelettel illetik. Herceg Ferdinánd vállát illetőleg mondá: Grüss Sie Gott, Sie haben mir mein ganzes Herz gestohlen damit erwartet, dass Sie mich besuchen haben und ich Sie kennen lernen konnte. A Magyar Udvari Cancellariánál tisztelkedett: Szögyényi, Zichy Fülöp Urnál; Főkanczlernél Mailáth Gróf Zanácsosoknál; Nádori Secretariusnál és Kamarai Pénzügyinél, Einöl ebédelt is. Ezenfelül tiszteletét tette némely Udvarinál is: Hammer Endlicher, Hügel Báróknál és Ventzel Urnál. Mindenütt igen szívesen fogadtatott.

Decsből Berlinbe f. h. 9-én ért; de a bécsi tisztelgések és az utazás igen gyengélkedőhelyzetbe vevé s beteggé tevék egy hétig f. h. 16-ig

midőn sokat sit, még minden megegyitőkép vala
i benlinél sem tisztelkedve legyen. Megirá
hogy Tekintetes Urnak is jog Berlinben ezt
kivánása után irni. Igen bizodalmasan kérem
Tekintetes Urat, hogy ott létemben emlitett levelet
i folyamodást mielőbbre mik vele minél előbb lépjek
ni meg különösebben tisztelettel Tekintetes Ab
levelét várván maggok

Tekintetes Urnak
Szántyan Novemben 27-én 1847.

alázatos szolgája
Kegnly Istvány

Berlinben lakik jam Bankhof No 4. hány Tymann Schm

Tekintetes Ur!

Fiamtol i napokban hosszu halgatása utáu kaptam levelet. Szegény még mindig sinlödö állapotban van. Az orvosok vak aranyér jelenetet látzanak észrevenni. Egy berlini W. Graban nevezetü orvos ö professornak betegsége exánti bizonyságlevelét ide mellékelve átküldöm. Ugyan ennek javaslatára ment megint egy vizicura intézetbe t. i. Lehsen-be Schwerin mellett Meklenburgba. Hogy Berlinbe ezt homopathicus orvoshoz folyamodott. Ettöl jutott W. Graban vizi orvoshoz, miutt meg Lehsenbe melegvizi orvoshoz. Most szegénynek még van reménysége. Adja Isten hogy jó következése legyen! Tudosit, hogy mihelyest jobb állapotban leend azonnal tudósitani fogja Tekintetes Urat. Eddig is art tapasztalám: még nem dolga van, halgat. Adja Isten, hogy minél elöbb kapjon Tekintetes Ur tudositást töle. Többire tapasztalt Uri hivségébe ö kegyeibe ajánlott megtülömlött tisztelettel vagyok

Tekintetes Urnak

Csákányban Május 22én 1848.

alázatos szolgája
Reguly Antal ügyvéd

irodai Riado

Da sich Herr Anton Regely von 6 Wochen hiesiger ärztlicher Behandlung entzogen hat, so habe ich denselben heute hier (seine Wohnung) besucht, und folgende Notizen über seinen Gesundheitszustand genommen. Der Genannte leidet an einer chronischen Verstopfung des Unterleibes nebst Uebelkeit und Verstimmung des Unterleibsnervens, und in Folge davon des ganzen Nervensystems. Die Ursache soll, nach gewöhnlicher in seinem Gefolge eine träge Stimmung der Seele und eine Verstimmung der geistigen Fähigkeiten. Alle sachgemäßen Versuche schonender körperlicher und geistiger Anstrengungen, widernatürliche medicinische Einflüsse und vielerlei einer Unregelmäßigkeit zu reizende Mittel daher ungemischt zu haben. Mein Rath für Herrn Regely geht jetzt dahin, daß er sich bei einem Landleben Anfangs einer milden, seiner individuellen angemessenen Wasserkur unterwerfe, zu deren Leitung ich den Herrn Frank (Rauhe) vorschlage. Ich hege die begründete Hoffnung, daß unter solchen Umständen der Leidende in wenigen Monaten wenigstens so weit wieder hergestellt, daß er geistige Arbeiten wieder aufzunehmen anfangen kann.

Berlin d. 12ten April 1848.

Professor Dr med. W. Grabow,
Arzt an der Wasserheilanstalt
in Berlin

Erodar Rieade

73

82

Tekintetes Úr!

Meglepve s különös örömömmé vettem az átküldött Albúmot, melly vissza emlékeztetvén az azéránti múltszaknak édes fájdalommal tölté el enyhült kebelemet. Megvallom hogy Te Urnak, eránttam kegyes részvéte a jövendőség hom[á]lyában bünkült fiam jövendője enánt nem kevés vigasztalásomra szolgált és lelkemnek Isteni gondvise[lés]ében való megnyugvását, annál malasztosbá tevé, örülvén azon hogy kedves fiam tanádságos s vétel teljes válatlatja, még is szenvedéseit végződött egy szersmind nagy hálával s köszönettel érzem magá[t] mat fenjemmel együtt T. Urnak a nagy lelkü fára[d]ozásai miatt s lekötelezve mellynek emléke hé[t] lünkben örökké fen maradand. Vegye tehat fiúos köszönetünket es hálánkat a tantosu beránkat, en nek útáña is kegyeiben, és szegény fiának kegyes pár[t] fogásában mellyre ugy remélyem ezután sem lecnd erdemet len ki is a Tekintetes Asszonyt különösen tisztölvén egész tisztelettel maradak

Tekintetes Urnak

hálodatos tisztelője

Csákány 24. Máius 1850

Regöly Lóiza

A fenjem üdvözli s hezeit csokolja a Tebet Asszonyságnak

irodai Másod

Pozsony 12 ókt.
1838
Vett. 12. 848

Tekintetes Úrnn!

Elfeljedhetetlen kedves Autal fiam hátra
hagyot, viszonyait elrendezetnek
lenni kivánvan, bátor vagyok Tek
Urhoz, mint boldogúlt fiam legjobb
akarojahoz fordúlni, azon kérésel
hogy mint értesítve vagyok, Koniszmics
László vöm hossab üdöre Pestről
eltavózvan, legyen ol kegyes engem
értesitteni hogy Koniszmics el mene
tele elöt rendelkezet e fiam hag
yatekáról miben áll ügye mi tör
tént könyveivel —
Egyik legfőbb óhajtásom volna az
na hogy el hiuntt fiam útazásanol
megh kezdett de, benem végzett, Uta
zásai leirása napvilagot látna
és mit lehet - kinyomtat hessek, Egy
ujságban olvastam hogy Kunfalvi
Pal Ur bánéKozná befejez ni

73

s Kiadni – kérém Kiosztedjék e
tárgyban engem is értesíttetni
Kedves jo Fiam megg menekülök az
Iriggektül és sokk ferde vélemény és
Itellettül – migg egy jo Leányom
van ki engem Szorgalmatossan ápol
és vigaztal – és az Onokám Vonia
mies Antal 6 Lik Osztalba jár
elhünt Fiamat és Leányomat igyu
Fonnáza; igy megg fogytam, Kedvesemtül
Engedjen megg Sel lm. nevegge vosz
Nevön bizodalmamat, mellek ütan
vagyok Hálaladtos Somonie Tisztelenje
Özvegg Regely Istvanne

Tekintetes Szolgyt Tiszteljük

lakásom Vagg Kalap Utcza 67 Szam

Nagyságos Úr!

Volt pártfogója és jo akarója kedves elhunt
jó Szamnak, ö már nints, mégy fogja en-
gedni hogy Szivem érzelmét és ösztönözés
sére hajolván azon örömet és részvételt
mellyel Nagyságod fölsöb Határkörbe valo
emeltetésedet olvastam, nagy részvétellel
azon nagy ünepélt mely új állásba iktat
ták és nagy örömmel és tiszteletből ment
végbe, mellet már végen megy Érdemlet
volna Nagyságad, kedves jo Szam ezt a
ünnepélt megy érte volna, mely örömel és
részvétellel jelent volna megy, azon, én
Szidalmamba nem találok szavakat
mellel jobban kifejezhetném magamat
in Sonnonian lészek igasz hogy van egy
jo Leángom, Vőm is jo Ember, de Szam mits
ne vegye rosz névön hogy bátorkodtam
Soraimmal megy Jellenni az Istes

Éltesse és áldja meg, hogy sok évegik
lehessen az Hazának és Tudománynak
használatára, hogy Kedves Családjának
sok évegik Boldogságára lehessen
és jo Leámgaival maginkat Kegyeibe
és Emlékezetibe ajálva Maradok minden
kornak

Nagyságodnak

Hálladatos Szolgálója
és Regély Sróánné

Posany 30 Julius
1861

73

73

95

aláírása pedig
Kohán Sándor m.
irodai kiadó

Nagyságos Cs. Kir. Tanácsos Úr!

Midőn bátorkodom Nagyságod emlékezetét azon tényre visszavezetni, melyel a' nagy tudományú m. k. egyetem bölcsészeti kara Méltóságos almási Báró id. Rudics József Bács-Bodrogh k. e. megyei Főispán úr ő Nagyságát fél-százados bölcsészete tudorságának emlékére a' jubilaris tudori oklevél lekűldésével m. év őszén megtisztelé, csak azért teszem, hogy e' tény előzményeül felhozhassam egyszersmind azt, miszerint az említett oklevélnek minden szükséges kellékekkel leendő felszerelése tekintetéből Báró úr ő Méltóságának családi czimere másolat vétel okáért Tells Bártfay József úr által Pestre felvitetvén, az ornét mind ez időig vissza nem érkezett, sőt fentirt Bártfay Urnak nyilvánitása szerint eme kérdéses családi okmány Nagyságod kezei közt lenni állittatik.—

Tekintettel ezen körülményre, és arra, hogy nekem adott kegyes megbizásnál fogva a sokszor említett czimer iránt Báró Úr ő Méltósága részéről sürgős szükség forog fen, tisztelettel jesen fordulok Nagyságodhoz azon kérésemmel, miszerint az érintett családi czimert, a' reám bizottaknak teljesithetése végett, szekér postával Almára lekűldeni méltóztassék.—

Ki mély tisztelettel vagyok.—

Almáson 1863ik évi augustus hó 31én

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Rehák Sándor mp.

irodai Kiadó

Fek. Földy Ferenc m. s. cand. kitkés munk.

Tiszteli Szerkesztő Úr!

Többször lehetett már szerencsém, hogy Kegyed tudósításaiban még olly czikkelyekben is helyes szokásom enged, mellyek ellenészrevétele, vagy bármiképi folytatásait magukban foglalnak. Ruzdúvá illyen igazságszeretettől bátorkodom e közlésra Kegyednek azon alázatos előbbezéssel beküldeni: méltóztassék azt közre bocsátni, hogy így valódi állásomban megnyugvással bizonyosabban érthesse az olvasó, mit kellyen történeti Táblámban keresni. Ha pedig valamelly ok miatt

Tek. Földy

3

3

89

kérésem nem sellyesitheném,
kérem, sejtsék azt vagy szokás
módja szerint tudósítás lapjaiban,
vagy levél által velem tudatni,
kérve illy esetben más folyóirat
segédelmével szándékozom a'
publicumot fáblám iránt fel
világosítani? ki egyébiránt
illő" tiszteletel vagyok

Tisztelt Szerkesztő" Úrnak

Szegeden Sz. György hó
6kán 1839

alázatos szolgája
Reisinger János sk.
Prof.

Ft. Földy Ferencz m. acad. kitkés munk.

3

3

Különössen tetszett
tudósítása ur.

Raitz Sevc gabonakalmas megjövendése
jegyzéje ét, némely a ráczokmak hazánk
bani bevándorlásait érdekli adatok
közlésére gyüjtött ám fel, tüle tőbbek
közt 7/: alái tárgyelettel csatolt ver
sezetet vettem, mely 1600 ik évben
irattot, s igy régi történetünk egyik
érdekes adatai, - és azonban csak töre
dék is ám ösmervén a tek. ur gyüjtés
ösmeretét bátorkodom általküldeni
azon alázatos kéréssel, méltóztassék
velem tudatni, érdemes é, egon kötte
ményt egészben tomásolni, s közleni
ki, vagy nincs é ez már valahol
közölve

Mind után ebéli alkalmát
tanúsítom

Tek. Földy Ferenc m. n. cső. titkári nak.

3

3

barátodásomért engedelmet kérve
atyámfiai nagybecsü szerzetébe ajánlom
mély tisztelettel maradok. Eszter
1843: Junius 14.

A tekintetes ur

alázatos szolgája

Remellay Gyuszi

Tek. Földy Ferenc m. acad. titkár uramnak.

Pest December 11en 1859

41

Különösen tisztelt tekintetes úr,

Bátorkodom megkérni, szíveskedjék velem tudatni, nem lenne é haylandó az elveszett könyv helyett, - "a' két első budai basa Szulemán, és Ali történetét, úgy mint a' Jókai társulat Encyclopediában az Achmet-ét, van tőlem, Hamer, Kantemir, Linkeisen Salay, Jester. Mayláth, Mocsáry, Horvát stb után kidolgozva, és egy értekezést a' magyar anyagi török thymárokról /Hübercktől/ az új Museumba felvenni, feltéve természetesen hogy a' felvételre érdemesnek találja a' tekintetes úr munkámat. A' két dolgozat az új Museumban 2 ívet adna.

Becses válaszát kérve, a' legnagyobb tisztelettel vagyok

A' tekintetes úr'

alázatos szolgája
Kemellay Gyuszty
a magyar biztosító társaság jég kár
osztály levelezője

Tek. Földy Ferenc m. n. őrd. titkár úrnak.

Tek. Földy Ferenc m. acad. kitkés munk.

Rézjosta utca, 2. sz.
Pest.

Tekintetes és Tudós Titkár Ur!

Bátyám, Reményi Ede, megbizásából bátorkodom Urasságodat tudósitani, miszerint ő a bánátiaknak meghivására, s rejebben tett igérete szerint m. hó 26-án Pestről távozott, s igy csak visszajövetele után fogja Urasságodnak szolgálatát fölajánlani. En pedig nem kevéssé örülök hogy alkalmam van ösinte tiszteletemet kifejezni, melyel maradok Pest, Feb. 2. 1861

Tekintetes és tudós titkár ur

kész szolgája

Reményi József

Tek. Tor

†k. Földy Ferenc m. acad. kitkáz. munk.

Sopron 9bris hó 30-án 1852
Vétetett oct. 4. 1853.

45

Tekintetes ur!

Szives kéréséből alázatos kötelességemnek ismerve ki, van szerencsém a' nekem kiküldött könyveket Fabricius Endre nyugvéd ur által visszaküldeni, úgy mint: Heyne Virgiljének 2-ik és 3-ik kötetét, Bárótzi fordításának 2-ik kötetét, és Nagy János kötött fordításait. a' két első" munkának első" kötetei nálam nem voltak minthogy azokat nem szükségellem.

Még a' mult év nyarán, a' tekintetes ur ismerősi körében a' Tek. urnak az Aeneis első" énekének nyers alkalmatos fordítását munkaságunk. – Választ nem volt szerencsém nyerni, melly körülménynek arra magyarázatát, hogy a' munka fölösleg érdemel, – nem egészen felfoghatom a' postaviszonyával, pedig mindenki a' 12 könyv közül Imlinistan kész volt, ezentúl hozzá fogni nyugtok kitté, – arra annyival nagyobb szükségem lett a' Tek. ur a' tekintetes első" énekét 3 körül utasítás[illegible] Fabricius Endre nyugvéd urnak hozzá nyújtott és rögtön általadni méltóztatnék, – maradván

alázatos szolgája

Kemeté József

Tekintetes urnak

Tek. Földy Ferencz m. acad. titkár urnak.

Mostiggyéd Jelső Pulyán

Kőszeg 30/9 1858.

Vett. okt. 5. 1858

Tekintetes ur!

96

Talán még emlékezni fog azon fiatal jurátus-
ra, ki 1847 ben önnek, az általa magyarra for-
dított Oneis első" énekét, átnézés végett átadni
bátorkodott. Azon fiatal ember én alkalmatlan
valék. Akkori dicsérettel, de egyszer és mind-
rozzalólag mélyen fordítmányom fölött
nyilatkozni: A rosszaló nyilatkozat elvette ugyan
sok időre kedvemet a további dolgozástól, de
lassankint ismét megjött az, úgy, hogy most
más mind a 12 ének készen van és pedig az
ilyek, melyek most más magyarnak is nyilt-
ságoknak tetszettek, egészen átdolgozva. Jelen-
leg

leg a 7ik éneket bátorkodom átnézés végett megküldeni s azért épen a 7iket, mert ez az eredetiben sem tartozik a jelesebbek közé, ha tehát ennek fordítása jó, felfogom tehetni, hogy a többiek is olyan, mintán nagyobb kedvem volt a jelesebbek fordításának mint a silányabbaknak.

Ha a tek. ns az átnézéssel vesződni nem akarna, tudtam; „Menteni" esetre pedig annak idejében szíveskedjék kéziratomat tőrmentetlenül de revomandirozva visszaküldeni.

Engem sem sürí nózketeg nem bánt, sem haszontalanság; fordításaimból csak a szépet, sem a fordítót kíséretik s hasznot az Aneis még kevésbé hozhat haránkban, bot az legfeljebb egyszer sza-

nást

érdekel, azért kímélet nélkül tessék véleményét velem tudatni. Ez elvből sir évvel megjárta a dicsérés buzdítását, de most már szükségtelen volna, mert úgyvédi foglalkozásom annyira igényli időmet, hogy a javításra egy napom sem maradna hátramaradt.

Sírva várásával várva, megkülönböztetett tisztelettel maradok

Tekintetes urnak

Remete Bíró

Kőszeg I/4. 1879.

Tekintetes ur!

A lefolyt év Sept. havának 30-án küldtem
el tekintetes urhoz Virgil Arneisének
7ik énekét azon kérelemmel, hogy azt
átnézni s hibás vélemenyét velem tu-
datni méltóztassék. Könyen feltehetem
ugyan, hogy hivatásos foglalatossági ai
kiválthatták mindeddig kérelmem tel-
jesítésében, de az is lehet, hogy a kül-
mény kerülhetett közbe a pósta-
ra vevény mellett adatott fel, — a har-
madik lehetőség pedig az, hogy a tekin-
tetes ur mindjárt az első pillanatra

állatta, hogy az ügyben minden
további fáradalom szükségtelen volna s igy költségemet felesleges tette.

Meggyőződhetik tekintetes ur, hogy miután birálatában teljes bizalmamat helyezem s itéli részletes ismeretét igen egyhelyben olvasandom még a fordítmányt vissza is küldeni, csakhogy a felől szerezhessek biztosságban lenni kéthez jutott e a kézirat.

Egyébiránt akár kedvező lesz a tek. ur itélete akár nem, a kézirat vett használat után bérmentetlenül a nevény mellett vissza, küldetni fogom, különös tisztelettel maradván

T. urnak

alázatos szolgája
Nemeth

Kőszeg VI/29 1859.

99

Tekintetes ur!

E levél átadójának méltóztassék átad-
ni az általam meg tavaly tekintetes
fordításnyt. (Anais 7ik cát:) Megtisztelte-
tett tiszteletemet nevében'

Tekintetes urnak

alázatos szolgája

Nemeth

Tekintetes Perlaky Péternek
Kemenesi főkápt. urnak

Pesten

Pest 1 Szept.

VI
Bibliotheca

FESTH
6
1

Tekintetes Tolcsy Ferenczy
academiai kiadó urnak
Pesten

2

MTAK – KÉZIRATTÁR

MAGYAR IRODALOM

LEVELEZÉS

4°

88.

TOLDY FERENC

LEVÉLTÁRCÁJA

XXXIII. „R"

1

2

VÉGÉ